

augustus 2021

Gardeners' World
AUGUSTUS 2021

Gardeners' World

Monty's beste tuintips

Vergroen
je buurt

AANDESLAG

Tuin ontwerpen?
Hierop moet je letten

GROENE SCHOOL

Geef je tuin een
kleurrijke opfrisser

INSPIRATIE

De mooiste planten
voor augustus

Snoei nu je heggen, struiken en leifruit • **Geniet tot in het najaar van Rudbeckia**
Kamerplant in de schijnwerpers: Dieffenbachia • Van grijs dakterras tot groene oase

€5,99

KASTEELTUINEN
ARCEN

Een park om lief te hebben

Kom genieten in een van de meest veelzijdige bloemen- en plantenparken van Europa en laat u inspireren door de tuinen, bloemenshows en exposities.

Bloemenfestival Bloemig!

2 t/m 6 september 2021

www.kasteeltuinen.nl

p. 30

Tips voor beginnende tuiniers.

p. 44

Haal alles uit je oogst.

p. 89

Vergroen je buurt.

p. 106

Houd je rozen gezond en in bloei.

Samen sta je groener

In onze ogen – wij kijken immers door een groene bril – is het maar vreemd om een kans op een tuintje te laten liggen. Toch raken Nederland en België behoorlijk snel versteend. Ik word daar sip van. Boomspiegels met alleen een leeg chipszakje en wat hondenpoep, een straat zonder geveltuintjes en dan nog al die bestrate opritten en voortuinen ... Allemaal gemiste kansen! Daar gaan we wat aan doen. Doe je mee?

Op 25 september is het Burendag. Je kunt hiervoor subsidie aanvragen, en daar planten, bollen en grond van aanschaffen. Je kunt dan samen met je straat of buurt aan de slag gaan en het onherkenbaar veranderen. Gratis vergroenen dus! Voel je je al aangesproken? Ik hoop het!

Om het jou als groengevingerde *Gardeners' World*-lezer zo makkelijk mogelijk te maken, hebben we de handen ineengeslagen met onze favoriete mede-vergroeners. Met Sprinklr hebben we biologische, kant-en-klare plantenpakketten samengesteld voor boomspiegels en geveltuintjes die je alleen maar hoeft te bestellen. Neem deze uitgave dus mee naar jullie vergadering over Burendag, of mik hem in de straat- of buurt-app. Een linkje delen kan natuurlijk ook. Daarvoor ga je naar www.gardenersworldmagazine.nl/vergroen-je-buurt.

Van Bio-Kultura krijg je daarnaast korting op de grondverbeteraars die je nodig hebt om aan de slag te gaan. En De Bijenstichting geeft ook nog korting op biologische bloembollen. Als klap op de vuurpijl kun je een leuk boek over vergroenen winnen en mocht je de (groene) smaak straks de helemaal te pakken hebben, staat Operatie Steenbreek te springen om jou als vrijwilliger te verwelkomen. Want: samen sta je groener! Dus blader snel naar bladzijde 89 en sluit je bij ons aan.

Over samen gesproken: wat heb ik jubelend onze inbox bekeken de afgelopen tijd! Jullie reacties op het samen met je (klein)kinderen tuinieren waren prachtig, hoopgevend (want die zullen later echt geen voortuin gaan bestraten) en, eerlijk is eerlijk, heel erg schattig. Dank jullie wel hiervoor!

Alle goeds, veel liefs, en ... laten we aan de slag gaan!

Anne
awiegers@fnl.nl

“Nederland en België raken behoorlijk snel versteend. Ik word daar sip van.”

INHOUD *augustus 2021*

SEIZOEN

- 10 Wij zijn gek op augustus**
Een heerlijke zomer om veel te tuinieren.
- 15 The Full Monty**
Veel planten in Britse tuinen zijn het resultaat van plundering en uitbuiting, maar ze kunnen ook helen en verenigen.
- 16 Topkeuze**
Met *Rudbeckia* zorg je tot in het najaar voor zonnestralen in je borders en potten.
- 18 Red de bij**
Iedere maand geeft de Bijenstichting tips om je tuin nog natuurvriendelijker te maken.
- 20 Wildleven**
Het is elk jaar weer de vraag of de distelvinder zijn weg naar ons land weet te vinden.
- 22 Project voor de hele buurt**
Maak samen met je burens een egelsnelweg.
- 24 Kweken en eten**
De wekelijkse tomatenoogst vindt zijn weg in allerlei sauzen en smakelijke salsa's.

GROENE SCHOOL

- 30 Welkom in onze wereld**
Ben je een beginnende tuinier? Monty laat je in acht stappen zien hoe spannend en verrijkend tuinieren is.
- 36 Ontwerp je droomtuin**
De eerste stap naar de tuin van je dromen bestaat uit het begrijpen van de principes van het tuinontwerp.
- 42 Kleine tuinavonturen**
Twee leuke projecten voor kinderen.
- 44 Heb hart voor je oogst**
Bewaar- en inmaaktips voor je zelf-gekweekte groente en fruit.
- 52 Jouw snoei maand**
Snoei leifruit en breng struiken en groenblijvende hekken weer in vorm.
- 55 Vraag & antwoord**
Antwoord op de meest gestelde tuinvragen.

INSPIRATIE

- 66 Blijf kleur bekennen**
Geef je tuin nu een verfrissende en kleurige oppepper.
- 71 Inheemse helden**
Beemdooievaarsbek stelt zichzelf voor.
- 72 Echte tuinen**
Zo kreeg een saai, grijs dakterras een compleet ander gezicht.
- 77 Alles over kamerplanten**
Maak je huis groener met deze gids.
- 80 Zomerbloei op de kwekerij**
Augustus is een perfecte maand om tuininspiratie op te doen.
- 84 Tijd om je tuin op te frissen**
Met wat kleine ingrepen blijft je tuin er tot het eind van het seizoen fantastisch uitzien.

Op de cover

- 16** Geniet tot in het najaar van Rudbeckia
- 30** Monty's beste tuintips
- 36** Tuin ontwerpen? Hierop moet je letten
- 44** Zo bewaar je je overvloedige moestuinoogst
- 52** Snoei nu je heggen, struiken en leifruit
- 66** De mooiste planten voor augustus
- 72** Kamerplant in de schijnwerpers: Dieffenbachia
- 77** Geef je tuin een kleurrijke opfrisser
- 85** Vergroen je buurt

FOTO: JASON INGRAM

89

Thema: Samen staan we groener

89 Thema: Samen staan we groener

- 90 Een mooie tuin begint in de bodem.
- 94 Vergroen je buurt

AAN DE SLAG

- 101 Monty's maand**
Monty kopt dahlia's en oogst pepers.
- 104 Bloemen in augustus**
Stek perkplanten en blijf onkruid wieden.
- 106 De basis**
Houd je rozen gezond.
- 107 In de kas**
Oogst gewassen en blijf ventileren.
- 108 Groente & fruit**
Controleer zoete mais en oogst uien.
- 110 Algemene tuintaken**
Snoei je haag en bereid een nieuw gazon voor.

EN OOK

- 6 Het prikbord**
Tips & tricks, agenda en de laatste tuintrends.
- 27 Puzzel en win**
Vul hem in en maak kans op de speciale uitgave *Tuinieren voor de natuur*.
- 112 Colofon**
Hier vind je al onze contactgegevens.
- 113 Groeigids voor augustus**
Dit kun je allemaal zaaien en planten voor een smakelijke en gezonde oogst.

36

Ontwerp je droomtuin

106

Houd je rozen gezond

22

Maak een egelsnelweg

Welkom

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Wie wat bewaart ...

Augustus is een goede tijd om alvast vooruit te denken. Speur bijvoorbeeld in je tuin naar planten om zaden van te verzamelen, zodat je ook volgend jaar weer kunt genieten van je favoriete planten. Dit zijn onze vijf favorieten om zaden van te oogsten.

TIP

Verzamel zaden op een droge dag, liefst na een periode van droogte. Zaadhoofden die droog zijn, zoals van pronkerwten (*Lathyrus*) of klapprozen, rammelen als je eraan schudt. Doe de droge zaden liever in een papieren envelop dan in een plastic zakje. In plastic zakjes kan vocht achterblijven en schimmel ontstaan.

1 Meidoorn (*Crataegus*)

Haal de zaden uit de rijpe besjes, zaai ze meteen in een potje en zet dat buiten. De zaden hebben namelijk een periode van kou nodig om te ontkiemen.

2 Dagkoekoeksbloem (*Silene*)

Verzamel de papierachtige zaaddozen van dagkoekoeksbloemen vanaf augustus. Je kunt ze vervolgens zaaien in de herfst of in het voorjaar.

3 Grote kaardebol (*Dipsacus fullonum*)

Oogst de stekelige zaadhoofden van de grote kaardebol voorzichtig wanneer hij begin najaar is uitgebloeid. Hang ze eerst een tijdje ondersteboven in een zak om volledig te drogen en bewaar de zaden dan tot je ze kunt zaaien, eind voorjaar.

4 Bolpapaver (*Papaver somniferum*)

Verwijder de hele bolvormige zaadkop van de bolpapaver (of slaapbol) wanneer de gaten in de bovenkant opengaan. Schud de zaden in een papieren zakje en zaai ze dit najaar of volgend voorjaar.

5 Bonen (Tuin-, borlotti-en pronkbonen)

Laat een paar peulen rijpen aan het eind van het oogstseizoen en pluk ze wanneer ze helemaal droog zijn. Haal de bonen eruit en bewaar ze droog om in het voorjaar weer te zaaien.

Agenda

* ONDER VOORBEHOUD VAN WEGE DE CORONAMAATREGELEN.

De leukste tuinevents van de komende tijd

De kleurenpracht van dahlia's

Wanneer: 28 en 29 augustus

Waar: De Boschhoeve, Wolfheze

Info: www.boschhoeve.nl

Dahlia's zijn veelzijdige bloemen, en ze stelen dan ook de show in grote én kleine tuinen, solitair en in groepen, in de border én in een pluktuin. Want als dahlia's eenmaal bloeien kun je er de hele zomer, tot aan de eerste nachtvorst, van blijven plukken. In de pluktuin van De Boschhoeve is de dahlia ruim vertegenwoordigd in alle denkbare kleuren en vormen – van kleine pomponnetjes tot bloemen van scho-telformaat en alles daar tussenin. De bloemen geven kleur en vulling aan zelf geplukte boeketten.

FOTO: THEO VAN LIEMPT

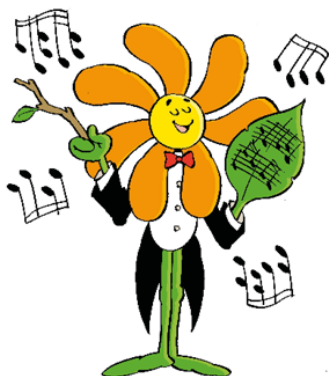
Takkenherrie en bladmuziek

Wanneer: t/m 30 november

Waar: Botanische Tuinen Utrecht

Info: www.uu.nl/botanischetuinen

Praat jij ook met je planten, of speel je Bach of juist Metallica voor ze? En werkt het? Tijdens het jaarthema *Takkenherrie & Bladmuziek!* in de Botanische Tuinen in Utrecht kom je van alles te weten over de relatie tussen planten en muziek. Dat je van een trompetbloem geen trompetgeschal en van een klaproos geen applaus hoeft te verwachten, begreep je waarschijnlijk al. Maar wist je dat planten wel degelijk een vorm van gehoor hebben? En waarom fluitenkruid zich prima leent om op te fluiten? Voor kinderen is er daarnaast een spannende speurtocht waarbij ze zelf kunnen luisteren naar de muziek van het sap door de bomen, of maak zelf een takkenherrie kunnen maken!

Bloemenfestival Bloemig!

Wanneer: 2 t/m 6 september

Waar: Kasteeltuinen Arcen

Info: www.kasteeltuinen.nl

Aan het einde van de zomer vindt het bloemenfestival Bloemig! plaats in Kasteeltuinen Arcen. Vijf dagen lang staat de bloem in al haar vormen, kleuren en geuren in de schijnwerpers. Zowel in het kasteel als door het hele park zijn op verrassende plekken de meest bijzondere bloemsierkunsten te bewonderen. Volg de route en ontdek hoe bestaande elementen van het park samenkomen met de mooiste bloemarrangementen.

Gardenista 2021

Zet het alvast in je agenda: van woensdag 22 september tot en met zondag 26 september vindt eindelijk de tweede editie van het groenfestival Gardenista plaats, en ook *Gardeners' World* magazine is van de partij. Dit keer wordt het evenement gehouden op het landgoed van de prachtige Historische Buitenplaats Den Alerdinck in Laag Zuthem, vlakbij Zwolle. 'Leef in het Groen' is het thema van Gardenista 2021. Een goede reden om – als het even kan – met de fiets naar het landgoed te komen en meteen te genieten van de fraaie omgeving. Tickets zijn online te koop via onderstaande website. Zien we je daar?

www.gardenista.nl

IN JOUW TUIN

Wil jij iets vertellen
over jouw tuin? Ga naar
[gardenersworld
magazine.nl/jouw-tuin](http://gardenersworld
magazine.nl/jouw-tuin)
en stuur ons jouw
verhaal.

In de tuin van ... *Tuinvereniging Jan Vroegop*

uit Zaandam

Wat is er leuker dan tuinieren? Samen tuinieren natuurlijk. Bij tuinvereniging Jan Vroegop in Zaandam doen ze dat al 75 jaar. Het complex bestaat uit 130 tuinen van ongeveer vierhonderd vierkante meter, en er staan op het terrein meerdere monumentale bomen. Samen vormen ze een prachtig park dat voor iedereen toegankelijk is.

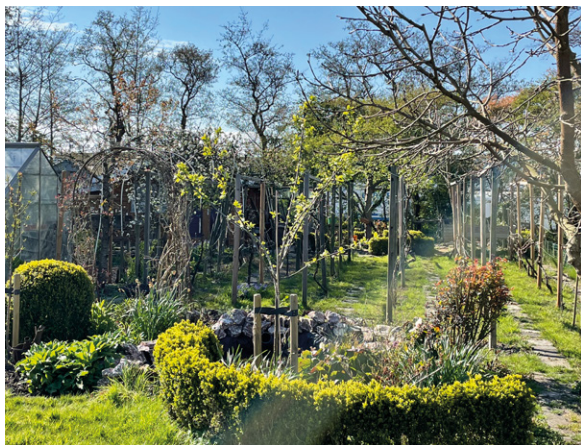
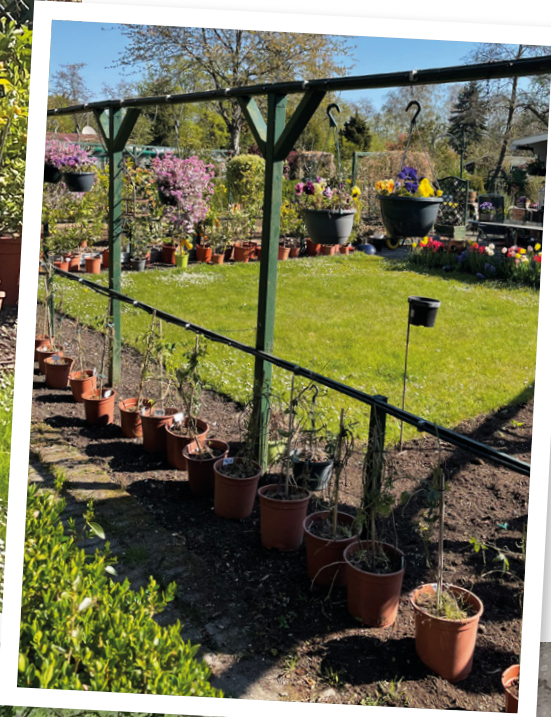
Iedereen tuiniert op zijn eigen manier, wat je ziet aan de grote diversiteit aan tuinen. Zo zijn er leden die een tuin met groente en fruitbomen hebben, is er een tuinier die per jaar veertig flessen wijn weet te produceren uit zijn wijngaard, vind je er imkers met eigen bijenkasten en diverse siertuinen waarvan eentje met tientallen passieflora's en citrusbomen. Tuinieren is bovendien voor iedereen: het

oudste tuinlid is 89 jaar, het jongste 27 jaar. En ook het Leger des Heils heeft een grote groentetuin waar hun cliënten een dagbesteding hebben. En samen onderhouden alle tuinleden het complex, door compost uit te rijden, sloten uit te diepen, onkruid te wieden en nog veel meer.

Tijdens het seizoen is er zelfs elke zaterdag een tuinwinkel enkele uren geopend voor het kopen van zaden, meststoffen, plantjes en diverse soorten tuinaarde. Uit de pluktuin komen prachtige boeketten bloemen, er is jaarlijks een stekkenmarkt en tuinleden delen kennis, helpende handjes, ruilen planten en zaaigoed en drinken regelmatig samen kopjes koffie. Door de prachtige tuinen en de ligging is het voor menigeen een waar paradijs.

www.janvroegop.nl

*“ Wat weten vlinders
van augustus? ”*

Victor Vroomkoning

Wij zijn gek op *augustus*

In een periode waarin we er eigenlijk het liefst opuit trekken, naar een strand of een tuin in het buitenland, wordt dit voor velen het tweede jaar van thuisblijven. En dus ook meer tijd voor de tuin. Wie weet, wordt dit voor sommigen ook wel het 'nieuwe normaal'?

Want er zitten ook voordelen aan.

Nooit meer een roodverbrande huid, geen ellenlange wachtrijen meer op het vliegveld en geen zand meer in broeken en broodjes. Wat overblijft is een heerlijke zomer met extra veel tuinieren. Wij kunnen daar wel aan wennen.

STER VAN DE MAAND

Dahlia Dalina Maxi Castillo

Deze dahlia heeft een dubbele naam, net als een jonkheer of -vrouw. De toevoeging Dalina geeft aan dat hij deel uitmaakt van een reeks dahlia's die speciaal zijn gekweekt vanwege hun vitaliteit en rijke bloei. Wil je een traditionele aanblik, dan kun je ze opnemen in een rijk gevuld bloembed of, als je eens wat anders wilt, tussen grassen en laatbloeiende vaste planten zetten.

Liefst in de volle zon. Niet winterhard, dus opgraven en overwinteren in een vorstvrije omgeving, zoals kas of schuur.

Hoogte x Breedte 45 cm x 45 cm

ORANJE BOVEN

Canarisch vingerhoedskruid is, de naam zegt het al, afkomstig van de Canarische eilanden. De prachtige oranje, abrikooskleurige bloemen blijven tot de nazomer aan de plant zitten. Door zijn compacte vorm ook prima geschikt om gekweekt te worden in potten en bakken. Deze variëteit is robuuster en steviger dan de ouderplant.

Isoplexis isabelliana 'Bella'

Matig winterhard (bedenk waar hij vandaan komt!). Snoei de hoofdtak terug na de bloei.

H x B 75 cm x 35 cm

DYNAMISCH DUO

Aan deze combinatie klopt alles. De bloemvormen (knopen en klokken) doen het altijd goed samen. Het duifkruid (*Scabiosa*) met zijn diep ingesneden blaadjes steekt mooi af tegen de komvormige klokjes van de blauwe strobloem (*Catananche*).

Catananche caerulea

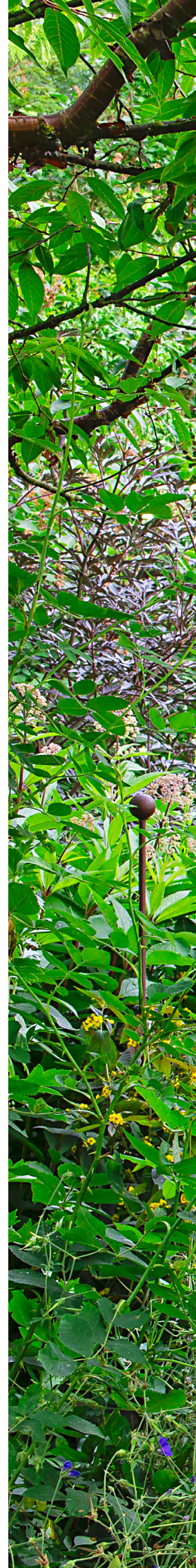
Deel planten in het voorjaar of neem wortelstekken in de winter. Ook geschikt als snijbloem. Doet het minder op kleigrond.

H x B 60 cm x 40 cm

Scabiosa columbaria ochroleuca

Zaai in het najaar of neem stekjes in het voorjaar. Prefereert de volle zon. Knip terug in het najaar.

H x B 50 cm x 50 cm

BOEIENDE BORDER

Deze border doet je hart sneller kloppen in de nazomer. Je ziet jezelf ertussen wandelen na een picknick in de augustuszon.

Sommige planten zien er nu wat vermoeid uit, maar deze zeker niet. De rode *Persicaria* (duizendknoop) staat vooraan en de blauwe kogeldistel (*Echinops*) staat achterin.

Persicaria amplexicaulis 'Firetail'

Een zeer goede plant, die er ook is in roze en wit. Zeer sterk, met name in voldoende vochtige grond. **H x B** 1 m x 1 m

Echinops bannaticus

Verlangt zon of halfschaduw. Neem wortelstekken in de winter. Ook mooi in een vaas. **H x B** 1,5 m x 1 m

BOVENAAN DE HITLIJST

Als *Verbena bonariensis* een zanger was, was hij Cliff Richard. Niet omdat die plant van mierzoete liedjes houdt, maar omdat hij niet van ophouden weet. De *Kniphofia* die erachter staat is een lieflijke zachte mandarijn. Cliff in een duet met Olivia Newton-John misschien?

Verbena bonariensis

Zaait zichzelf bescheiden uit. Laat de planten niet te oud worden en vervang ze om de paar jaar. **H x B** 2 m x 30 cm

Kniphofia 'Tawny King'

Staat het liefst in diepe, rijke grond. Voeg dus veel mulch en tuincompost toe. Deel in het voorjaar. **H x B** 1,3 m x 60 cm

MET STIP OP 1

Uitleg waarom deze plant 'lieveheersbeestje' heet is niet nodig. De meeste klaprozen zijn eind juni wel uitgebloeid, maar deze kun je de hele zomer door zaaien. Het duurt zo'n twaalf weken voordat hij bloeit.

Papaver commutatum 'Ladybird'

Prima plant om lelijke gaten op je beplanting mee op te vullen, met name rond struiken of vaste planten. **H x B** 50 cm x 10 cm

The Full Monty

Hoewel veel planten in Britse tuinen het resultaat zijn van plundering en uitbuiting, vindt **Monty** dat ze ook kunnen helen en verenigen.

FOTO: JASON INGRAM

Geschiedenis wordt geschreven door overwinnaars. Toen ik een jongetje was (ik weet het, lang geleden) was mijn school onderdeel van een trots, ouderwets systeem. Onze geschiedenislessen bestonden uit twee reeksen van jaartallen die we van buiten moesten leren. De eerste reeks bestond uit alle koningen sinds Willem de Veroveraar die over Groot-Brittannië hadden geheerst. Ik ken het rijtje nu nog. De andere was genaamd 'Bijzonder' en bevatte veertig gebeurtenissen, beginnend bij de Slag om Hastings in 1066 en eindigend bij het Beleg van Mahikeng in 1902. De 20e eeuw was te recent om geschiedenis te zijn.

Bij aardrijkskunde gebruikten we atlassen van voor de oorlog en het Britse Rijk was nog steeds met rood aangegeven. Onze vaders en grootvaders hadden dienst gedaan in diverse buitenposten als leidinggevend en opzichters, maar waren over het algemeen fatsoenlijke mensen die gewoon hun best deden. Wij waren bevoorrecht, wit en kregen een wereldbeeld voorgeschoteld dat rap aan belang aan het inboeten was, zelfs zestig jaar geleden.

Boven alles werd er bij ons ingehamerd dat we een beter ras waren dan andere. In plaats van het woord 'ras', werden termen als opleiding, achtergrond en opvoeding gebruikt. Maar elk jaartal dat betrekking had op het Britse Rijk (en na 1700 waren ze dat bijna allemaal) benadrukte de triomf van de witte, christelijke Brit over de 'heidense' zwarte of bruine mens. Witte

“Van lelies tot lupines: elke Britse tuin draagt de sporen van ons koloniale verleden.”

levens deden er overduidelijk meer toe. Slavernij werd niet besproken, behalve wanneer het over de afschaffing ging (1833). Dat er grote rijkdommen mee waren vergaard werd niet verteld, laat staan de misstanden die ermee gepaard gingen.

Wat heeft dit alles met tuinieren te maken? Hoe haal ik, een tuinier nota bene, het in mijn hoofd om hier iets over te zeggen? Omdat elke Britse tuin de sporen vertoont van ons koloniale verleden. Vanaf laat in de 18e eeuw besteedden we veel geld en moeite aan het halen van planten uit alle windstreken. Plantenjagers, zoals David Douglas en Ernest Wilson,

werden bejubeld om de exotische planten die ze meenamen om 'gewaardeerd' te worden in onze tuinen.

De planten die thans onze tuinen sieren: rododendrons, dennen, lelies, lupines, clematis, kornoelje, acers, primula's ... een enorme lijst, prachtige planten. Een enorme verrijking voor de mensheid. Maar hoe zouden wij het vinden als een koloniale macht onze wilde bloemen zou plunderen en ze zonder te vragen zou weghalen van afgelegen, soms waardevolle gebieden?

Planten meenemen uit landen die je hebt veroverd en ze kweken in je tuinen is niet alleen een zichtbaar teken van geld en macht. Het is ook een bewijs van onderdrukking en kolonisatie. Het hoorde allemaal bij de aanname dat wij, koloniale overheersers, beter waren, het beter wisten en ons konden uitleven.

Ik hou niet van achteraf moraliseren op basis van moderne inzichten. Ik vind deze planten geweldig en ik vind niet dat we moeten stoppen met kweken. Alles heeft zijn context. Gaan we Stonehenge afbreken als blijkt dat het is gebouwd door slaven? Veroordelen we een groot mens, omdat hij ook zwakke kanten had?

Maar waar we absoluut niet mee kunnen doorgaan, is mensen met een andere kleur, ander geloof of andere etniciteit behandelen als minder. Er moet iets veranderen. En als dat gepaard gaat met het neerhalen van standbeelden die model staan voor onderdrukking, om de witte Brit wakker te schudden, dan moet dat maar. De symbolen van het verleden zijn slechts dat: symbolen. De daden van nu zijn belangrijk.

Onze tuinen staan ook vol met dergelijke symbolen. Dat zijn nu niet ineens slechte planten en de tuinen waar ze in staan zijn nog steeds mooi. De mensen die ze onderhouden zijn goede mensen. Wanneer we genieten van een tuin met planten uit ons koloniale verleden, moeten we ons niet schuldig voelen, maar ons laten inspireren tot een betere toekomst. En niet vastklampen aan een verleden dat gebaseerd is op denkbare beelden die nu niet meer acceptabel zijn.

Tegenwoordig weten we dat tuinen goed zijn voor de geestelijke gezondheid. Ik geloof dat ze ook sociale wonden kunnen genezen. Met oprechte nederigheid, vriendelijkheid en respect voor alle mensen.

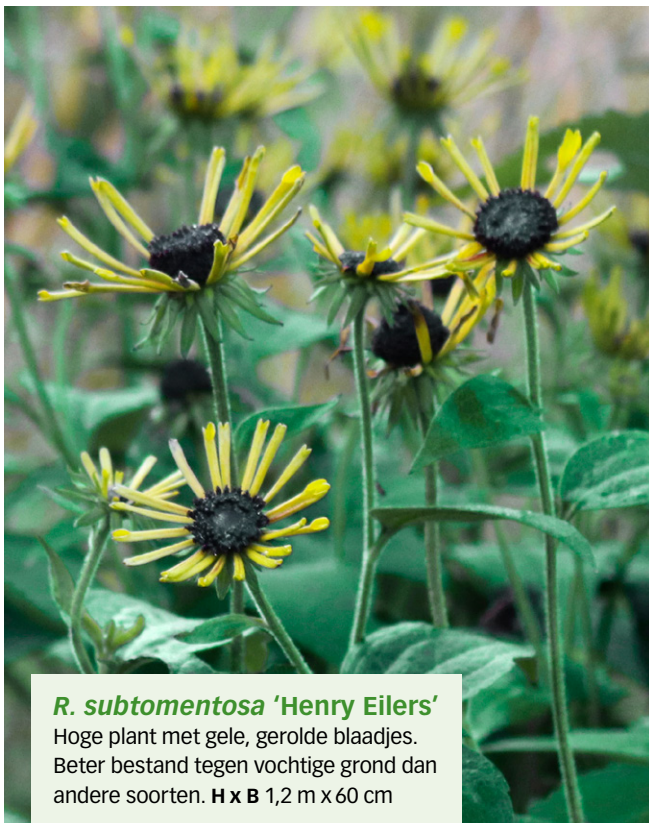
Monty

***Rudbeckia fulgida* 'Goldsturm'**
 Robuuste vaste plant. Gele bloemen met een donker hart.
Hoogte x breedte 80 cm x 45 cm

***R. hirta* 'Cherry Brandy'**
 Rode blaadjes worden naar het hart toe steeds donkerder. Eenjarig, maar kan overwinteren. **H x B** 60 cm x 45 cm

***R. subtomentosa* 'Henry Eilers'**
 Hoge plant met gele, gerolde blaadjes. Beter bestand tegen vochtige grond dan andere soorten. **H x B** 1,2 m x 60 cm

***R. hirta* 'Irish Eyes'**
 Bossige eenjarige met grote gele blaadjes en een opvallend groen hart. **H x B** 75 cm x 45 cm

Rudbeckia

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Eenjarigen zaaien												
Planten/delen												
Bloei												

***R. hirta* 'Toto Gold'**

Compacte eenjarige met goudgele bloemen. Ideaal voor in potten.

H x B 35 cm x 30 cm

Topkeuze

Rudbeckia

Met zonnehoeed zorg je tot in het najaar voor zonnestralen in je borders en potten.

Zonnehoeed (*Rudbeckia*) is een geweldige plant. Je kunt hem inzetten als vaste plant in een border of tussen prairiebeplanting. Maar ook als eenjarige voor een beetje extra kleur in de zomer of om je potten een boost te geven, is hij fantastisch. Hij is sterk, tolerant, kleurrijk en gaat heel lang mee. Het enige wat hij nodig heeft is zon en voldoende water. Maar natte voeten, daar houdt hij niet van.

De 'traditionele', margrietachtige variëteiten met oranje of gele bloemen zien er al mooi uit, maar nieuwe ontwikkelingen hebben geleid tot meer kleuren en vormen. Van koperkleur tot roestbruin tot bronzen tinten, maar er zijn ook rode en zelfs groene exemplaren. Heel bijzonder is de *Rudbeckia* met opgerolde blaadjes, en ook de dubbelbloemigen zijn het aanzien meer dan waard.

Met tenminste twintig soorten om uit te kiezen is er vast wel een *Rudbeckia* te vinden die aan al je wensen voldoet.

- ☐ Stelt geen hoge eisen aan de grondsoort, zolang het er maar zonnig is.
- ☐ De meerjarige variëteiten zijn winterhard.
- ☐ Eenjarige soorten zijn doorgaans niet winterhard.
- ☐ Bloeit van juli tot oktober.
- ☐ Kop de uitgebloeide bloemen weg om de bloei te stimuleren en zelf uitzaaien in te dammen.
- ☐ Op de erg lange soorten na heeft hij geen ondersteuning nodig.

De Bijenstichting zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders. Iedere maand geeft **Jaap Molenaar**, de directeur van het Bijen Educatiecentrum, ons in *Gardeners' World* de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken. www.bijenstichting.nl

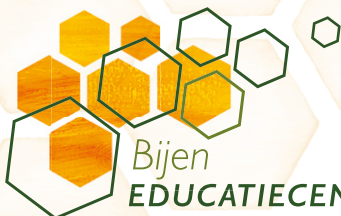

Red de bij!

Les van de Bijenstichting

We naderen alweer het einde van de zomer. Gelukkig zijn er nog wat grote wolbijen die rondzoemen en voedsel verzamelen uit de nog bloeiende lavendel.

Ook deze maand genieten de bijen en hommels van asters en enkelbloemige dahlia's. Wil je zelf nog aan de slag? Denk dan eens aan een geveltuin. Haal wat tegels weg uit je tuin en plant op de lege plekken mooie bloemen – een versiering voor je tuin en waardevol voor de bijen en insecten.

Bijen
EDUCATIECENTRUM

Bijen en geveltuinten

Tegels eruit en tuin erin is makkelijker dan je denkt. Waar begin je? Bij de eerste tegel. Steek een spade tussen de voeg en probeer de eerste steen omhoog te wippen. Gelukt? Dan gaat de rest makkelijker. Haal daarna de gele zand onder de tegels weg en vervang die door compost of potgrond.

De plek die eerst grijs was, plant je vol met geurige bloemen, mooie klimmers en wuivende grassen. Plant in september bloembollen, bijvoorbeeld blauwe druifjes, zodat hommels hier in het vroege voorjaar van kunnen profiteren.

Bijenportret

De grote wolbij

De grote wolbij is een robuuste bij en heel opvallend zwart met geel gekleurd. Deze soort komt verspreid door Nederland voor, maar de laatste jaren vooral in stedelijke gebieden. Zo worden daar bijen aangetroffen in tuinen en parken.

De mannetjes zijn groter dan de vrouwtjes en zijn erg territoriaal. Ze bewaken een gebied van maximaal één vierkante meter groot rondom voedselplanten. Ze gedragen zich zeer agressief bij het verjagen van soortgenoten of vliegen. Hierbij worden de achterlijfsdoorns als wapens ingezet waarmee ze tegenstanders kunnen beschadigen. Ook vrouwtjes vallen regelmatig andere bloembezoekers aan. Ze kunnen, net als zweefvliegen, stil in de lucht hangen. Zowel mannetjes als vrouwtjes slapen 's nachts in holle ruimtes (bijvoorbeeld in hout). Je kunt deze soort tot ongeveer begin augustus aantreffen.

Ze nestelen in spleten tussen metselwerk, in bestaande holten in hout of leem en in holle stengels. Het bijzondere van deze bijen is dat ze het nest bekleden met haren van bladeren en stengels. Deze haren komen van soorten als ezelsoor, stinkende ballote, slangenkruid, klit of muizenoor. Het nest wordt aan de buitenzijde afgesloten met plantenharen, steentjes, zandkorrels en zelfs stukjes hout. In het nest ligt een dikke brij van voedsel (nectar en stuifmeel). Hierop worden de eieren gelegd. De larve eet deze brij en verpopt zich. In het jaar erna komt de volgende generatie tevoorschijn.

De grote wolbijen zijn niet heel kieskeurig, maar ze hebben wel hun voorkeuren. En dat is vooral voor vlinderbloemige plantensoorten, lipbloemigen en helmkruidachtigen zoals andoorn, rolklaver, salie en stalkruid.

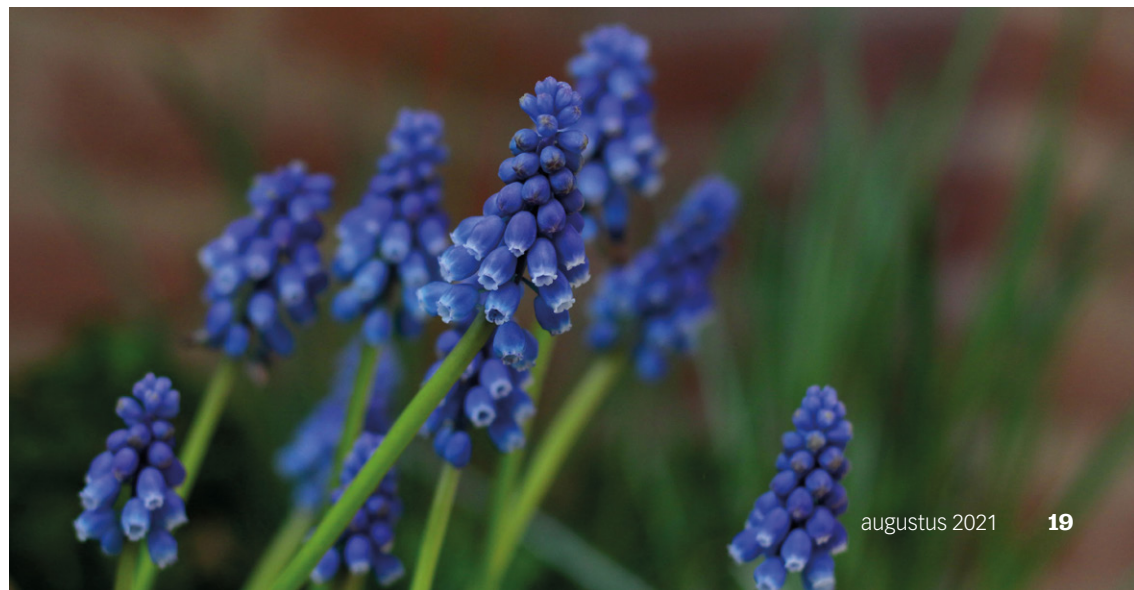
Seizoen

Tuintip

Vaak zijn er in augustus minder bloeiende planten, terwijl hommels, honingbijen en late solitaire bijen nog steeds behoefte aan voedsel hebben. Noteer in je tuinagenda voor augustus volgend jaar alvast:

- Koop en zaai zonnebloemenzaden, want die bloeien prachtig in augustus. En je kunt er hommels goed in observeren.
- Koop *Echinacea* (zonnehoed) en asters. Ook dat zijn waardevolle bloeiende planten in augustus.
- Vergeet de dahlia's niet. Die bloeien vanaf juli tot aan de vorst. Er zijn ontzettend veel verschillende soorten en kleuren. Kies wel enkelbloemige soorten, want alleen daarin kunnen bijen hun voedsel verzamelen.

Distel- vlinder

Vanessa cardui

Veel diersoorten zijn klaar met broeden of ze hebben hun levenscyclus afgerond, zoals amfibieën, vogels en sommige bijensoorten. De laatste tuinbladsnijders komen eitjes, stuifmeel en nectar afleveren in het bijenhotel.

Jonge merels en pimpelmezen vliegen onhandig hun eerste rondjes. De zwaluwen staan op het punt om te gaan vertrekken, maar de huiszwaluw blijft nog even om aan de derde leg te beginnen. Het voortplantingsseizoen van de egels loopt op zijn eind, dus let goed op kleintjes in de komende weken. Deze nakomers worden ook wel herfstwezen genoemd omdat ze niet sterk genoeg zijn om straks in winterslaap te gaan. Blijf dus voldoende voedsel klaarzetten totdat ze er niet meer van eten.

Dit kun je tegenkomen Distelvlinder, (*Vanessa cardui*)

Het is elk jaar weer de vraag of de distelvlinder zijn weg naar ons land weet te vinden. Elke zomer komt deze oranjevleugelde vlinder vanuit Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Centraal-Azië naar onze contreien om zich voort te planten. In sommige jaren met mooi weer, zoals in 2019, heeft dat een heuse invasie tot gevolg. In 2020 vielen hun aantallen tegen, maar wie weet hoe het dit jaar zal gaan. De distelvlinder arriveert tussen maart en juni en begint dan aan de voortplanting. In augustus nemen hun aantallen toe als de tweede generatie tevoorschijn komt. Vervolgens vliegen ze naar hun winterverblijf.

De vlinders overwinteren niet bij ons, maar vliegen in het najaar naar het zuiden, alwaar ze zich voortplanten. Het is het nageslacht dat het jaar erop naar Europa komt, want een distelvlinder maakt nooit twee keer dezelfde reis. Volwassen distelvlinders vind je op nectarplanten

Hazelwormen werpen deze maand.

als de vlinderstruik, koninginnenkruid en akkerdistel. Waardplanten voor de rupsen zijn akkerdistel, brandnetel en kaasjeskruid.

Kijk ook uit naar ...

□ Vleermuizen die in de schemering tussen bomen door fladderen, op zoek naar insecten zoals muggen en motten.

□ Rustende hazelwormen in je compostbak. Wacht dus even met leeggooien van de bak, want er kunnen jongen in liggen.

□ Sprinkhanen in hoog gras. Let op de lokroep van de mannetjes. Dat geluid maken ze door hun poten langs de voorvleugels te wrijven.

“In augustus nemen hun aantallen toe als de tweede generatie tevoorschijn komt. Vervolgens vliegen ze naar hun winterverblijf.”

SAMENWERKINGSPROJECT

Maak een egelsnelweg

In de laatste jaren is de egelstand flink achteruitgegaan door een combinatie van onder meer het drukke verkeer, versnipperde leefgebieden, robotgrasmaaiers, slakkengif en een gebrek aan voedsel ... Bovendien zorgde de egelziekte vorig jaar voor een nog verdere teruggang. Tuinen kunnen een oplossing zijn, maar alleen als ze goed toegankelijk zijn. Schuttingen, muren en andere harde afscheidingen bemoeilijken deze toegang. Door het graven van een gat onder je schutting ondervang je dit probleem.

Egels kunnen in één nacht wel acht kilometer afleggen, op zoek naar voedsel. Door de aanleg van een egelsnelweg tussen tuinen hoeven ze in elk geval minder vaak over de openbare weg.

Niet iedereen kan een tunnel onder een schutting door graven. Misschien heb je er een die uit losse planken bestaat of heb je een stenen muur. Door het verwijderen van een plank of een paar stenen, kun je toch een bijdrage leveren. Ook het iets ophogen van je tuinhek maakt je tuin toegankelijk voor de egels.

Door aan beide zijden van je schutting een gat te graven, help je de egels makkelijk je tuin in.

1 Praat met je buren en leg hen uit hoe belangrijk toegang tot jullie tuinen is voor egels. Met een beetje geluk praten zij ook weer met hun buren en zo

ontstaat er een egelsnelweg. Kies een geschikt plekje onder aan de schutting om een gat van circa 13 cm doorsnee te graven.

Dit heb je nodig voor de egelsnelweg

- ☐ Spade of troffel
- ☐ Eventueel twee bordjes egelsnelweg. (€ 5 per stuk, www.egelwerkgroep.com/shop)
- ☐ Spijkers en hamer of schroeven en schroevendraaier

2 Bij de Egelwerkgroep Nederland (egelwerkgroep.com) kun je voor vijf euro een bordje kopen. Hiermee laat je zien waarom er een gat onder je

schutting zit en wellicht inspireer je er andere mensen mee om hetzelfde te doen. Plaats het bordje en stuur je foto's op naar de Egelwerkgroep.

Nieuw van Gardeners' World

Tuinieren voor de natuur

Hoe help je met je tuin de natuur en biodiversiteit? In deze speciale uitgave vind je heel veel tips en inspiratie.

- Welke bloemen zijn het beste?
- Welke soorten bijen, vlinders en vogels kun je spotten?
- Hoe richt je je tuin in zodat jij en de natuur er optimaal van genieten?

€9,99

Bestel de speciale uitgave via
www.gardenersworldmagazine.nl/natuur

Vers uit de tuin

Het is oogsttijd in de moestuin. Er is genoeg vers te eten en om in te maken voor later in het jaar.

3 om nu te telen

Sla 'Oriental Mix'

Mix van pittig en krokant. Voeg jonge blaadjes toe aan salades en volgroeide aan wokgerechten.

Zaaien In potten met vochtige potgrond. Na ontkieming uitdunnen zodat potjes niet te vol worden. Houd de aarde constant vochtig. De buitenste blaadjes regelmatig plukken.

Ui 'Senshyu'

Betrouwbare Japanse ui die goed overwintert.

Zaaien Rechtstreeks in de volle grond op 1 cm diepte of in trays met vochtige aarde. Dun uit tot 3 cm tussen zaailingen en bescherm tegen winterweer. Voeg in het voorjaar bloed-, vis- en beendermeel toe. Oogst eind juli als de stelen gaan hangen.

Venkel 'Mantovano'

Schiet niet snel door. Kan in het voorjaar en ook nu gezaaid worden. Produceert grote, spierwitte knollen.

Zaaien Direct in goed-gedraineerde grond. Uitdunnen tot 15 cm uit elkaar en houd de zaailingen goed vochtig. Bescherm met vliesdoek in het najaar en blijf aanaarden voor witte knollen. Oogst door onderaan af te snijden en er zullen zich nieuwe, kleine knollen op de wortel vormen.

Augustus is de productiefste maand van het jaar. De zomer is op zijn hoogtepunt en er is genoeg te oogsten.

De geur van azijn in de keuken is het signaal dat het inmaken van de zomeroogst is begonnen. De zaaddozen van augurken, jalapeñopepers en Oost-Indische kers kunnen in potten worden gestopt met een flinke dosis azijn en zelf gekweekte kruiden en specerijen. En de wekelijkse tomatenoogst vindt zijn weg in allerlei sauzen en smakelijke salsa's.

Ook de chilipepers en frambozen zijn eindelijk klaar om geplukt te worden. Verder zijn van de uienplanten de stengels gaan hangen. Dat is het teken dat ze geoogst kunnen worden. Een prettige bijkomstigheid daarvan is dat ze voortaan bij het water geven kunnen worden overgeslagen.

De kleur in de moestuin is momenteel afkomstig van de zonnebloemen en pronkerwten (*Lathyrus*), maar die zijn aan het eind van de zomer wel een beetje vermoeid aan het raken. Om bestuivende insecten toch een vliegend buffet te geven, nemen diverse vaste planten zoals lavendel, *Knautia* en *Rudbeckia* het van ze over.

Met deze overvloedige oogst is het fijn om te weten dat je straks in hartje winter een stukje van de zomer kunt serveren.

Tomaat 'Costoluto Fiorentino' kweken

Grote, geribde vleestomaat, ideaal voor salades, om te bakken/grillen of voor toepassing in sauzen. Het zijn stamtomaten, maar deze tomaten kunnen ook als struiktype worden geteeld. De vruchten worden dan wel wat kleiner. Zodra de eerste bloemen komen heeft de plant veel voeding nodig, tot het einde van het oogstseizoen.

Moestuinklusjes

Blijf pompoenen en herfstframbozen wekelijks voeren, maar besteed ook aandacht aan de wintergroenten. Voorzie je verschillende koolsoorten van brandnetelgier en mulch rond de planten. Geef spruitjes extra steun tegen de wind en begin met zaaien van peterselie en koriander. Snoei de takken van zomerframbozen die vrucht hebben gedragen terug tot de grond en bind de nieuwe takken aan voor volgend jaar.

Bulgurtabouleh met tuinbonen en munt

Bereidingstijd: ca. 30 min.

Ingrediënten voor 4 personen

60 g bulgur	½ tl korianderpoeder
300 g gedopte tuinbonen (vers of diepvries)	½ tl komijnpoeder
400 g tomaten	¼ tl gemalen nootmuskaat*
150 g platte peterselie	¼ tl gemalen kruidnagel*
40 g verse munt	¼ gemberpoeder
6 lente-uitjes	6 el olijfolie
2 citroenen	zout en peper

1 Bereid de bulgur volgens de aanwijzingen op de verpakking, roer door met een vork en laat hem afkoelen. Breng intussen in een ruime pan water aan de kook en kook er de tuinbonen ca. 3 minuten in. Spoel de bonen koud af en dubbeldop ze door het grijze velletje van de boon te verwijderen (knijp de boon uit het velletje).

2 Maak de tomaten schoon en halveer ze. Verwijder de zaadlijsten en snijd het vruchtvlees in partjes. Was de peterselie en de munt en schud ze droog. Pluk de blaadjes van de takjes en hak de blaadjes grof. Maak de lente-uitjes schoon en snijd ze in ringen. Pers het sap uit de citroenen.

3 Roer de specerijen, de peterselie, de munt, het sap van 1½ citroen, de olijfolie, de tomaat, de lente-ui en de tuinbonen door de bulgur. Breng op smaak met zout en peper en eventueel het overige citroensap.

Per portie: ca. 291 kcal

10 g eiwit | 16 g vet | 19 g koolhydraten

Pluk blaadjes als je ze nodig hebt, om ze zo vers mogelijk te eten.

FOTO'S: PAUL DEBOIS; STEPHAN VAN RAAY

Nu oogsten

Zodra de pluimpjes van **suikermais** zijn verkleurd van wit naar bruin kun je oogsten. Door continu te blijven plukken van **doperwtten**, **bonen** en **courgettes** zorg je ervoor dat de planten nieuwe peulen en vruchten blijven aanmaken. **Pluksla** en **botersla** kun je nu ook geregeld oogsten. Als selderij door de warmte is doorgeschoten, kun je de blaadjes nog gebruiken om er **selderijzout** van te maken. Pluk en droog daarnaast **oregano**, **rozemarijn**, **salie** en **tijm**.

VOLGENDE MAAND Raar? Helemaal niet! Zo maak je jam van chilipepers.

Tuinieren voor de natuur

Deze speciale uitgave is bedoeld voor iedereen die haar of zijn tuin wil laten leven. Met een geschatte 550 miljoen vierkante meter tuin in Nederland, en misschien wel net zoveel in België, kunnen tuineigenaren het verschil maken. Ons platteland mag dan grotendeels uit een monocultuur bestaan waar niets te halen valt voor de natuur, in onze bloemrijke paradijsjes is dat wel anders. Voeg daar een egelhuis, libellenmoeras, zelfgemaakte voedertafel of een vijver vol inheemse planten aan toe, en het wordt daar buiten net een natuurfilm. Tuinieren voor de natuur staat vol tips en inspiratie om alles wat kruipt en fladdert in je tuin te helpen. Welke bloemen zijn het beste? Welke soorten bijen, vlinders en vogels kun je spotten? En hoe richt je je tuin in zodat jij en de natuur er optimaal van genieten?

Puzzel en win

Vul de puzzel in en maak kans op de speciale uitgave **Tuinieren voor de natuur**

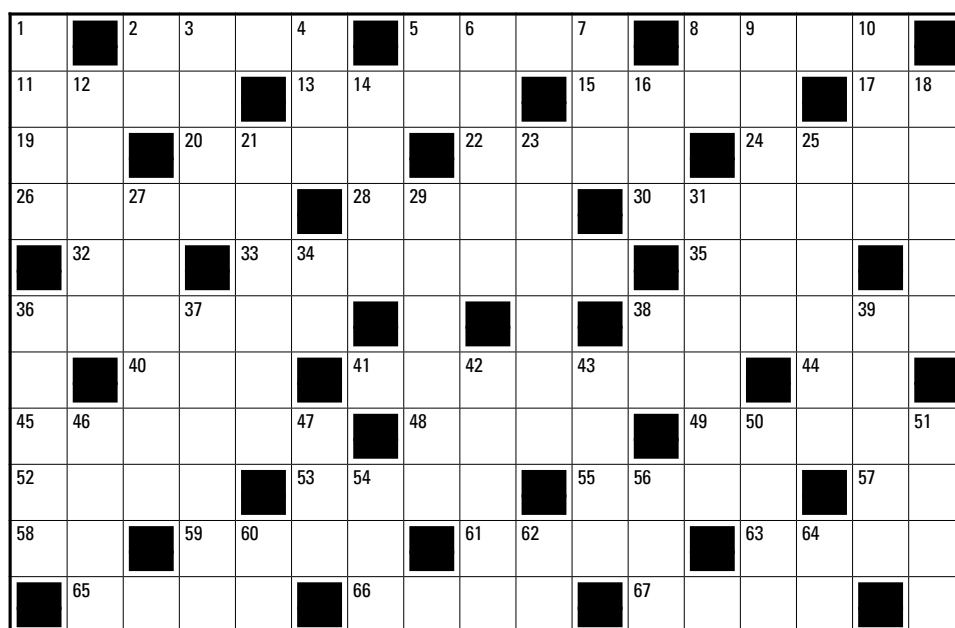
KRUISWOORDPUZZEL

horizontaal

2 waar 5 jonge vrouw 8 werkstuk van een componist 11 een van de Verenigde Staten 13 Aziatisch gerecht 15 deel van een open haard 17 anno Domini (afk.) 19 muzikant 20 deel van het oog 22 vertaler 24 erheen 26 afgebakende weg 28 terreinwagen 30 Spanje en Portugal 32 opgenomen geld (afk.) 33 deel van een goal 35 roem 36 klokjesbloem 38 zonder anderen 40 clown 41 fijne bijzonderheid 44 sint (afk.) 45 zaak om voor te werken 48 vrachtgeld voor brievenpost 49 tussen (in samenstellingen) 52 Vlaamse uitroep van verbazing 53 plaats in de Betuwe 55 bejaarde 57 rondhout 58 kilometer (afk.) 59 sportorganisatie 61 land in Azië 63 halfvloeibaar afscheidingsproduct 65 internetverbinding 66 organisatie van olielanden 67 een beetje.

verticaal

1 buil 2 en andere (afk.) 3 deftig 4 vlekkenwater 5 motorschip 6 plaats in Gelderland 7 laagte tussen bergen 8 oosterlengte (afk.) 9 deurvak 10 eentonig 12 kaartspel 14 lekkernij 16 wintersportartikel 18 harde klap 21 scheepvaartonderneming 23 keukengerei 25 vonnis 27 schoolgerei 29 ovale kegelsnede 31 tact 34 onzes inziens (afk.) 36 rokersgerei 37 naaldboom 38 verbrandingsrest 39 feestmaaltje 42 besef 43 zuilengang in oud-Griekse steden 46 koningin-regentes 47 hoofddekseel 50 vogelverblijf 51 groot ongeluk 54 lager beroepsonderwijs 56 eenkleurig 60 Nederland (op auto's) 62 rekening-courant (afk.) 64 lectori salutem (afk.).

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

58	37	27	9	51	66	23	16
----	----	----	---	----	----	----	----

Vul het antwoord vóór 24 augustus 2021 in op www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel.

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien tot het vergroten van je moestuinooft, in deze rubriek komt het allemaal aan bod.

In deze rubriek

- 30** Monty heet je welkom in onze wereld
- 36** Ontwerp je droomtuin
- 42** Twee leuke projecten voor kinderen.
- 44** Bewaar- en inmaaktips voor je oogst
- 52** Snoeimaand: leifruit, struiken en heggen
- 55** Vraag & antwoord

p. 30

p. 42

p. 44

p. 52

Welkom in onze wereld

Ben je een beginnende tuinier? **Monty** laat je in acht stappen zien hoe spannend en verrijkend tuinieren is.

Hoewel Monty al bijna zestig jaar tuiniert, leert hij nog elke dag nieuwe dingen en, het allerbelangrijkste, geniet hij er nog steeds van.

“Door te tuinieren voel ik me gelukkig en rijk.”

Het aantal kijkers naar *Gardeners' World* verdubbelde het afgelopen jaar. Je kunt je voorstellen dat de televisiebazen daar blij mee waren. Het kan zijn dat sommige nieuwe kijkers werden geplaagd door een vlaag van lockdownverveling. Maar, alle bescheidenheid terzijde, anderen vonden het programma misschien gewoon leuk. Wat vaststaat, is dat veel kijkers nog nooit hebben getuinierd. De gemiddelde leeftijd van een kijker is 62 en op die leeftijd heb je meestal wel uitgevogeld of je een tuinier bent of niet. Maar een groot percentage van ons nieuwe publiek (maar liefst 1,5 miljoen mensen) was jonger dan gemiddeld. De hemel zij dank.

Dus hopelijk ben jij een van die nieuwe tuiniers. In dat geval: van harte welkom! Fijn dat je er bent. Misschien heb je echt nog nooit iets in de tuin gedaan. Hoe dan ook, ik ben me ervan bewust dat het een behoorlijke kluit kan lijken. Er valt vreselijk veel te leren en dan doel ik niet alleen op Latijnse plantennamen, maar ook op omgaan met allerlei ongedierte, ziekten en weersomstandigheden die je beste tuinierbedoelingen kunnen torpederen.

Om te beginnen hoeft je je hierover geen zorgen te maken. Er komt geen examen. Je kunt

is. Verwijder en vervang het als dat kan, anders pas je het aan of scherm je het af. Tuinen zijn er om mooi en harmonieus te zijn, en dat geldt zelfs voor de meest bescheiden moestuin.

Het heeft niets met geld te maken. Ik heb afzichtelijke tuinen bezocht die een fortuin hadden gekost, terwijl andere, ingericht met restanten en fantasie, prachtig waren.

Maar aan de andere kant bepaal je alleen zelf wat je mooi vindt. Je kunt tuinieren als een schone kunst zien of gewoon mooie bloemen en wat groenten kweken. Maar maak het zinvol, en doe alleen waarin je gelooft en wat je leuk vindt. Dit vormt een groot deel van de voldoening. Juist het plezier in simpele bezigheden, zoals een beetje wieden, zaailingen verspenen, het gras maaien en verwelkte bloemen verwijderen, maakt dat je blijft volhouden in moeilijke tijden.

Een groot deel van succesvol tuinieren komt voort uit een combinatie van vertrouwen en intuïtie. Heb vertrouwen in je plannen en ontwikkel je intuïtie door die te gebruiken. Let goed op. Kijk zorgvuldig. Probeer erachter te komen waarom iets (niet) werkt. Ik vind het nuttig om een tuindagboek bij te houden en

Doe wat je leuk vindt

“Tuinieren kost tijd en dat is tegelijk de schoonheid en de kracht ervan.”

nergens voor zakken of slagen. Het enige doel van tuinieren is te proberen in samenwerking met de natuur iets moois te creëren. Het intense en blijvende gevoel van voldoening is een fijne bijkomstigheid. Dat is geen slechte deal.

Ik tuinier al bijna zestig jaar. Ik heb meer dan twintig boeken over tuinieren en duizenden artikelen geschreven, en verschiin al meer dan dertig jaar op de televisie. Ik heb het grootste deel van de afgelopen drie decennia besteed aan het leren van de kunst van het tuinieren. Maar ik weet niet alle antwoorden en ik leer nog steeds elke dag iets nieuws. Keer op keer kom ik erachter dat wat ik dacht te weten óf fout, óf onvoldoende is. En dat vind ik niet erg, want het bevestigt mijn overtuiging dat eenvoudige antwoorden niet bestaan. Sommige dingen werken beter dan andere.

Raak ingespeeld

Maar in de loop der jaren heb ik geleerd dat sommige dingen bijna altijd werken, en dan gaat het niet zozeer om een techniek als wel om een mentaliteit die bepaalt hoe ik iets doe. Je kunt het vergelijken met een musicus die een nieuw stuk instudeert. Je kunt pas echt beginnen met musiceren als je zonder nadenken de noten kunt spelen. Het is niet genoeg om de juiste noten in de juiste volgorde te spelen.

Zo is het met tuinieren ook. Iets nieuws leren is simpelweg een kwestie van jezelf onderdompelen in het *wat*, *waarom* en *waar*.

Begin met de strikte regel: voeg niets lelijks toe. En accepteer niet dat iets lelijks blijvend

allelei observaties te noteren. De meeste aantekeningen zijn gewoontjes, maar juist door op te schrijven wat voor weer het is, wat er heeft gebloeid, welke dieren ik zie of wat ik heb gezaaid, groeit mijn aandacht ervoor.

Geleidelijk komen kennis en intuïtie samen, en leren van elkaar, waardoor observaties steeds zinvoller worden. Wees ook bescheiden genoeg om toe te geven dat je bijna alles fout doet. Dat doen we allemaal. Zo leren we.

En wees geduldig. Snelle oplossingen bestaan niet. Ga niet voor één bepaalde, makkelijke uitweg. Tuinieren kost tijd en dat is tegelijk de schoonheid en de kracht ervan. Tuinier in het tempo van de natuur in plaats van dat je je achtertuin voor een bepaalde datum een compleet nieuw gezicht wilt geven. Nog afgezien van de absurditeit daarvan, zal het mislukken. Elke keer weer. Tuinier alsof je nog vijfhonderd jaar voor de boeg hebt. Plant een eik. Die zal de middelbare leeftijd bereiken tegen de tijd dat jouw achterachterkleinkinderen bejaard zijn. Maar elke dag dat je die jonge boom ziet groeien, geniet je ervan.

Als dit allemaal wat hard overkomt, laat je dan troosten door de ongelooflijke vergevingsgezindheid van tuinen. Er is altijd een volgend jaar. Je hebt altijd een tweede kans. In werkelijkheid bestaat er niet zoiets als het perfecte jaar, het 'juiste' resultaat of een seizoen waarin je op je lauweren kunt rusten. Het kan altijd beter worden. Vaak wordt het slechter. Buig mee met de verandering en wees wendbaar.

Werk samen met de natuur

BOVEN Monty is dol op dahlia's en kweekt elk jaar allerlei soorten. **UITERST LINKS** Kies nectarrijke bloemen, zoals *Verbena bonariensis*, om allerlei soorten bestuivers aan te trekken. **LINKS** Het kost wel meer tijd om je planten uit zaad op te kweken, zoals dit vingerhoedskruid, maar het schenkt veel voldoening.

Wees
geduldig

*Kijk
zorgvuldig*

BOVEN Alles op Longmeadow is met elkaar verbonden, net als de gezondheid van de planten en het algehele gevoel van evenwicht en harmonie.

LINKS Leer je planten kennen, bijvoorbeeld welke verwelkte bloemen je moet verwijderen en welke je moet laten zitten om mooie zaaddozen te vormen.

Kijk naar
het totale
plaatje

“Er is altijd een volgend jaar,
altijd een tweede kans.”

En als je echt een paar concrete tips wilt, dan zijn dit de dingen die voor mij werken:

Liever te laat dan te vroeg. Het voorjaar is altijd kouder en komt langzamer op gang dan we denken, en het najaar doet er langer over om af te koelen dan we ons herinneren. Zelfs als je tot mei niets doet in je tuin, kan die er in de zomer nog steeds geweldig uitzien.

Ken je tuin. Verdiep je hier echt in. Kennis is macht en als je een mooie tuin wilt, dan moet je elk detail van de ligging van je tuin kennen, de invloed van het weer en elk ander aspect van de omgeving. Kom erachter waar de zon schijnt, iedere dag van het jaar. Ontdek waar het ijsig koud wordt en welke delen beschut zijn. Onderzoek wat voor grond je hebt. Leer

hoe de wolken zich samenvakken voor het gaat regenen. Ervaar hoe de windrichting bepaalt waar het waait in je tuin. Dit soort zaken kunnen over korte afstanden sterk variëren.

Plant eerst de heggen en bomen als je een nieuwe tuin aanlegt. Gebruik kleine planten, want die slaan snel aan en bepalen de contouren van de tuin. Begin dan met het invullen. De hoogste heggen op Longmeadow bestonden ooit uit potlooddikke plantjes, maar waren al na tien jaar net zo solide als ze nu zijn.

Onderhoud je gereedschap. Geen enkele kok wil werken met botte messen of onhandige potten en pannen, en geen tuinier zou moeten worstelen met slecht gereedschap. Koop het beste gereedschap dat je je kunt veroorloven. Wees er trots op en onderhoud het goed.

Vermeerder. Probeer het allemaal: zaaien, stekken, splitsen, afleggen en enten. Zelf planten opkweken in plaats kopen geeft een enorme voldoening en bespaart je een hoop geld.

Kijk naar het totale plaatje. Maak je geen zorgen over symptomen. Het verbaast me altijd wanneer ik zie dat mensen tijd, energie en vaak zelfs geld besteden om een op zichzelf staand probleem aan te pakken. Niets gebeurt onafhankelijk van iets anders. Alles staat in verband met elkaar. Bladluizen komen altijd af op jonge aanwas die groeit op een moment dat afhangt van het weer, de tijd van het jaar, het extra water dat je geeft, de variëteit die je hebt gekozen en nog honderd andere factoren. De gezondheid van je tuin is holistisch, net als de gezondheid van je lichaam. Probeer altijd het grotere geheel te zien.

Wees rigoureu. De gezondste plant is de plant die zich het best aan zijn situatie heeft aangepast. Vertroetel planten niet, maar geef ze net genoeg ondersteuning om sterk en gezond te worden, ongeacht de situatie waarin ze zich bevinden. Dit is ook de beste manier om ziekten en ongedierte te verminderen.

De meeste problemen ontstaan als we planten dwingen iets te doen wat ze niet willen, op plekken waar ze niet willen staan. Kijk hoe goed het gaat met planten die zichzelf op de onmogelijkste plaatsen hebben uitgezaaid. Het is eenvoudig: kom erachter wat een plant nodig heeft en voorzie daarin. En als je dat niet kunt vanwege het klimaat of de groeiomstandigheden, kweek die plant dan niet. Op Longmeadow hebben we een simpele regel: we dringen niet aan als iets hier niet wil groeien. In geen enkele tuin ter wereld kun je alles kweken.

Werk samen met de natuur door zoveel mogelijk diersoorten te ondersteunen, te beginnen met insecten. Ontwerp dus iets met water, lang gras, planten voor bestuivers en veel dekkende beplanting in de vorm van struiken, heggen, gras en bomen. Hiermee doe je meer voor de gezondheid van je tuin dan met een heel arsenaal chemicaliën. Bovendien is het eindeloos fascinerend.

Ik geloof dat tuinen onze lichamelijke en geestelijke gezondheid kunnen bevorderen. Voor velen van ons vormen ze de enige band met de natuur die we hebben. Dankzij tuinen heb ik een diepgaand gevoel van geestelijk welzijn ervaren. Maar dat is allemaal irrelevant als tuinieren een corvee wordt. Heb er vóór alles plezier in en als je blij bent met je tuin, dan doe je het goed.

Ga naar p. 56 voor meer tips voor beginners.

“Verken je tuin op meerdere momenten van de dag voor het ritme van licht en schaduw.”

Jouw droomtuin

DEEL 1

Het ontwerp

De eerste stap naar de tuin van je dromen bestaat uit het begrijpen van de principes van het tuinontwerp. Adam Frost legt uit hoe je begint.

Met wat zorgvuldige planning kun je een tuin aanleggen die past bij jouw persoonlijkheid en stijl.

Veel mensen hebben niet de moed om hun eigen tuin te ontwerpen. Het interessante is dat de meeste er niet voor terugschrikken om van hun huis een thuis te maken, inclusief kleurenpalet, indeling en meubilair, maar van hun tuin geen oase durven maken. Toch kan het. Het is makkelijk en leuk om een tuin zo te ontwerpen dat die je persoonlijkheid en levensstijl weerspiegelt.

Maak om te beginnen twee lijsten. Op de eerste zet je alle praktische elementen die je in de tuin nodig hebt (schuur, compostbak, waslijn, vuilnisbakombouw enzovoort). De tweede betreft alles wat voor jou en je gezin belangrijk is. Denk hierbij aan speciale plekken, muziek, kleuren, vormen en alles wat maar aansluit bij jouw persoonlijkheid. Je kunt zelfs foto's en andere afbeeldingen verzamelen van dingen die jou inspireren en daarmee een moodboard maken.

Houd deze lijsten voortdurend bij de hand, want ze vormen het nuttigste gereedschap bij de aanleg van de tuin die jij mooi vindt én voldoet aan je praktische eisen.

Leer je tuin kennen

De eerste stap naar de tuin van je dromen bestaat uit het begrijpen van wat je hebt. En daarmee bedoel ik grondsoort, afmetingen, klimaat en omgeving. Heb geen haast. Als je een nieuwe tuin hebt, laat die dan een jaar met rust om te ontdekken of er verborgen juweeltjes in staan. Soms zijn we te snel met het weghalen van planten die er jaren over hebben gedaan om uit te groeien tot wat ze zijn. Terwijl ze met wat snoeien en goede verzorging een belangrijk onderdeel van het nieuwe ontwerp kunnen worden. Gebruik deze beoordelingsperiode ook om je tuin op verschillende momenten van de dag te verkennen. Waar valt licht, waar schaduw? Wat is de sfeer?

Vanuit een praktisch oogpunt is de grond het belangrijkste onderdeel van de tuin. Het is essentieel dat je die begrijpt, dus haal bij het tuincentrum een simpele testkit voordat je aan het ontwerpen slaat. Zo kom je erachter of je basische, neutrale of zure grond hebt, en die kennis heb je nodig wanneer je planten kiest (volgende maand hierover meer). Wrijf de grond tussen je handen om de structuur te voelen en te begrijpen of er bijvoorbeeld veel klei, zand of leem in zit.

Vervolgens houd je het weer bij. Stel vast hoeveel regen er valt, of het perceel beschut of onbeschut is, en hoe het zonlicht door de tuin beweegt. Bepaal de ligging van je tuin (gebruik een simpel kompas als je het niet zeker weet) en uit welke hoek de wind het vaakst waait. En tot slot luister je naar de geluiden om je heen. Trekt je tuin dieren aan? Heb je luidruchtige burens? Moeten de geluiden worden gedempt of juist verwelkomd en versterkt?

Onderdelen van je ontwerp

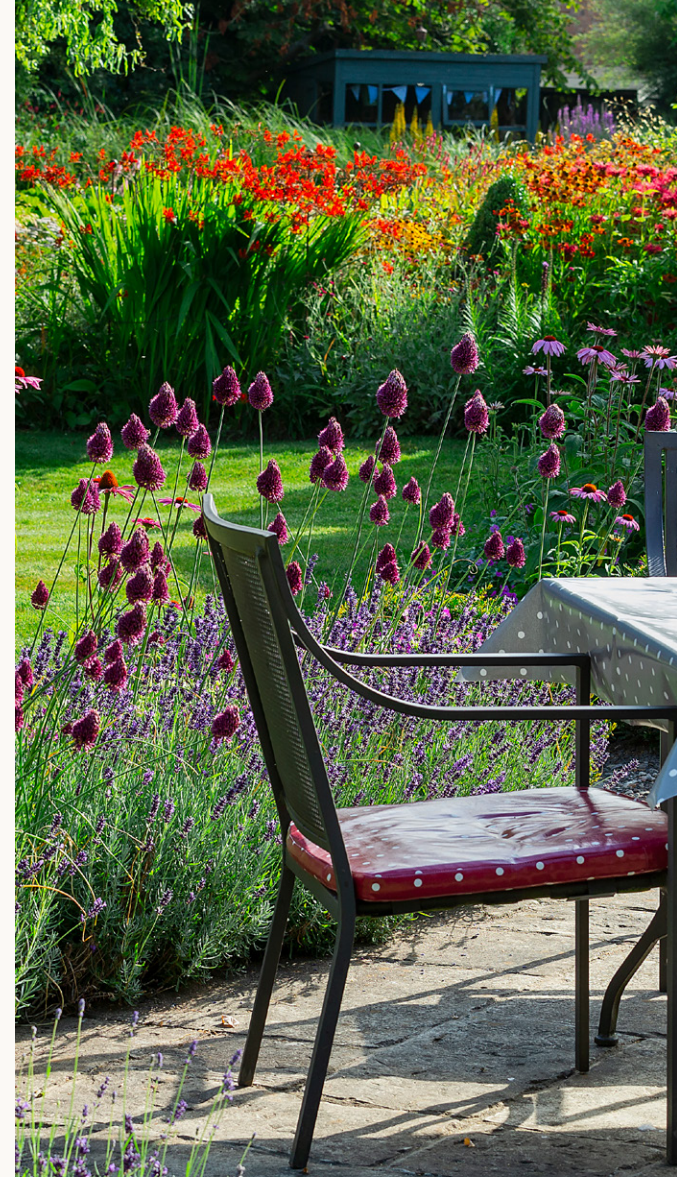
Denk na over de elementen die je graag wilt of nodig hebt, hoe je die gaat gebruiken en in welke stijl.

□ Het zitgedeelte

Een krachtige schakel met het huis beïnvloedt de sfeer en stijl van de tuin. Deze plek biedt gewoonlijk ook het eerste zicht op de tuin en is een sociale ruimte. Afmeting en vorm zijn heel belangrijk. Het terras moet comfortabel zijn, met een goed evenwicht tussen ondergrond en de zachtere beplanting.

□ Hoogteverschil

Verschillende niveaus kunnen interessante gezichtspunten creëren, maar ook comfort. In een verzonken ruimte, zelfs in een kleine tuin, ga je echt op in het landschap. Als je de trap treden bij de voordeur breder maakt dan zou hoeven, lijkt de entree gastvrijer. Of maak de treden tussen verschillende niveaus juist smaller om een sfeer van spanning en verrassing te creëren.

□ Elementen

Gebruik potten, ornamenten en meubels om je tuin een persoonlijke touch te geven. Neem er de tijd voor, want dit soort blikvangers voeg je waarschijnlijk niet allemaal tegelijk toe.

□ Structuren

Priëlen, bogen en obeliskes dienen als verticale blikvangers en plantensteunen. Net als meer praktische structuren, zoals schuren en kassen, zijn ze het hele jaar zichtbaar. Om ze aantrekkelijk te maken, moeten ze echt een functie hebben en op een natuurlijke manier in de ruimte passen.

□ Paden

Deze behoren tot de belangrijkste elementen, want ze bepalen waar we heen gaan en hoe we de ruimte beleven. Ook paden zijn niet alleen praktisch. Ze kunnen een grote visuele rol spelen doordat ze onze blik leiden. Ook bepalen ze de snelheid waarmee we ons door de tuin bewegen.

Water

Water is een geweldige aanwinst en kan op allerlei manieren worden verwerkt. Denk na over wat je zoekt: beweging of weerspiegeling, kabbelende of ruisende geluiden, een strakke of natuurlijke stijl, meer natuur in je tuin?

Erfafscheiding

Muren, schuttingen en heggen vormen de achtergrond voor de hele tuin. Kleur, materiaal en textuur zijn heel belangrijk. De beste tuinen die ik heb gezien, groot en klein, hadden allemaal goed gekozen afscheidingen.

Meet, breng in kaart en ontwerp

Voordat je met ontwerpen kunt beginnen, moet je de tuin opmeten en een eenvoudige plattegrond op schaal tekenen. Dit lijkt misschien veel werk, maar op de lange termijn bespaart het je tijd en geld. Je koopt ook geen keuken of badkamer zonder de ruimte op te meten. Voor een tuin geldt hetzelfde.

Je hebt nodig:

- ☐ Meetlinten (lange en kortere), een of meer linialen
- ☐ Kompas
- ☐ Laserwaterpas (optioneel)
- ☐ Potloden en gum
- ☐ Tekenpapier en klembord
- ☐ A1- of A2-papier, en overtrekpapier van dezelfde afmeting

☐ Maak eerst een ruwe schets van je tuin, inclusief het huis (met ramen, deuren, kranen enz.), bomen, schuren, borders en afvoeren, kortom alles wat in je ontwerp moet worden opgenomen of het beïnvloedt.

☐ Neem de belangrijkste maten om een plattegrond op schaal te tekenen. Meet waar de deuren en ramen in je huis zitten, de lengte van de tuingrenzen en waar eventuele specifieke elementen staan, zoals bomen, schuren en zitjes.

☐ Noteer alle niveauverschillen, vooral rond het huis. Bij meerdere, ingewikkelde niveaus kan het de moeite waard zijn om bij de plaatselijke doe-het-zelfwinkel een laserwaterpas te huren. Zo'n waterpas is gebruiksvriendelijk, maar zo nodig kun je tips op internet vinden.

☐ Teken op schaal een plattegrond van de huidige tuin. Gebruik daarbij een kompas om de ligging te bepalen. Ik werk altijd op papier en teken de tuin vanuit het huis gezien, want dat vormt mijn dagelijkse uitzicht. Gebruik het grootste papierformaat dat je kunt vinden (liefst A1 of A2). Hoe groter de plattegrond, hoe duidelijker het overzicht. Ik gebruik meestal een schaal van 1:50 (2 cm op papier is 1 m in de tuin) of 1:100 (1 cm op papier is 1 m in de tuin).

Meet de plaats van de belangrijkste elementen in je tuin, zoals bomen.

Het ontwerp maken

Als de plattegrond eenmaal op papier staat, leg je er overtrekpapier overheen om met het ontwerp te beginnen. Zo heb je maar één kopie van je plattegrond nodig.

In eerste instantie voelt het misschien raar om je potlood op papier te zetten en te gaan ontwerpen. Neem de tijd en probeer de tuin niet zo snel mogelijk af te hebben. Houd je in het begin niet bezig met specifieke elementen. Speel gewoon met vormen en ideeën en stel jezelf in verschillende delen van de tuin voor. Hoe zal de sfeer daar zijn, waar kijk je op uit? Je wilt geen mooi zitje met uitzicht op de vuilnisbakken.

Wanneer het ontwerp meer vorm krijgt, controleer dan de twee lijsten om te beoordelen of je ideeën in de praktijk werken en of ze de gewenste sfeer oproepen. Stel je

voor dat je door de tuin loopt. Kun je ergens een verrassend element toevoegen, zoals het geluid van stromend water? Als je het lastig vindt om je een mening te vormen op basis van je tekening, stap dan de tuin in en markeer de plekken met stokken. Zo kun je beter visualiseren hoe je ideeën uitpakken en ook controleren waar je op uitkijkt, of het nu om iets moois of iets lelijks gaat.

FOTO'S: SARAH CUTTLE, GETTY IMAGES/ROCIO

VOLGENDE MAAND In het tweede deel legt Adam de principes van het beplantingsontwerp uit.

Kleine tuin- AVONTUREN

Met deze simpele tuinprojecten haal je alles uit de lange zomervakantie. Kinderen van alle leeftijden vinden het heerlijk om hun afgedankte spullen te gebruiken als grappige bloempotten met tuinkruiden en eetbare bloemen. En het leuke is dat ze al ruikend, proevend en kijkend hun zintuigen ontdekken.

Daarna kunnen ze hun eigen kruiden plukken om aan het eten toe te voegen en eetbare bloemblaadjes verwerken tot kleurige ijsblokjes. Houd er rekening mee dat er een volwassene nodig is om drainagegaatjes in de potten te maken en toe te zien op het plukken en verwerken van de kruiden en bloemen.

Je hebt nodig

- Oude spullen zoals kapotte emmers, voorraaddozen, speelgoedauto's en -treinen, schoenen en rubberlaarzen
- Potgrond
- Scherp zand of steentjes
- Tuinkruiden en/of eetbare bloemen
- Een gieter

Bloempot van oude emmers

Gebruik je creativiteit in de tuin en hergebruik oude spulletjes om er doldwaze bloempotten van te maken. Kinderen zijn van nature inventief en zullen het leuk vinden om een nieuwe bestemming te geven aan hun te kleine laarzen, kapotte emmers en oude speelgoed.

Dit project is een geweldige manier om hen milieubewuster te maken en kruiden en bloemen te laten kweken. En het mooiste is dat het zo simpel is dat ze binnen een paar minuten een vrolijke bloempot maken met voorwerpen en planten van in en om het huis.

1

Stap 1 Zorg ervoor dat de pot drainagegaatjes in de bodem heeft, zodat de plant geen natte voeten krijgt. Vul de pot met potgrond. Voeg voor mediterrane kruiden als tijm een handje scherp zand toe voor de afwatering.

2

Stap 2 Zet de kruiden en bloemen erin en druk de potgrond rond de wortels licht aan. Laat tussen de potgrond en de potrand 2 cm vrij.

3

Stap 3 Geef royaal water. Kinderen kunnen tuinkruiden en eetbare bloemen oogsten om zomerse salades te versieren of om ijsblokjes mee te maken.

Bloemenijsblokjes

Met deze coole activiteit is het tijdens een warme dag lekker chillen en stimuleer je kinderen om de kleuren, geuren en smaken van eetbare bloemen te onderzoeken, zoals peperige Oost-Indische kers, de blauwe bloemsterretjes van komkommerkruid en geurige lavendelbloemblaadjes. In de ijsblokjesvorm kunnen ze experimenteren met combinaties van kleuren en vormen, en hun bevroren ontwerpen bewonderen. Na een paar uur buiten spelen halen ze hun eigen kleurige ijsblokjes uit de vriezer en doen ze die in een welverdiend glaasje fris.

Je hebt nodig

- Een ijsblokjesvorm
- Verschillende eetbare bloemen, zoals komkommerkruid, anjers, lavendel; bergamot, droplant en viooltjes
- Een kan water

1

2

Stap 1 Verzamel een handvol eetbare bloemen. Haal de bloemblaadjes eraf en was die voorzichtig.

Stap 2 Rangschik de bloemblaadjes in kleurige patronen in een ijsblokjesvorm.

Stap 3 Giet water uit de kan in de vorm en zet de vorm in de vriezer totdat het water helemaal bevroren is.

Stap 4 Doe de ijsblokjes in een glas sap of limonade en bespreek welke blaadjes de mooiste zijn.

3

4

Geniet je van je zelf geteelde groente en fruit? Met onze oogsttips en snelle inmaak- en bewaarideeën kun je er ook in de winter nog van genieten.

FOTO: GETTY/WESTEND61, STEFANIE BAUM

Heb hart voor je oogst!

Tomaten

Pluk naarmate de vruchten rijpen en bemest wekelijks voor nog meer oogst. Geef niet te veel water, anders barsten de tomaten en vermindert de smaak. Wanneer het kwik 's nachts tot 10°C zakt, moet je de laatste vruchten binnen laten rijpen, eventueel nog aan de plant. Kasplanten kun je laten staan. Controleer op meeldauw en pluk van aangetaste planten alle tomaten, rijp of niet.

Vers genieten

□ Bewaar rijpe tomaten in een schaal op kamertemperatuur voor behoud van smaak. Laat groene tomaten aan het eind van het seizoen rijpen, met een banaan in een papieren zak.

Bewaren voor later

□ Vries in als soep of saus. Of snijd doormidden en laat in een lauwwarme oven half drogen voordat je ze op platen invriest.

Appels

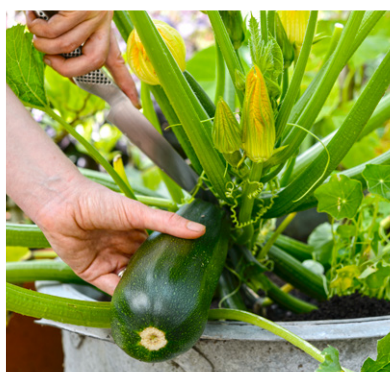
Pluk appels wanneer ze makkelijk van de boom loslaten als je ze voorzichtig een slag draait. Verwerk eventuele beschadigde appels eerst en bewaar alleen de gave vruchten.

Vers genieten

□ Appels blijven in een schaal op kamertemperatuur een paar weken goed.

Bewaren voor later

□ Verpak elke appel in vetvrij papier of krantenpapier en bewaar ze op een koele plek. Leg ze in enkele lagen in goed geventileerde kisten, waar ze weken en zelfs maanden goed blijven, afhankelijk van de soort en de omgevingstemperatuur (10°C is ideaal). Je kunt ze ook invriezen of verwerken tot jam, gelei of chutney.

Courgettes

Controleer courgetteplanten om de paar dagen, zodat je de vruchten kunt plukken voordat ze te groot worden (liefst 10 tot 20 cm lang). Geef ze bij warm weer regelmatig water en mest.

Vers genieten

□ In een plastic zak in de koelkast blijven courgettes een week vers.

Bewaren voor later

□ Wil je ze invriezen, blancheer courgetteplakjes dan 1 minuut in kokend water en laat ze afkoelen in ijswater. Giet af, dep droog en vries in. Ze blijven drie maanden goed. Voor koken of bakken niet eerst ontdooien. Snijd (te) grote courgettes van de plant en leg ze in de zon zodat de schil harder wordt en je ze tot twee maanden kunt bewaren op een koele, donkere, geventileerde plek.

Zomers zachtfruit

Oogst de vruchtjes wanneer ze helemaal rijp zijn als je ze meteen wilt eten. Wil je ze bewaren, dan moet je ze plukken wanneer ze nog wat steviger zijn. Dek de planten af met fijnmazige netten om het fruit te beschermen tegen vogels. Anders is je oogst zo verdwenen.

Vers genieten

▣ Bewaar het fruit ongewassen in de koelkast. Zorg dat de vruchtjes elkaar niet pletten. Haal ze een uur of twee voor het opdienen uit de koelkast.

Bewaren voor later

▣ Maak jam door aan één deel fruit één deel suiker toe te voegen en het vijf tot tien minuten te koken. Ingevroren is zachtfruit tot zes maanden houdbaar. Frambozen en aalbessen kun je het beste los op een plaat invriezen en daarna in zakjes doen. Aardbeien kun je beter drogen dan invriezen.

Knoflook en uien

Trek de knoflook op wanneer het loof vergeelt en begint te verwelken. Oogst uien zodra het loof omvalt. Laat ze iets meer dan een week drogen op een zonnige, beschutte plek. Liefst niet op de grond, maar op een rek.

Vers genieten of bewaren voor later

□ Bewaar deze groenten tot tien maanden op een koele, donkere, geventileerde, vorstvrije plek. Bind of vlecht de strengen loof samen en hang ze op, of leg ze in enkele lagen in geventileerde kisten. In de vriezer zijn gesneden of gehakte uien maximaal twee maanden houdbaar. Ingemaakte uien blijven maanden goed. Gebruik voor inmaak een verhouding van 100 g schoongemaakte ui, 100 ml azijn en 40 g honing.

Pruimen en kwetsen

Oogst wanneer ze helemaal rijp zijn. Wil je ze invriezen of inmaken, oogst ze dan wanneer ze rijp maar nog stevig zijn. Niets is zo lekker als vers geplukte, zongewarmde pruimen. Laat ze niet te lang aan de boom hangen, want beschadigde en rottende vruchten trekken wespen aan.

Vers genieten

□ In een schaal in de keuken blijven ze een paar dagen goed, in een plastic zak in de koelkast maximaal een week.

Bewaren voor later

□ Ingevroren tot negen maanden houdbaar. Ontpit de vruchten en vries ze los op platen in voordat je ze in zakken doet. Wil je jam maken, gebruik dan gelijke delen fruit en suiker. Je kunt ook pruimen in suikersiroop en rum, en kwetsen in gin inmaken. Gebruik op elke liter alcohol 500 g fruit en 250 g suiker.

Spaanse pepers

Oogst ze groen of laat ze hangen tot ze rood zijn als je van pikant houdt. Geef net als bij tomaten niet te veel water om te voorkomen dat de smaak minder intens wordt. Als het kwik 's nachts onder de 10°C zakt en je planten nog steeds dragen, zet ze dan binnen op een zonnige vensterbank en behandel ze als kamerplanten. Ga door met bemesten en water geven, dan kun je tot in de winter oogsten.

Vers genieten

□ Spaanse pepers blijven in een plastic zak in de koelkast een of twee weken goed.

Bewaren voor later

□ Vries ze los in op platen en doe ze daarna in zakken. Zo blijven ze tot een jaar goed. Verwerk de pepers zonder ze eerst te ontdooien. Je kunt ze ook drogen in een warme, geventileerde kast en dan gebruiken in chutneys of om olie op smaak te brengen.

Aardappelen

Laat late aardappelen tot het najaar doorgroeien. Rooi ze op een zonnige dag en laat ze een paar uur drogen. Controleer planten op fytoftora, te herkennen aan zwarte vlekken op loof en aardappelen. Verwijder in dat geval de bladeren en rooi de aardappelen binnen twee weken. Wees er vroeg bij, want die kan je hele oogst vernietigen.

Vers genieten

▢ Gebruik nieuwe (vroeg) aardappelen snel. Bewaar ze niet meer dan een paar dagen in de koelkast.

Bewaren voor later

▢ Late aardappelen kun je 's winters in een jutezak op een donkere, droge en koele plek (niet in de koelkast) bewaren. Aardappelen kun je het beste eerst gekookt verwerken in gerechten en die vervolgens in te vriezen.

Meer recepten van foodies

Kijk voor meer heerlijke recepten op www.foodiesmagazine.nl. Ook voor je zelfgekweekte komkommers, venkel en frambozen.

Bonen

Oogst snijbonen wanneer ze 15-20 cm lang en mals zijn. Ook sperziebonen zijn jong het lekkerst. Pluk om de paar dagen om nieuwe aanwas te stimuleren. Bonenplanten hebben altijd dorst, dus geef ze regelmatig water.

Vers genieten

▢ Bewaar in de groentela van je koelkast, in zakken of in vochtig krantenpapier.

Bewaren voor later

▢ Voor het invriezen eerst blancheren en afspoelen met koud water. Leg een enkele laag boontjes op een blad in de vriezer. Doe de bevroren groente in diepvrieszakken, maak goed dicht, label en vries in. Sperziebonen zijn twaalf maanden houdbaar, snijbonen zes maanden. Of verwerk ze in pittige piccalilly.

Wortelen en rode bieten

Controleer of ze groot genoeg zijn door met je vingers onder de grond te voelen. Rooi ze voorzichtig en schud de aarde eraf. Laat ze niet te lang in de grond zitten, anders worden ze taai, houtig en oneetbaar.

Vers genieten

▢ In een plastic zak in de koelkast blijven ze ongeveer een week vers.

Bewaren voor later

▢ Draai het loof eraf, maar laat aan bieten steeltjes van 3-4 cm zitten om te voorkomen dat het rode sap weglekt. Leg ze in lagen in een kist met vochtig zand zodat ze niet uitdrogen en bewaar ze in een donkere schuur, waar ze tot eind februari goed zouden moeten blijven. Je kunt ze ook inmaken, tot soep verwerken of invriezen. Blancheer wortelen voor het invriezen. Bieten kook en schil je eerst voor het invriezen. Ingevroren wortelen blijven twaalf maanden goed, rode bieten zes.

Nu cadeau bij een jaarabonnement op Gardeners' World:

Tuinieren voor de natuur

Hoe help je met je tuin de natuur en biodiversiteit? Welke bloemen zijn het beste? Welke soorten bijen, vlinders en vogels kun je spotten? En hoe richt je je tuin in zodat jij en de natuur er optimaal van genieten? De speciale uitgave 'Tuinieren voor de natuur' van Gardeners' World staat vol tips en inspiratie om alles wat kruipt en fladdert in je tuin te helpen.

Cadeau
Tuinieren voor
de natuur
t.w.v. €9,99

Ontvang 12x
Gardeners' World
+ **Tuinieren voor
de natuur** samen
van ~~€81,87~~ voor

€50,-

- ✓ Praktische uitleg om lekker te gaan tuinieren
- ✓ Inspiratie en tips wat je nú in de tuin kunt doen
- ✓ Altijd de duurzame oplossing: tuinier met de natuur

Abonneer je nu via
www.gardenersworldmagazine.nl/abo
 of bel naar +31 (0)24 20 27 827

Deze actie is geldig t/m 28 augustus 2021 of zo lang de voorraad strekt. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice.

JOUW SNOEI- MAAND

Snoei leifruit en breng struiken en groenblijvende heggen weer in vorm, zegt **Frances Tophill**.

In deze tijd beginnen tuinen wat rafelige randjes te vertonen. De voorjaarsaanwas heeft zijn frisheid verloren en zomerbloemen lopen terug. Struiken en kruidachtige vaste planten worden rommelig en de tuin ziet er verwaarloosd uit. Maar een weldoordachte snoeisessie kan snel de orde herstellen en je tijd geven om van je tuin te genieten zolang je het weer (hopelijk) nog aan je zijde hebt.

Door nu te snoeien, heb je volgend jaar ook meer bloemen en vruchten, vooral aan leifruitbomen. Hebe en lavendel kun je na de bloei fatsoeneren, en er is nog steeds tijd voor de zomersnoei van planten als blauwe regen en vuurdoorn. Voor sommige groenblijvende heggen, zoals buxus, liguster en levensboom, is het nu of nooit, want het seizoen van nestelende vogels is voorbij en de kou die een pas gesnoeide heg kan beschadigen, is nog ver weg.

En voor het geval dit alles je niet overhaalt om je snoeischaar te pakken, vergeet niet dat snoeien ontzettend leuk werk is. Je creëert nette strakke of juist zachte, vloeiende vormen, of je opent dichtgegroeide paden. Er is geen klus die meer voldoening geeft.

Voorkom dat de schimmelsporen zich verspreiden door aangetaste bladeren te verwijderen.

Andere planten om nu te snoeien

Het is nu de ideale snoeitijd voor bepaalde struiken en groenblijvende heggen om dichte bladergroei, een extra bloeigolf of nieuwe scheuten vanuit de basis te stimuleren.

BUXUS Snoei nu voor een dichtere groei, of het nu om een heg of de vormsnoei van bollen en kegels gaat. Ook: taxus, liguster en leylandcypressen.

LAURIE De grote bladeren herstellen niet na beschadiging, dus verwijder de individuele scheuten met een snoeischaar.

ROZEN Veel moderne hybride rozen en ramblers bloeien opnieuw als je nu de verwelkte bloemen verwijderd. Haal beschadigde en dode takken weg.

BOERENJASMIJN Snoei na de bloei één op vijf van de oudste takken terug. Ook voor: ribes, weigelia en andere struiken die in het voorjaar bloeien.

Niet nu snoeien

Een ongesnoeide kardinaalsmuts biedt een kleurrijk najaarsspektakel.

Fruit langs een muur leiden

Ideaal voor het kweken van fruitbomen en -struiken in een kleine ruimte. Kies een stevige muur die de geschikte ligging voor jouw plant heeft. Een zure kers kun je zelfs tegen een muur op het noorden leiden, maar begin wel met een jonge plant.

X NAJAARS-/WINTERBLOEIENDE STRUIKEN zoals kardinaalsmuts, abelia en forsythia. Als je nu snoeit, verwijder je de bloemknoppen.

X BESDRAGENDE PLANTEN zoals *Viburnum opulus*, *V. tinus* en schoonvrucht (*Callicarpa*). Niet snoeien, anders moet je het zonder hun bessen doen en hebben vogels geen wintervoedsel.

X SIERGRASSEN Laat de zaadhoofden zitten als vogelvoer. Grassen staan 's winters prachtig in je borders, vooral als ze rijp zijn.

X ESDOORN Vormsnoei in de zomer kan bladverliezende bomen beschadigen, omdat ze sap 'bloeden'. Esdoorn (*Acer*) is hier bijzonder gevoelig voor. Wacht met snoeien tot ze in rust zijn.

Leiapfels en -peren snoeien

Fruitbomen, als palmet met meerdere zijtakken, geven een maximale fruitoogst in een kleine ruimte. Door de takken horizontaal aan te binden, vertraagt de sapstroom. Hormonen hopen zich op en creëren over de hele lengte vruchtsporen. In de loop van de zomer hebben palmetten veel blad geproduceerd en moeten

dus worden gesnoeid. De structuur wordt opener, er is meer energie voor de vruchten, de luchtcirculatie verbetert en er valt meer licht op het rijpende fruit. Doe deze klus nu, dan profiteert de boom optimaal van de nog lange dagen en verminder je het risico op beschadiging van pas gesnoeide takken door koud weer.

Als je het loof rond de vruchten uitdunt, krijgen die meer licht en rijpen ze beter.

Stap voor stap

1 Kort alle zijscheuten van de hoofdsnoeren (zijtakken) in tot drie tot vijf bladeren. Zet vlak boven een blad een schuine snede. De gesnoeide zijscheuten zullen volgend jaar bloeien en vrucht dragen.

2 Verwijder alle ongewenste zijscheuten van de centrale, verticale stam. Hierdoor blijft de plant open en kan meer licht de takken en vruchten bereiken, wat erg belangrijk is voor het rijpingsproces.

3 Voeg een extra laag toe door twee van de bovenste zijscheuten onder een hoek van 45 graden aan te binden. Wacht met horizontaal aanbinden tot november, want ze kunnen breken als je ze meteen in een hoek van 90 graden buigt.

Takken aanbinden

Je kunt jonge scheuten leiden door ze aan draden of stokken te binden. Hierbij is er kans op beschadiging door te strak of juist te los binddraad.

Je kunt dit voorkomen door geen draad, maar elastische bindbuis te gebruiken. Dit schuurt niet en kan uitrekken zonder zijn kracht te verliezen. Zo zijn de takken veilig en stevig bevestigd.

Ook zo snoeien

Leivormen werken goed voor veel vrucht dragende en bloeiende bomen en struiken. Zo kun je het meeste uit een kleine ruimte halen.

- ☐ Zwarte bessen
- ☐ Forsythia's (voorjaar)
- ☐ Kersen
- ☐ Magnolia's (snoei na de bloei)
- ☐ Aalbessen
- ☐ Vuurdoorn
- ☐ Vijgen
- ☐ Heesterrozen (als waaiers)
- ☐ Kweeperen
- ☐ Dwergruispels

In palmet geleide peren en appels

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Snoei												
Fruit												

VOLGENDE MAAND Heggen snoeien als een expert.

Vraag & Antwoord

In iedere tuin loop je wel eens tegen een vraag op – van vragen over plagen, ziekten en de beste planttijd tot het kweken van nieuwe soorten. Wij geven antwoord.

Hoe bestrijd ik droogte?

Met de steeds warmer wordende zomers vechten we allemaal tegen de droogte. In de tuin komen droogtetolerante planten dan goed van pas. Voorbeelden zijn: *Hylotelephium*, dennen, kruisdistel (*Eryngium*) en *Nigella*. Deze zijn allemaal opgewassen tegen droogte, *Nigella* overleeft via het zaad. Na regen ontkiemen de zaadjes en groeien uit tot nieuwe planten, waarna de hele groeicyclus zich herhaalt. Al deze planten moeten wel op een zonnige plek staan, dus als je veel schaduw hebt, kijk dan op pagina 57 voor tips.

Je kunt je tuin ook proberen meer droogte-proof te maken. Droge grond met zand, kalk of klei kun je verbeteren met organisch materiaal, zoals compost of goed verteerde stalmest. Dit helpt zand- en kalkgrond bij het vasthouden van vocht en zorgt voor 'lucht' in klei-grond, waardoor regen makkelijker doordringt. Ook mulch helpt om het water vast te houden.

Zorgvuldig planten is eveneens belangrijk. Maak eerst de grond los met een tuinvork, voeg organisch materiaal en wat mestkorrels toe en geef je aanplant in het begin ruim water. Planten zijn alleen sterk genoeg als je ze een goede start geeft. Wees daarna terughoudend met water en voeding geven, zodat de planten wennen aan droogte.

Wat doe ik tegen meeldauw op kamperfoelie?

A Meeldauw gedijt goed op planten met droge wortels en komt veel voor op kamperfoelie. Goed mulchen met goed verteerde stalmest of compost in het najaar voorkomt dit. In de maanden daarna mengen wormen de humus door de aarde waardoor vocht wordt vastgehouden. Voorkom natte bladeren bij het water geven, want dat bevordert meeldauw alleen maar.

TIP

Zilveren of grijze planten hebben poeder of kleine haartjes op hun bladeren die hen beschermen tegen de felle zon. Ideaal als je zoekt naar droogtetolerante planten.

PAS BEGONNEN MET TUINIEREN? GEEN PROBLEEM

Kom je als tuinier nog maar net kijken en zie je door de bomen het bos niet meer? Wij hebben de antwoorden op de meest voorkomende tuinproblemen.

Houd potten en bakken mooi

Zomerse bloempotten zijn een geweldige aanvulling in elke tuin, of die nou groot of klein is. Ze zorgen doorlopend voor kleur tot aan de eerste vorst – als je tenminste de juiste planten kiest en ze goed verzorgt. Geef je ze niet genoeg aandacht, dan beginnen ze er in deze tijd van het jaar al flets bij te staan ...

V Hoe voorkom ik dat mijn potten snel uitdrogen?

A Kies om te beginnen liever een paar grote potten dan veel kleintjes. Hoe meer potgrond er in de pot past, hoe langer het duurt voor hij uitdroogt. Verder kun je materiaal toevoegen dat water vasthoudt, zoals waterkristallen. Maar wat je ook doet, het blijft belangrijk om slim om te gaan met water, zowel voor de energierekening als voor het milieu. Je kunt dus het beste vroeg in de ochtend of in de avond watergeven in plaats van tijdens het warmste moment van de dag. Anders verdampt het water nog voordat het de wortels goed en wel heeft bereikt. Is het echt warm, geef dan elke dag water.

V Hebben mijn potplanten voeding nodig?

A Zeker! Je planten bloeien beter en langer als je ze af en toe wat voeding geeft. De voedingsstoffen in de potgrond zijn namelijk vrij snel opgebruikt (of spoelen weg na een flinke regenbui). Begin dus ongeveer een maand na het beplanten van je

potten met elke week wat voeding geven. Het beste kun je hiervoor verdunde tomatenvoeding geven. Vergeet ook niet om de verwelkte bloemen af te knippen. Daarmee oogt je pot niet alleen mooier, maar het laat je plant ook langer bloeien. Zodra je plant namelijk zaden gaat produceren, stopt hij met bloeien.

V Waarom houden mijn hanging baskets er nu al mee op?

A Als je wilt dat je met bloemen gevulde hanging baskets lang blijven bloeien, moet je ze regelmatig water en voeding blijven geven. Ze hebben namelijk maar weinig potgrond tot hun beschikking om energie uit te putten. Vaak hangen de manden in de zon en de wind, waardoor ze nog sneller uitdrogen. Geef ze minstens elke ochtend of avond water, en zelfs twee keer op erg warme dagen. Geef ze ook elke week wat verdunde plantenvoeding.

V Welke planten doen het altijd goed in zomerpotten?

A Klimopbladige pelargoniums kunnen wel tegen een stootje. Ze hangen over de zijkanen van bloempotten en bloeien maandenlang. De gewone 'geraniums' (hun officiële naam is *Pelargonium zonale*) zijn ook een goede keuze. Ze houden van fel licht en af en toe uitdrogen deert ze niet. Cosmea (*Cosmos*) doet het ook goed in zomerpotten, evenals de afrikaantjes-soort *Tagetes patula*.

Zorg ervoor dat er gaten onder in je bloempot zitten, zodat water kan wegstromen. De meeste planten houden niet van continu natte grond.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; GETTY/ARTUSH; ANDREW HOWE; YEVHENII ORLOV; YOTRAK; JASON INGRAM

(Huisjes)slakken knabbelen graag gaatjes in hosta's, maar de blauwbladige soorten vinden ze wat minder smakelijk.

Schaduw in de spotlights

Schaduwtuinen kunnen net zo mooi zijn als een zonnige tuin. En eigenlijk is een tuin met veel schaduw wel fijn in de zomer, wanneer je onder de hete zomerzon toch maar wegsmeelt. Houd gewoon in gedachten dat je altijd de juiste plant voor de juiste plaats moet kiezen. Zet dus schaduwliefhouders in de schaduw. Maak bijvoorbeeld prachtige tapijten van bladplanten, met tussendoor enkele bloembollen die eind winter en in de lente bloeien, en nogmaals in het najaar.

V Wat groeit er in de schaduw, behalve onkruid?

A Veel geweldige bosplanten houden van schaduw. Dat zijn onder andere bladplanten zoals *Bergenia* (schoenlappersplant), *Brunnera* (Kaukasisch vergeet-me-nietje), hosta's, salomonszegel, *Ruscus* (muizendoorn), lelietje-van-dalen, *Actaea*, *Daphne* (peperboompje), *Aspidistra* (kwartjesplant), *Euonymus* (kardinaalsmuts) en allerlei soorten varens. Kies een mix van groenblijvende en bladverliezende planten. Ze zien er het beste uit in groepen van drie, vijf of zeven, in plaats van alleen.

V Ik wil graag bloeiende planten in de schaduw, kan dat?

A Veel bloembollen zijn prima tevreden met een plekje in de schaduw. Als de schaduw afkomstig is van een bladverliezende boom, is dat ideaal. Bollen die eind winter en begin lente opkomen bloeien

Meer oplossingen

- **Stel prioriteiten en bespaar tijd** Geef nieuwe planten en potten water door ze niet slechts een slokje te geven maar te doorweken. Schoffel onkruid bij zonnig weer en trek ze uit bij regen. Concentreer je verder op verwelkte bloemen verwijderen en voedsel oogsten.
- **Verbeter winderige plekken** Zet alvast in je agenda dat je in het najaar stevige struiken moet planten aan de kant van de overheersende windrichting. Op dit moment moet je je nog even behelpen met een windscherm en een stevige standaard.
- **Maak sneller compost** Keer je compost regelmatig om alle ingrediënten goed te

mengen en luchtig te houden. Kieper je compostvat leeg op een stuk zeil, meng de boel met een tuinvork en schep het terug in de bak.

□ **Houd je gazon in vorm** Blijf bij met maaien (tenzij het erg droog is) en zet deze maand de snijbladen hoog. Werk de randen bij met een kantensnijder.

□ **Overwin onkruid** Knip de bloemen uit ongewenste plantjes voordat ze hun zaden kunnen verspreiden. Graaf of trek ze vervolgens uit de grond als ze grote wortels hebben. Bij plantjes met kleine wortels schoffel je gewoon de bovenkant eraf.

Wil je minder last hebben van plaagdierjes? Zorg dan goed voor je tuinvogels; merels eten slakken.

V Wat doe ik tegen slakken die mijn schaduwplanten opeten?

A Slakken snacken graag van hosta's, dus als je veel van deze klassieke schaduwplanten hebt, is het lastig om vraatschade echt tegen te gaan. Er zijn echter hostasoorten waarvan slakken minder graag lijken te eten, namelijk die met stugge, zilverblauwe bladeren. Zij hebben namen als *Hosta* 'Halcyon' of 'Hadsphen Blue'.

Slakken veroorzaken zelden problemen voor planten met steviger blad, zoals *Bergenia* (schoenlappersplant), met groot glanzend blad en opvallende lentebloemen. Je zou deze als alternatief voor hosta's kunnen neerzetten. De soorten 'Bach' en 'Beethoven' zijn aanraders.

Verder kun je hosta's prima in potten kweken. Als je de pot dan omringt met wat kopertape, zul je ook minder gaten in je planten krijgen. Slakken kruipen namelijk liever niet over koper heen, want dan krijgen ze een schokje.

Wil je een schaduwplekje snel upgraden voor een feestje, zet er dan wat planten in potten neer. Alle planten kunnen wel een paar dagen schaduw hebben.

Oogst eindeloos veel groenten

Augustus is een soort overgangsmaand. Het grootste deel van de zomer ligt al achter ons en de herfst lonkt. De groentebedden beginnen steeds leger te raken, dus vul de gaten op met wintersla, pittige mizuna en oosterse mosterd en snijbiet. Dan kun je ook in de winter oogsten uit eigen tuin. Maar verwaarloos je zomergewassen nog niet: houd de grond onkruidvrij en pluk zo lang mogelijk. Oogst je groenten jong, zodat je kunt genieten van je groenten wanneer ze op hun allerlekkerst smaken.

V Hoe kan ik maximaal veel oogsten van mijn sperzie- en pronkbonen?

A De beste manier om veel bonen te oogsten is door ze te blijven plukken! Oogst om de paar dagen wanneer de peulen nog zacht zijn. Door te plukken stimuleer je de plant om meer bonen te produceren. Pronkbonen stoppen met hun productie als ze te droog staan, dus geef ze genoeg water op warme dagen. Nijp de groeipunt uit de bovenkant van de plant zodra hij de maximale hoogte van je klimsteun heeft bereikt. De plant steekt zijn energie dan alleen nog in het

aanmaken van bonen in plaats van nog hoger klimmen.

V Hoe kan ik mijn aardappelen het beste oogsten?

A Soms is het lastig om te weten wanneer de piepers oogstklaar zijn, want elke aardappelsort rijpt in een ander tempo. Maar zodra het blad begint te vergelen kun je middelvroeg aardappelen rooien. Hoofdgewassen kunnen nog een maandje wachten, zodat ze meer tijd hebben om een forse oogst te produceren.

Steek dan voorzichtig een tuinvork in de grond, een eind van de plant zelf, zodat je geen knollen doorboort. Til dan rustig de hele plant uit de grond. Wanneer je je prijs hebt geïnd, controleer je nog even of je geen 'goud' hebt achtergelaten in de grond. Anders ontstaan daaruit volgend seizoen mogelijk nieuwe planten.

V Waarom is het blad van mijn aardappelen zwart geworden?

A Oei, dat klinkt niet goed! Aardappelziekte (*Phytophthora infestans*) komt vaker voor in de zomer, zeker na warm en nat weer. Het begint met bruine plekken op het aardappelblad, tot ze zwart worden en de hele plant het loodje legt. Aardappelziekte kan zich uitbreiden naar de knollen, dus om je oogst te redden, moet je de bovengrondse groei tot grondniveau afknippen zodra de stengels het beginnen te be-geven. Laat de piepers nog twee weken in de grond zitten, graaf ze

Heb je na het oogsten een kaal stukje grond over, dan kun je dat het beste afdekken (met onkruiddoek, mulch of karton) om te voorkomen dat er onkruid ontkiemt.

dan op en eet ze meteen op. Gooi de besmette plantenresten niet op de composthoop en teel aardappelen nooit twee keer achter elkaar op dezelfde plek. Kies voor volgende keer aardappelrassen met een betere weerstand tegen aardappelziekte, zoals 'Sarpomira' en 'Sarpoxona'.

V Hoeveel water moet ik mijn groenten geven?

A Sommige soorten groenten tolereren meer droogte dan andere. Snijbiet knokt zich bijvoorbeeld dapper door droge perioden, terwijl spinazie al snel doorschiet (in bloei schiet). Concentreer de moeite van het water geven dus op planten die het echt nodig hebben. Dat zijn alle planten die vruchten produceren (zoals bonen, courgettes en tomaten), en saladegroenten en jonge, kwetsbare plantjes

Geef groenteplanten die in de volle grond staan tijdens droogte eenmaal per week een flinke plens water – ongeveer twee liter per 30 cm². Gewassen in de kas, in potten en pas gezaaide zaden hebben dagelijks water nodig.

Meer oplossingen

□ Houd tomaten gezond

Verwijder al het blad onder de vruchten zodra je ze hebt geoogst. Zo kan er meer lucht door de plant circuleren, wat de kans op schimmel verkleint.

□ Houd kruiden productief

Om meer blad te krijgen, moet je blijven snijden of plukken. Hoe meer je plukt, hoe meer je kunt oogsten. Knip ook eventuele bloemen uit de planten.

□ Nog eens oogsten

Het is nog niet te laat om meer bieten te zaaien. Ze zijn tegen de winter klaar om te oogsten en eten.

VOLGENDE MAAND Blaas je gazon nieuw leven in, bescherm planten tegen de eerste kou en verbeter je grond.

Speciale editie van Gardeners' World:

Tuinieren in potten en bakken

**100 ideeën voor
potten en bakken,
voor elk seizoen en
in elke situatie!**

- Het hele jaar rond kleur en sfeer in je tuin of op je balkon
- Leg een succesvolle moestuin aan in jouw potten en bakken
- Alle voordelen van een vijver in een pot

9,99

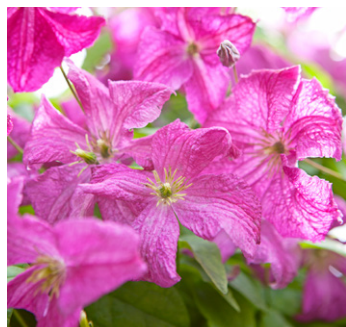
Bestel de speciale uitgave via
www.gardenersworldmagazine.nl/potten

V Kan ik een clematis en een roos door een oude appelboom laten klimmen?

A Zolang je oude appelboom gezond is, zou dat geen probleem moeten zijn. Als hij ziek is (bijvoorbeeld door een infectie) kun je het beter niet doen en de boom zelfs verwijderen voor hij de rest van de tuin besmet. En ook als de boom zo zwak is dat een goede rukwind hem om zou kunnen blazen, is het geen goed idee. Dat zou zonde zijn van je planten!

Verder ligt het een beetje aan de grootte van de boom. Als je boom behoorlijk hoog is, kun je bijvoorbeeld kiezen voor *Rosa soulieana*. Dat is een rambler die ongeveer vijf meter hoog wordt. Hij heeft lange, slanke takken en gele, geurende bloemen die in de knop wit zijn. Die zou goed staan samen met *Clematis viticella* 'Abundance', met zijn rood-roze bloemen van ongeveer 5 cm doorsnede die van halverwege de zomer tot begin najaar bloeien.

Is je boom niet zo groot, dan is het beter om een klimroos te kiezen in plaats van een groeikrachtige rambler – die zou je boom al snel kunnen overweldigen. Kies verder gewoon een kleur waar je blij van wordt. Een van onze favorieten is bijvoorbeeld de zacht goudgele en sterk geuren-

De groeikrachtige *Clematis* 'Abundance' levert massa's roze bloemen.

de *Rosa* 'Maigold'. Voor de clematis is *Clematis montana* of een variëteit hiervan een goede keuze. Die hoeft je niet te snoeien en hij doet het in bijna elke tuin goed.

Het uitplanten is trouwens wel nog een klusje dat enige aandacht behoeft. De grond rondom je boom zal namelijk behoorlijk verdicht zijn. Ook zal het niet veel voedingsstoffen bevatten. Zorg er bij het graven van het plantgat dus voor dat je flink wat compost (of goed verteerde stalmest) vermengt met de grond. Vergeet ook niet om goed water te geven, zowel voor als na het planten. Blijf regelmatig water geven tot de planten goed groeien en zich hebben gevestigd.

Rosa 'Maigold' schittert met zijn goudgele kleur en veel geur.

V Waarom bloeit mijn *Wisteria* niet? Ik heb hem op de juiste manier geplant.

A De blauweregen (*Wisteria*) is een notoire laatbloeier. Het kan flink wat jaren duren voordat de eerste bloemen eraan verschijnen – vaak wel vijf tot zeven jaar! Als je plant dus nog jonger is, moet je dus waarschijnlijk nog wat meer geduld opbrengen. Voordat de plant sterk genoeg is om te bloeien, zal hij eerst al zijn energie stoppen in het groter worden. Het kan eventueel helpen om hem vanaf volgend voorjaar een voeding te geven die rijk is aan kalium om de vorming van bloemknoppen te stimuleren. Het is echter geen garantie; misschien moet je nog wel een paar jaar wachten op de eerste bloei.

Het kan gemakkelijk vijf jaar duren voordat een nieuwe *Wisteria* bloeit.

V Hoe krijg ik heermoes uit de tuin?

A Heermoes (*Equisetum arvense*) is een lid van de paardenstaartfamilie en hij komt vrijwel overal ter wereld voor. Zijn directe voorouders leefden al in de prehistorische bossen in het Carboontijdperk (200.000 jaar geleden). Een echte overlever dus! Hij kan dan ook hardnekkig blijven terugkomen en zich makkelijk uitbreiden. Het enige wat je kunt doen is hem blijven uitgraven en schoffelen. Als het om slechts een klein stukje in de tuin gaat, zul je de strijd uiteindelijk winnen.

Heermoes is hardnekkig, dus je hebt wat volharding nodig om hem weg te krijgen.

Canna-bladknoppen zijn gevoelig voor schade door slakken. Maar dat zie je pas wanneer het blad is uitgevouwen.

V Er zitten grote gaten in mijn cannabladeren. Wie is de schuldige?

A Grote kans dat een naaktslak of huisjesslak voor die gaten verantwoordelijk is. Als je goed kijkt naar de bladeren, zul je in dat geval een vaag zilverkleurig spoor zien. Zitten de gaten in het midden, dan kun je ervan uitgaan dat de schade al is aangericht toen het blad zich nog moest ontfouwen – alsof er een hap is genomen uit een dubbelgevouwen boterham. Er is helaas weinig meer aan te doen, maar volgende keer weet je dat je nog beter op slakken moet controleren wanneer de planten nog jong zijn.

V Deze plant kreeg ik van mijn vader, maar wat is het?

A Dat is een geweldig exemplaar van de wonderboom (*Ricinus communis*), een vaste plant uit het gebied rond de Middellandse Zee. De plant is de bron van wonderolie, dat voor vele doeleinden wordt gebruikt. De bonen van deze boom bevatten echter flinke concentraties van het gif ricine, dus hanteer die alleen met handschoenen aan. De plant zelf is veilig om in je tuin te zetten, zolang je de bonen niet opeet.

De wonderboom wordt vaak gebruikt in wat meer exotisch ogende tuinen.

Alle delen van de doornappel zijn giftig.

V Wat is dit voor plant? Ik vermoed dat hij ontkiemd is uit het vogelzaad.

A Dit is doornappel (*Datura stramonium*), ook wel bekend als duivelskruid, mollenkruid of dolappel. En ja, het is zeer goed mogelijk dat hij uit het vogelzaad is ontstaan. Deze eenjarige plant krijgt witte of paarse bloemen, gevolgd door stekelige vruchten die nog het meest lijken op kastanjebolsters. Hij kan tot wel een meter hoog worden en zich uitspreiden tot ruim een halve meter breed.

V Ons gazon wordt vernield door emelten. Wat kunnen we doen?

A Emelten, ofwel de larven van de langpootmug, kunnen veel schade veroorzaken. Niet alleen door hun eigen vraatschade, maar ook omdat ze allerlei andere dieren aantrekken die op zoek zijn naar deze snack, zoals roeken en kraaien. Die ploegen vervolgens je gazon om.

Een erg diervriendelijke oplossing is om enkele spreuwenkasten op te hangen. Spreuwen hebben het tegenwoordig moeilijk, omdat ze door de intensieve landbouw weinig emelten en engerlingen voor hun jongen kunnen vinden. En dus zijn ze maar wat blij met tuinen waar ze deze bodemdierjes kunnen vinden. Spreuwen zijn een stuk minder lomp dan kraaien, en met hun fijne snavels trekken ze emelten uit

Spreuwen eten graag de emelten die je gazon beschadigen.

je gazon zonder het te beschadigen. Kijk op de website van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) voor tips om de nestkasten op de juiste plek op te hangen.

V Hoe kan ik het beste het puin uit mijn nieuwe tuin verwijderen?

A Bedenk eerst wat je wilt doen met je tuin. Als je een traditionele tuin wilt aanleggen, met borders en een gazon, kun je het beste een container bestellen en gewoon al het puin afvoeren. Dat is een zware klus, maar op de lange termijn maakt het je tuinleven een stuk makkelijker.

Bewaar stenen of tegels die je de komende jaren denkt te

kunnen gebruiken, bijvoorbeeld als bestrating of als onderlaag voor paden. Wellicht weet je nu nog niet wat je over een paar jaar wil doen. Een ander idee is om verhoogde bedden te maken met je stenen en dan nieuwe potgrond kopen om deze nieuwe bedden mee te vullen.

Herwonnen materiaal kan gebruikt worden voor het maken van paden, terrassen en verhoogde bedden.

V Hoe voorkom ik dat mijn tomaten neusrot krijgen?

A Neusrot wordt veroorzaakt doordat de plant niet genoeg calcium kan opnemen. Dat gebeurt als de watertoevoer verstoord is – het water vervoert calcium door de plant. De beste manier om neusrot te voorkomen is dan ook om je tomaten zeer regelmatig water te geven: dagelijks wanneer de

vruchten groeien en wellicht twee keer per dag als het erg heet is. Geef voortaan in juni en juli ongeveer een liter water per plant per dag. Zo blijft de plant net vochtig genoeg om te voorkomen dat hij te droog komt te staan – of juist te nat. Verbeter verder de grond door compost erdoorheen te mengen.

Een tomaat met neusrot is nog steeds eetbaar: snijd het aangetaste deel er gewoon af.

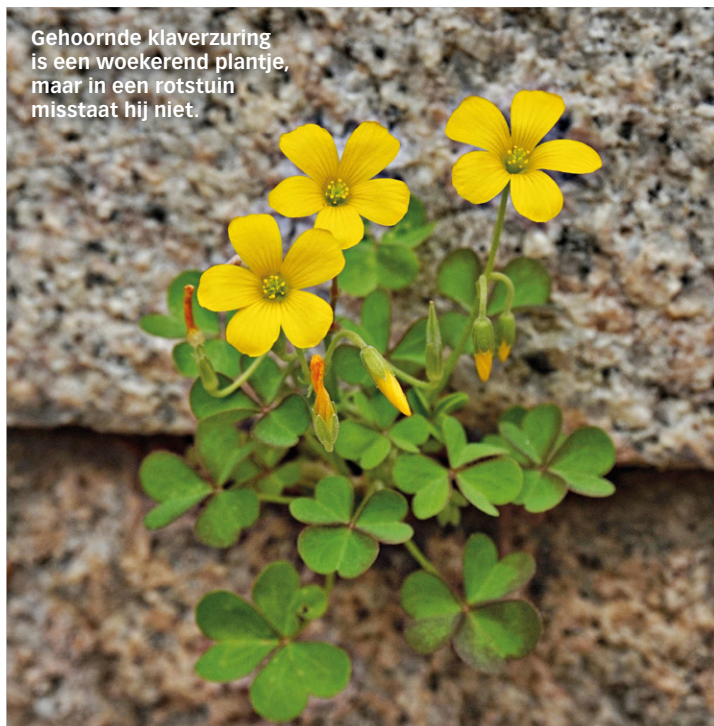
V Deze plant staat overal in onze tuin. Wat is het?

A Dit is gehoornde klaverzuring (*Oxalis corniculata*). Dit plantje komt veelvuldig voor en is een bodembedekker, maar de meeste mensen hebben hem liever niet in hun tuin. Hij verspreidt zich sneller bij heet en droog weer en is lastig om weer weg te krijgen. Hij verspreidt zich door zijn zaden met explosieve kracht de omgeving in te slingeren.

Je kunt hem in borders weggrijpen door hem regelmatig uit de grond te trekken. Zorg dan wel dat je ook de wortels verwijdert,

want anders groeit hij gewoon terug. Sommige mensen menen dat je onkruid prima kunt verwijderen met azijn, maar dat is schadelijk voor het bodemleven. Gebruik dit dus niet!

Zit het onkruid in je gazon, zorg dan dat je gazon sterker wordt. In een gezonde grasmat zal klaverzuring namelijk weinig kans maken. Voed en maai je grasmat regelmatig. Gooi het grasmaaisel niet op de composthoop om te voorkomen dat het onkruid weer terugkomt.

Gehoornde klaverzuring is een woekereend plantje, maar in een rotstuint misstaat hij niet.

V Mijn perenboom heeft opgekruld blad en er zitten veel mieren op. Hoe voorkom ik dit?

A Het lijkt op een aanval van bladluizen. Deze beestjes zuigen het sap van de plant op door met hun zeer dunne monddelen in de nerven van het blad te prikken. Tijdens het opzuigen van het sap injecteren ze vaak een materiaal dat licht giftig is voor de plant. In dat geval krullen de bladeren zich op. Hoewel het er niet fraai uitziet, is het blad nog wel in staat tot fotosynthese (het omzetten van licht in voedsel voor de plant), dus je kunt ze beter niet afknippen.

Het is niet erg waarschijnlijk dat de luizen in deze tijd van het jaar nog op het blad zitten. Inmiddels zullen ze verder zijn getrokken naar planten met zachter blad. Het blad nu verwijderen heeft dus ook weinig nut. Het krullende blad is een veelvoorkomend en zichtbaar probleem, en het ene jaar zul je er meer van merken dan het andere jaar. Maar uiteindelijk kan het niet veel kwaad, dus probeer je er niet te druk om te maken.

V Waarom is onze clematis verwelkt?

A Waarschijnlijk is de plant besmet geraakt door de zogeheten verwelkingsziekte. Door deze schimmel, *Verticillium*, wordt het blad van de clematis bruin. De schimmel bevindt zich in de grond en verspreidt zich dan via de wortels van de clematis naar de stam van plant. Daar verstopt hij de vaatbundels, waardoor de plant geen water en voeding meer kan opnemen – met verwelking tot gevolg.

De plant gaat er niet dood aan, maar hij is beter tegen de schimmel bestand als hij in topconditie is. Snoei de clematis met een schone snoeischaar helemaal terug, tot ongeveer 15 cm boven de grond. Verzorg de plant daarna optimaal: geef hem genoeg water, zorg dat hij niet te droog staat in de zomer of te nat in de winter, en bemest hem regelmatig. Voorkom verder dat je de stengels beschadigt, om de schimmel minder kans te geven de plant binnen te dringen.

Het blad van clematisen wordt bruin wanneer de plant besmet is met verwelkingsziekte.

Acanthus groeit sterk in vochtige grond en neemt dan snel alles over.

V Zouden woekerende planten niet een waarschuwingslabel moeten krijgen?

A Sommige planten kunnen echte lastpakken worden. Maar deze zeer woekerende planten doen het vaak goed op plaatsen waar verder niets anders wil groeien. *Acanthus* kan bijvoorbeeld een plaag zijn in een goed verzorgde border met vaste planten, maar in droge schaduw is hij fantastisch. Het is dus vooral belangrijk om de juiste plant op de juiste plaats te zetten. Dan zou je niet zo snel last moeten krijgen van ongewenst woekerende planten.

Achter vrouwelijke meloenbloemen zit een kenmerkende verdikking.

V Hoe zorg ik voor goed bestoven meloenen?

A Als er steeds alleen mannelijke bloemen uitkomen, verzamel dan het stuifmeel op een plukje watten en bewaar dat in een papieren envelop in de koelkast. Het stuifmeel blijft twee weken goed. Zodra de eerste vrouwelijke bloemen opengaan, bestuif je ze met de hand door het plukje watten met stuifmeel op de vrouwelijke bloem te wrijven. De tijd om dit klusje te klaren is beperkt, dus controleer elke ochtend op geopende bloemen. Dit trucje werkt trouwens ook voor courgettes.

Bladluizen zijn inmiddels verder getrokken naar planten met zachter blad.

De kleine bloemen van spekwortel worden gevolgd door rode bessen.

V Wat is dit anderhalve meter hoge onkruid?

A Dit is spekwortel (*Dioscorea communis*), een fascinerende plant die glanzende, hartvormige bladeren heeft. Hij ziet er vrij exotisch uit, maar hij is echt inheems. In het Frans heeft hij de wat lugubere volksnaam 'herbe aux femmes battues', wat zoveel betekent als 'kruid van de geslagen vrouwen'. De wortelstok van het kruid werd namelijk onder andere gebruikt tegen kneuzingen.

Eind zomer rijpen de bessen van de spekwortel van groen naar rood. Het blad sterft af, maar de bessen blijven en vormen vaak lange kettingen rond boomstammen, over schuttingen en door heggen. Ook al zien de bessen er leuk uit, ze zijn wel erg giftig – net als de rest van de plant.

Spekwortel is familie van de yam, wat zijn exotische tintje verklaart. Hij groeit elk jaar terug uit een donkere, haast zwarte knol. Om hem weg te krijgen, graaf je de knol uit. Verwijder hem wel volledig, want als er een stukje van de knol achterblijft, kan hij weer aangroeien. Draag verder handschoenen bij het uitgraven, want het sap van de plant kan lelijke blaren veroorzaken.

V Een bloem op mijn rozenstruik is misvormd. Hoe kan dit?

A Deze roos laat een fenomeen zien dat 'proliferatie' wordt genoemd. Bij rozen zie je dan dat er in een 'gewone' bloem een extra bloem ontstaat. Ook bij andere planten doet dit fenomeen zich voor, maar vooral bij rozen zie je het wel vaker.

Meestal wordt deze abnormale celdeling veroorzaakt door een beschadiging van de bloemknop op een belangrijk moment in zijn ontwikkeling. Daardoor wordt het normale groeiproces verstoord. Misschien dat je roos een hagelsteen te verduren heeft gekregen. Het zou in ieder geval verklaren waarom er slechts één bloem is aangetast. Voor de rest van de plant kan het in ieder geval geen kwaad.

Je kunt de misvormde bloem gewoon afknippen, tenzij je hem mooi vindt natuurlijk.

V Kun je een roos eigenlijk stekken?

A Ja, je kunt zeker stekken nemen van je favoriete roos! Het belangrijkste is dat je stekken neemt van gezonde, sterke stengels die dit jaar zijn ontstaan. De oudere, houtige delen zijn minder groeikrachtig en de kans is groot dat die niet zullen wortelen.

Knip met een schone snoeischaar een paar jonge takjes van de plant en snijd ze bij tot een lengte van ongeveer 25 cm. Snijd dan alle onderste bladeren weg, tot er

slechts een blad aan de bovenkant van de stek overblijft. Doop de onderkant van de stek in wat stekpoeder en steek de stek diep in een potje met stekgrond, tot net onder het blad dat je hebt laten zitten. Geef de stek regelmatig water. Wanneer hij een goed wortelstelsel heeft gevormd (en dat kan wel tot volgende zomer duren) kun je hem uitplanten of verpotten. Neem zoveel mogelijk stekjes om je succeschansen te vergroten.

Volwassen taxuskevers knabbelen graag aan de bladeren van sierstruiken.

V Wat heeft mijn rododendron beschadigd?

A De bladeren, met hun ingekeepte gaten aan de randen, vertonen de klassieke symptomen van schade door de taxuskever. Het zijn de volwassenen diertjes die dit doen. En omdat ze niet kunnen vliegen, zit de schade meestal lager op de plant. Ze zijn in principe prima te bestrijden met aaltjes, maar zorg dan wel dat je precies de aanwijzingen volgt op de verpakking (inclusief het goed vochtig houden van de grond). Je moet dit doen voordat de larven verpoppen.

In plaats van in potjes kun je de rozenstekken ook in een goed voorbereide geul zetten.

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

In deze rubriek

- 66** Geef je tuin een kleurige oppepper
- 71** Inheemse held: beemdooievaarsbek
- 72** Van grijs dakterras tot groene oase
- 77** Alles over kamerplanten
- 80** Zomerbloei op de kwekerij
- 84** De mooiste planten voor augustus
- 89** Thema: Samen staan we groener

p. 66

p. 72

p. 77

p. 84

Blijf kleur bekennen

Geef je tuin in augustus een oppepper met **Carols** gids voor de beste pot- en borderplanten.

“Op Glebe Cottage willen we dat de zomerse stoet fier en kleurrijk door de borders blijft paraderen, en zo lang mogelijk doorgaat.”

Carol verwijdt regelmatig verwelkte bloemen om een rijkere bloei te stimuleren, waardoor haar borders heel augustus en ook daarna nog hun kleur behouden.

Carols keus voor borders

Aster × frikartii 'Mönch'

Deze blauwe aster bloeit vaak al in juni en houdt dat vol tot in oktober. De elegante, vertakkende stengels dragen een overvloed aan simpele bloemen. Plant hem op een open, zonnige plek en verwijder de verwelkte bloemen voor een langere bloei.

Bloei jul-sep **Hoogte x breedte** 70 cm x 40 cm

Selinum wallichianum

Als je maar één schermbloemige mag kiezen, neem dan deze. Grote rozetten met varenachtig loof vormen de tegenhanger voor statige stengels met bolle bloemschermen vol kleine groene en witte bloemen. Maar ondanks zijn kalme, zachtmoedige aanwezigheid is het altijd de eerste plant die je opmerkt.

B jul-sep **H x B** 1,8 m x 60 cm

Phlox × arendsii 'Luc's Lilac'

Vlambloemen zijn vaste gasten in een zomertuin en deze variëteit is heel populair. De stevige, rechte stengels en perfecte piramiden van lila bloemen maken deze *Phlox* tot een perfecte snijbloem, maar wij willen hem liever in de tuin houden. Hij ruikt heerlijk en is geliefd bij motten.

B jul-aug **H x B** 1,2 m x 75 cm

Aster × frikartii 'Mönch'

Selinum wallichianum

Phlox × arendsii 'Luc's Lilac'

Een tuin kan in augustus behoorlijk tegenvallen. Borders staan er flets en futloos bij. Na de spectaculaire bloemenovervloed van juli kan deze maand makkelijk een teleurstellende overgang worden naar het mildere najaar. Maar het kan ook anders. Hier op Glebe Cottage willen we dat de zomerse bloemenstoet zo fier en kleurrijk mogelijk door de borders blijft paraderen, en zo lang mogelijk doorgaat.

Als je tuin nu wel een dosis flowerpower kan gebruiken, dan heb je geluk, want er zijn heel veel planten die daarvan overlopen. En dit is de beste tijd om je voor te bereiden op aanvullende beplanting in je augustustuin. Trek er zo mogelijk op uit om inspiratie op te doen in andere tuinen, die op het moment van schrijven gelukkig weer opengaan. Als je er niet persoonlijk heen kunt, bekijk ze dan online. Vele hebben fantastische virtuele rondleidingen en fotogalerijen. Kijk goed rond

“Bloempotten zijn in augustus op hun mooist, met bijvoorbeeld dahlia's en feloranje Mexicaanse zonnebloemen.”

en maak in een schrift of in gedachten aantekeningen over de planten die je inspireren. Neem ook foto's, zowel van de lege plekken in je eigen tuin als van de planten die je daar zou willen neerzetten. En wanneer dan het plantseizoen weer aanbreekt, komend najaar of volgend voorjaar, ben je gewapend met een lijst nieuwe planten en een beplantingsplan.

Als je de verleiding om nu meteen nieuwe planten toe te voegen niet kunt weerstaan, dan vormen zomerplanten in een tijdelijke pot een snelle oplossing. Bloempotten zijn in augustus vaak op hun mooist, met bijvoorbeeld dahlia's en feloranje Mexicaanse zonnebloemen die dan hun hoogtepunt bereiken.

Zet er tropisch bloemriet en paarsbladige tuinananas bij (bijvoorbeeld *Eucomis comosa* 'Sparkling Burgundy') en je hebt een zeer levendige combinatie. Een opvallende pot vol bloemen is een simpele maar doeltreffende manier om een tuin die zijn glans heeft verloren een oppepper te geven.

Als je je augustustuin op de langere termijn wilt verbeteren, dan kun je nieuwe bloeiende planten tussen de bestaande beplanting zetten. Richt je hierbij op planten met een blijvend karakter, zoals struiken, vaste planten en grassen.

Vlinderstruiken bloeien deze maand volop. Mijn *Buddleja × weyeriana* vormt vanaf juli tot

Salvia 'Amistad'

Rudbeckia fulgida deamii

Salvia 'Amistad'

Salvia's zijn verkrijgbaar in allerlei kleuren. Variëteiten van *S. x jamensis* en *S. microphylla* zijn klein en sierlijk, en bloeien maanden achtereen. Grotere, uitbundiger soorten zijn de felroze 'Penny Smile' en 'Amistad' met vorstelijke halmen en felpaarse bloemen. Bescherm salvia's in de winter.
B jul-okt **H x B** 1,2 m x 50 cm

Rudbeckia fulgida deamii

De bloemen van deze zonnehoed zijn geler dan geel en lijken door de fluweelzwarte harten nog intenser van kleur. Ook bij weinig zon bloeien de bloemetjes overdadig. De ene na de andere bloem opent zich totdat de hele plant schittert.
B aug-okt **H x B** 60 cm x 45 cm

het najaar een feest van feloranje pompons, maar in augustus is hij op zijn vlinderbest. Denk er wel aan om vlinderstruiken begin voorjaar drastisch terug te snoeien, zodat ze niet te groot worden voor hun pot of de border.

Het overdadige groen en de witte bloemen van de *Hydrangea paniculata* werken verfrissend in de augustustuin en, zoals veel hortensia's, bloeit hij veel guller na een vroege voorjaars snoei. Ook rozen, vooral Engelse rozen, blijven hun weelderige, geurige bloemen produceren als de verwelkte bloemen steeds zorgvuldig worden verwijderd. En veel rugosarozen bloeien nu nog, terwijl de eerste rozenbottels al tevoorschijn komen.

Zuidelijke schoonheid

Phygellus is een zwaar onderschatten struik uit Zuid-Afrika. Vaak bewaart hij het mooiste vertoon van zijn lange, klokvormige bloemen

tot augustus. Je kunt kiezen uit verschillende nieuwe variëteiten. Hoewel vele in Noord-Europa niet helemaal winterhard zijn, komen in onze tuin in Devon in het voorjaar altijd nieuwe scheuten op, zelfs als de topgroei door de vorst is afgestorven.

Augustus is ook primetime voor een groep planten uit een ander werelddeel: Zuid-Amerika. Ik heb het over fuchsia's. De mooie, ver doorgekweekte en vorstgevoelige hybriden kun je het beste in potten zetten, zodat je hun schoonheid van dichtbij kunt bewonderen.

Als je van een meer natuurlijke stijl houdt: veel fuchsiasoorten passen goed in een gemengde border. Hiertoehoeft ook de winterharde *Fuchsia magellanica* die met zijn rijke bloei in augustus een bron van vreugde vormt. Hier op Glebe Cottage, in Alice's Garden, is de *F. magellanica molinae* met zijn lichte, zachtroze bloemen heel tevreden onder een *Cornus alternifolia*. Hij staat prachtig

tussen pollen witte vlambloem, de weelderige witte schermen van karweiselie (*Selinum wallichianum*) en het witgerande loof van *Hosta 'Thomas Hogg'*.

Dit is een combinatie van koele kleuren. Maar we associëren deze tijd van het jaar vaker met de warmere kant van het spectrum en er zijn genoeg planten die de temperatuur kunnen verhogen. *Helenium* en *Rudbeckia*, die met hun felgele en roodbruine kleuren de Noord-Amerikaanse asterfamilie vertegenwoordigen, zijn nu op hun mooist.

Maar dahlia's zijn misschien wel de sterren van augustus. Ze werden ooit geminacht door elitetuiniers, maar zijn nu gewoon gangbare planten. Dahlia's zullen nooit hun kracht verliezen. Zelfs de soberste soorten hebben een flair die andere planten missen. Ongeacht of ze in borders of potten staan, je kunt niet om ze heen. Donkerbladig vetkruid, zoals *Sedum 'Purple Emperor'*, is nu prachtig en vormt een

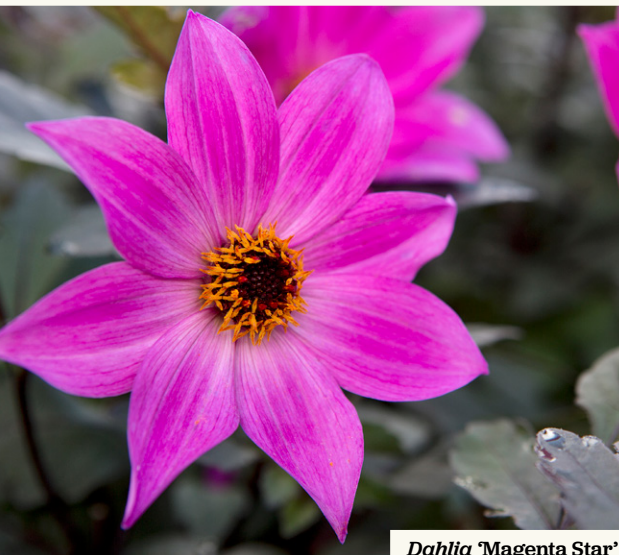
Clematis 'Nubia'

Penstemon

Geranium 'Rozanne'

Dahlia 'Magenta Star'

Heliotropium arborescens

Carols keus voor potten

Clematis 'Nubia'

Deze clematis is gekweekt om in een pot te groeien. Met zijn overweldigende kleur haalt hij de augustustuin uit zijn zomerslaap. **B jul-sep H x B 1,2 m x 1 m**

Penstemon

In mijn tuin komen schildpadbloemen het best tot hun recht in potten, want in augustus zijn de borders een mengeling van hoge vaste planten en grassen. In potten kunnen schildpadbloemen de show stelen. Ze bloeien maanden achtereen. 'Sour Grapes' is populair. **B jul-okt H x B 60 cm x 45 cm**

Geranium 'Rozanne'

Een van de beste vaste planten, beste geraniums en beste potplanten ooit. De steriele hybride zet geen zaad en hoeft dus nooit te stoppen met bloeien. **B jun-sep H x B 60 cm x 80 cm**

Dahlia 'Magenta Star'

Geef deze donkerbladige, rijkbloeiende dahlia de hoofdrol. Probeer de hoge, grandioze 'Magenta Star' of de lagere, abrikooskleurige 'Moonfire'. Beide trekken bijen en vlinders aan. **B jul-sep H x B 1,2 m x 75 cm**

Heliotropium arborescens

Wat is er heerlijker dan het parfum van de zonnewende terwijl je ontspannen in de tuin zit? De paarse bloemhoofden zien er ook prachtig uit, en vlinders en motten drinken graag van hun rijke nectar. **B jun-aug H x B 1 m x 60 cm**

meesterlijke partner voor dahlia's met bronskleurig loof.

Wanneer we het hebben over kleur in de tuin, bedoelen we meestal bloemkleur. Maar in de meeste tuinen overheerst het loof. En terwijl de bloemkleuren die we met de verschillende seizoenen associëren veranderen, wordt deze verandering voorafgegaan door verkleurende bladeren. Bomen, struiken, vaste planten en grassen; de bladeren geven

de toon aan. Denk even terug aan mei, aan het groengeel van de tere, doorschijnende beukenblaadjes, aan de rozige tint van de bladeren van esdoorns en katsurabomen, en vergelijk dat met het universele donkergroen van augustus.

Dit alom aanwezige groen vormt de achtergrond voor de kleuren van bloemen en beïnvloedt hoe die overkomen. Als je wilt dat een tuin echt jubelt, dan moet je bladeren en hun

bijdrage aan textuur, vorm en kleur op waarde schatten. We moeten tijdens onze keuzes planten nooit op zich beschouwen, maar altijd in de context van de omringende bladeren.

Dus als jouw borders of potten in augustus wel een oppepper kunnen gebruiken, dan hoop ik dat je geïnspireerd raakt door mijn favoriete planten en combinaties. Kies wat het beste bij jouw stijl en tuin past, en creëer een zomerfeest vol zinderende kleurenpracht.

VOLGENDE MAAND Carol laat zien hoe je een border die over zijn hoogtepunt heen is nieuw leven kunt inblazen.

Stichting NL Bloeit!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.
www.nlbloeit.nl

Een akkerhommel (*Bombus pascuorum*) verzamelt nectar van de zeer aantrekkelijke bloemen van Beemdooievaarsbek.

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

Beemdooievaarsbek

Geranium pratense

Ooievaarsbekken zijn mooie planten en zijn daarom in veel tuinen te vinden, echter zijn dit vaak cultivars. Ik, de beemdooievaarsbek (*Geranium pratense*), ben een overblijvende en vrij zeldzame inheemse wilde plant uit de ooievaarsbekfamilie (*Geraniaceae*). Mijn botanische naam *Geranium* is afgeleid van het Griekse woord *geranos*, wat kraanvogel betekent en betrekking heeft op mijn vrucht, die lijkt op de snavel van een kraanvogel. De soortaanduiding *pratense* komt van het Latijnse woord voor veld of weide, waar ik van nature voorkom. De Nederlandse naam heeft eveneens betrekking op de snavelvorm van de vrucht, maar hier heet ik ooievaarsbek.

Ik ben een echte zomerbloeiër en groei bij

voorkeur op vochthoudende tot enigszins natte bodems die (matig) voedselrijk zijn en licht zuur tot kalkhoudend. Ik word 30-90 cm hoog en ben zonminnend, hoewel ik ook lichte schaduw verdraag.

Mijn prachtige bloemen van 1,5 tot 3 cm staan vaak per twee bijeen en zijn helderblauw tot lilablauw van kleur. Ze bevatten behalve een voor de mens zichtbare blauwe kleur ook een ultraviolette kleur die bijen aantrekt. Uit mijn bloemen en de wortels kan een blauwe verfstof worden gewonnen.

Mijn bloemen bevatten nectar met een suikergehalte van wel 55-70% en ook stuifmeel. Beide worden verzameld door met name hommels en diverse soorten andere wilde bijen, waaronder zand- en groefbijen.

De bloemen worden ook bestoven door zweefvliegen en dag- en nachtvlinders.

De verspreiding van mijn zaden is speciaal. Mijn zaden zitten namelijk in een soort snavels die bij rijping droog worden. Deze snavels komen dan onder spanning te staan en veren omhoog. De zaden komen hierdoor los uit hun omhulsel en worden weggeslingerd tot wel meer dan twee meter.

In tuinen weet ik me ook in wat ruigere begroeiingen te handhaven en ben ik goed te combineren met gewone margriet, muskuskaasjeskruid, lange ereprijs, wilde cichorei, knoopkruid, ruig klokje en wilde reseda. Door mijn compacte groeiwijze – en mijn mooi diep ingesneden bladeren – kan ik zowel groeps- als solitair worden aangeplant.

-
- 1 Crocosmia, riddersporen, vingerhoedskruid, prachtkaaers, floxen, leeuwenbek, lupines, meisjesogen en verbena vullen de ruimte met levendige kleuren.
- 2 Bakken in alle soorten en maten zijn gerecycled om deze daktuin te maken.

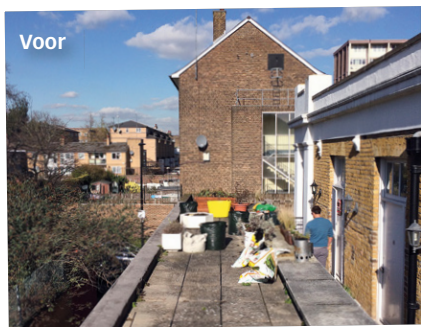
1

2

“Onze daktuin is een oase van rust en stilte, vol kleuren en geuren.”

Een saai, grijs dak kreeg een compleet ander gezicht door 250 potten vol bloemen, groente en fruit en wordt druk bezocht door wildleven.

Voor

Afmetingen tuin: galerij 1,3 m x 35 m, daktuin 2,3 m x 35 m.

Toen Richard Applegate en zijn partner Nathaniel twaalf jaar geleden verhuisden naar hun appartement in Oost-Londen, konden ze niet wachten om te gaan tuinieren. Er was echter één probleem: hun tuin was een 35 m lang gemeenschappelijk dakterras zonder ook maar een beetje aarde! Maar daar liet Richard, met zijn groene vingers, zich niet door afschrikken. Geleidelijk stelde hij een ongelofelijke collectie samen van meer dan 250 potten die uitpuilen van de geurende bloemen en heerlijke eetbare gewassen. En zo creëerde hij een ruimte waar mens en dier het samen naar hun zin kunnen hebben.

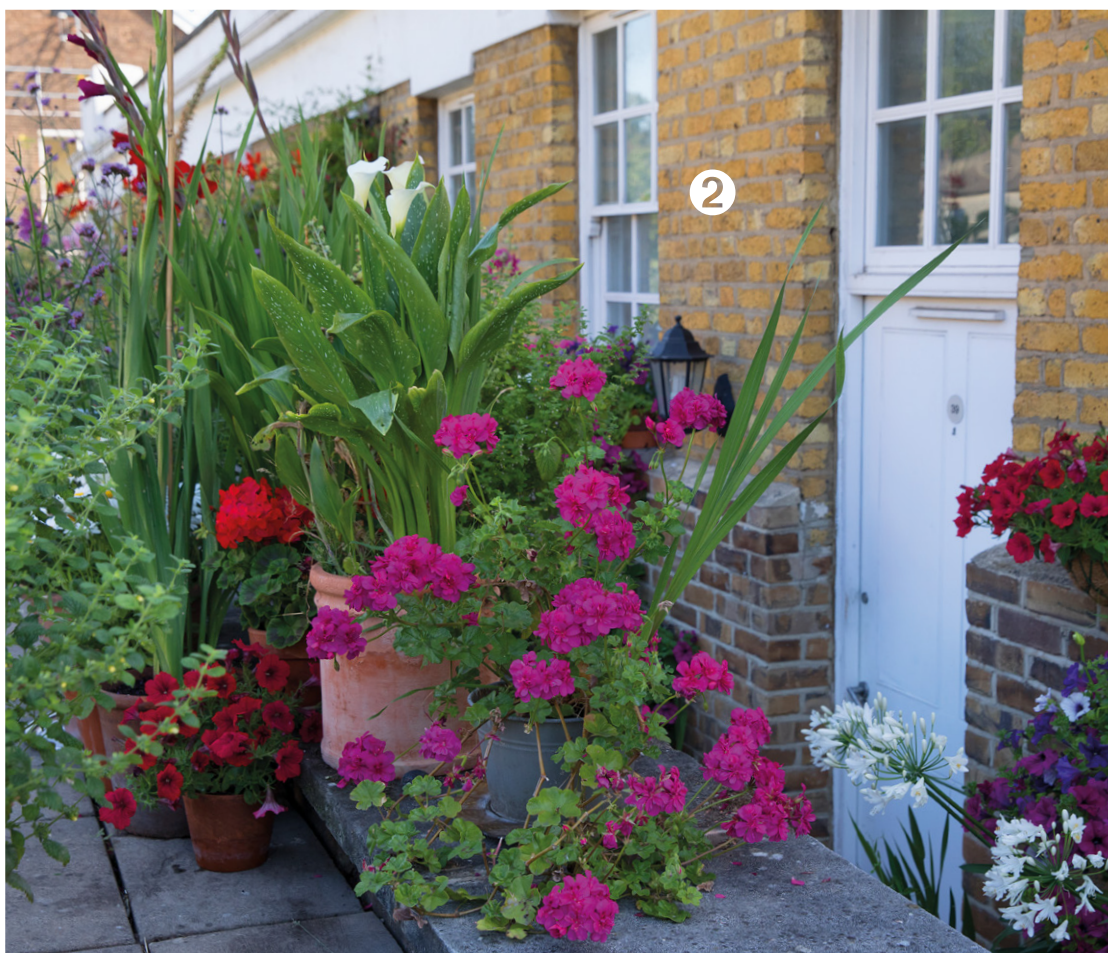
Hoe zag de tuin eruit toen jullie hier kwamen wonen?

Het terras werd eigenlijk niet gebruikt. Er stonden een paar potten met wat treurige planten – het was onverzorgd, grijs en saai. Sinds we hier wonen, hebben we steeds meer bakken gekocht en nu zijn het er honderden! Het gebouw staat op de monumentenlijst, dus alle planten op de foto's die de hoogte in gaan, moeten zichzelf steunen, of we moeten ze vastmaken aan bestaande structuren zoals regenpijpen of steunen in de pot steken.

We zitten hier op maar 10 minuten lopen van de bloemenmarkt aan de Columbia Road. Veel van onze inspiratie hebben we gehaald uit onze zondagse ochtendwandelingen naar de markt, waar je nooit met lege handen weggaat – er is immers altijd wel plek voor nog één plant, toch?

Hoe krijgen jullie het voor elkaar om al die potten te verzorgen?

We leerden al heel snel wanneer we potgrond moesten vervangen of voeding moesten geven – het is meer werk dan een gewone tuin! Ons tuinjaar begint rond Pasen. Dan poten we aardappelen en beginnen we met zaaien, bijvoorbeeld toma-

ten, in het appartement. Als het beter weer wordt, potten we ze op en zetten we ze buiten, waar de tuin zich langzaam ontwikkelt en dan in de zomer tot uitbarsting komt.

De tuin is nooit hetzelfde. In de lente en de zomer hangen we hangmanden op, plaatsen we tafels of ladders om planten hoogte te geven en bedenken we hoe we de bloemen van dat jaar zullen arrangeren. In de winter beschermen we planten met lege potten tegen de ergste weersomstandigheden.

Welke eetbare gewassen kweken jullie zoal?

Eerst kweekten we naast alle bloemen alleen traditionele groenten zoals wortelen, bonen en aardappelen. Maar de laatste jaren proberen we meer ongewone gewassen uit die je meestal niet in de winkel vindt, zoals erfgoedvariëteiten van tomaten – ik ben dol op groene tomaten – en paarse aardappelen en bonen. We verbouwen zoveel tomaten, dat we

ladingen weggeven aan vrienden en burens. Twee jaar geleden hebben we zelfs goudbes gekweekt en we hadden een heleboel fruit om jam en ander lekkers van te maken.

Wat zijn de uitdagingen?

In de zomer is het in Londen erg warm, dus moet je heel veel gieten. Dat kost normaal gesproken twee uur per dag en op warme zomerdagen moet je twee keer gieten. Als je voltijs werkt, is dat een hele klus. Maar de grootste uitdaging is waarschijnlijk de wind, omdat planten makkelijk beschadigd raken en potten kunnen breken. Je moet zorgen dat alles verzwaard en beschermd is. We hebben een paar enorme aloë vera's die 's winters naar binnen moeten. Eén jaar lieten we ze buiten staan en ik weet nog dat ik ze in oude dekbedden probeerde te wikkelen toen het sneeuwde. De burens zullen wel gedacht hebben! Maar het warmere microklimaat heeft ook voordelen. Op de galerij groeien

- 1 Dankzij diverse zitjes kunnen Richard, Nathaniel en hun burens ontspannen van de tuin genieten.
- 2 Het pad naar de flats van de burens wordt omgeven door kleurige bakken boordevol bloemen.
- 3 Op de galerij klimmen fuchsia's en jasmijn tegen de muren, geflankeerd door stokrozen, petunia's en Afrikaanse lelies.
- 4 Met behulp van tafels krijgen kleine potten meer hoogte en ontstaat meer ruimte om planten neer te zetten.
- 5 Voorwerpen zoals deze oude wastafel worden gebruikt als plantenbak.

diverse soorten jasmijn en fuchsia's als klimplanten, en op tafels staan potten met Afrikaanse lelies.

Wat zijn jouw gouden tips voor een pottentuin?

We hebben een heleboel verschillende potten. Sommige zijn nieuw, maar veel zijn gerecycled. We hebben ook zelf van gevonden stukken hout plantenbakken gemaakt. Die kunnen echt duur zijn als je ze zou moeten kopen. Een vriend hielp ons bovendien bakken van glasvezel-versterkte kunststof te vinden die door de gemeente werden weggedaan. Zo'n beetje alles kan dienen als bloembak, als je er maar potgrond in kunt doen en drainage-gaten in kunt maken. Ik kan dus mijn creativiteit de vrije loop laten.

Je burens hebben ook toegang tot de tuin. Hoe maken zij er gebruik van?

We wonen op de eerste verdieping en je loopt over de galerij naar de flats, dus die ruimte hebben we vol planten gezet. Er is ook nog een stukje dak dat iedereen via een ladder kan bereiken. Sommige burens komen er om te zonnen of

zich te ontspannen, maar anderen gaan er helemaal voor: die helpen ons met gieten en verbouwen nu zelfs hun eigen groenten. Het heeft mensen echt gestimuleerd om meer met groen te doen, zelfs met kamerplanten.

Wat betekent de tuin voor je?

Het is een oase van rust en stilte, ver van het drukke stadsleven, waar de burens, mijn partner en ik ons kunnen ontspannen. De tuin is belangrijk voor het mentale welzijn van ons allemaal, omdat we ons op die manier midden in de stad kunnen verbinden met planten en de natuur.

Het is daarnaast ook een sociale ruimte waar we met elkaar kunnen praten over de bloemen en planten en waar we elkaar kunnen leren kennen. Daardoor voelt het echt als een gemeenschap in plaats van een stadsbuurt waar niemand elkaar kent of spreekt. Ik vind het bovendien geweldig hoeveel dieren deze daktuin aantrekt. De wetenschap dat je de vele bijen, insecten en vogels die hier op bezoek komen helpt, maakt het echt de moeite waard.

1 De daktuin is een aangenaam toevluchtsoord, weg uit het drukke stadsleven.

2 Omdat het gebouw een monument is, mogen steunen niet aan de muren worden bevestigd - dus hangen hangmanden met petunia's aan regenpijpen.

3 Stukken afgedankt hout zijn omgetoverd tot bakken voor fruit en groente, zoals rabarber.

Alles over kamerplanten

Tover je woning om tot een groene oase met onze maandelijkse gids voor kamerplanten.

Dieffenbachia

De Dieffenbachia is stijlvol en stelt weinig eisen. Het is de perfecte plant om je huis in een handomdraai een tropisch tintje te geven. Hij doet niet moeilijk over een wat donkere standplaats en als hij dorst heeft, geeft hij dat aan door zijn bladeren te laten hangen. Met zijn opvallende uiterlijk is hij geweldig om cadeau te geven aan ervaren én onervaren binnentuiners. De makkelijke verzorging maakt hem tot een alomtegenwoordige kamerplant, maar hij heeft een verrassende variëteit aan bladpatronen, van diep, egaal fluweelgroen tot neonkleurige vlekken. Wij zijn fan van de frisse, roomgeel verkleurende bladeren van de 'Camille' (foto), die de plant een elegante, moderne uitstraling geven.

1

TIP

Knijp eerst onderaan de pot, zodat de plant makkelijker los komt.

De *Dieffenbachia* is een onafhankelijke kamerplant, die zichzelf redt zolang hij water en een beetje daglicht krijgt. Hij kan herstellen van uitdroging en is daarmee veerkrachtiger dan veel andere kamerplanten. Haal hem in huis om zijn weelderig gebladerde, dat uit de top van de plant omhoog krult naarmate hij groeit. Draai de plant elke paar weken om een royale en evenwichtige groei te stimuleren, tenzij je hem tegen een muur wilt zetten.

Verpot hem voor het beste resultaat eenmaal per jaar naar een pot (met drainagegaten) die een derde groter is dan de pot waarin hij staat. Gebruik daarbij kamerplantengrond of voeg aan universele potgrond een paar handjes perliet toe, zodat de grond water beter afvoert. Verwijder zoveel mogelijk grond tussen de wortels en zet de plant in de nieuwe pot met de nieuwe potgrondmix. Druk goed aan en voeg nog wat potgrond toe, tot ca. 2 cm onder de rand zodat je makkelijk kunt gieten.

■ **Standplaats** Heeft het liefst indirect licht, maar kan goed tegen halfschaduw. Hij is tevreden met de normale luchtvochtigheid in huis.

■ **Verzorging** Houd de potgrond van lente tot herfst vochtig, en in de winter net vochtig. Veeg stof van de bladeren af met een vochtige doek.

■ **Bijzonderheden** Het sap is irriterend, dus zorg dat kinderen en huisdieren er niet mee in aanraking komen. Was je handen als je het hebt aangeraakt.

Zo maak je nieuwe planten

1 Controleer of je *Dieffenbachia* genoeg wortels heeft. Elke gezonde, nieuwe plant heeft veel wortels nodig om na het oppotten goed aan te slaan.

2 Trek de plant met je handen voorzichtig uit elkaar in twee of drie stukken

van ongeveer gelijke grootte. Verwijder dood materiaal en maak de wortels los.

3 Zet elk stuk in zijn eigen pot. Vul voor de helft met kamerplantengrond, zet de plant erop en vul aan met meer grond. Druk goed aan en geef water.

VOLGENDE MAAND Ontdek de mysteries van epifyten, ofwel luchtplanten.

Marcelle van Houtum

werkt bij Kwekerij van Houtum en Bio-Kultura, een familiebedrijf op de Utrechtse Heuvelrug. Ze rolde in de wereld van de creatieve marketing en combineerde dat al gauw met haar passie voor natuur en tuinieren. Dat laatste werd er met de paplepel ingegoten namelijk. Dit jaar neemt ze je mee in het reilen en zeilen op de kwekerij in Doorn.

ZOMERBLOEI

Augustus en september zijn perfecte maanden om tuininspiratie op te doen. En bovenal om van je tuin in volle glorie te genieten! In deze maanden kun je ook goed zien of er nog gaten in je tuin zijn gevallen. Wellicht moet je nog wat extra planten toevoegen of kun je hier en daar wat herschikken. Voor dat laatste is de maand september perfect!

Om nog even door te gaan op die inspiratie: juist in de maanden augustus en september is het handig en leuk om kwekerijen te bezoeken. Je kunt dan goed zien hoe volgroeide planten eruitzien en dat spreekt een stuk meer tot de verbeelding dan in het vroege voorjaar. Wij stimuleren mensen daarom vaak om in deze maanden bezoeken te brengen aan kwekers, niet alleen om planten te kopen dus, maar juist om een favorietenlijstje samen te stellen.

"Kan ik mijn tuin nog wel inplanten zo laat in het seizoen?" Deze vraag krijgen we vaak in de zomer en het antwoord is: ja dat kan zeker! Tot en met half oktober (een beetje afhankelijk van het weer, dat wel) kun je nog heel goed nieuwe planten in je tuin zetten. Veel mensen associëren het voorjaar met het realiseren van tuinplannen, maar er zitten juist ook een aantal voordelen aan het inplanten van je tuin in het najaar.

Ten eerste is de grond dan opgewarmd, waardoor planten zich goed kunnen vestigen in je tuin. De plant kan al zijn energie stoppen in het wortelen en hoeft niet meer te groeien en bloeien. Daarnaast kun je, zoals eerder al gezegd, nu goed zien hoe de plant er volgroeid uitziet. Dat maakt het uitkiezen wat makkelijker (en leuker).

Tot slot is het zo dat wanneer je in de late zomer nog planten in je tuin zet, deze in het voorjaar al wat sneller ontwikkeld zijn tot een meer volwassen plant. Alles bij elkaar zijn dat een aantal goede redenen om een nieuwe border juist in het najaar in te planten.

Droogte

Droogte is de laatste jaren natuurlijk een (letterlijk) hot item. Langere periodes van hitte en droogte komen steeds meer voor. We krijgen op de kwekerij dan ook vaak vragen over wat je kunt doen aan die droogte in je tuin. In het januarinumnummer van *Gardeners' World* schreef ik er al een stukje over: richt je vooral op de bodem als het over droogte gaat.

Zorg voor een volle tuin, zonder te veel onbedekte plekken, zodat de kans op uitdrogen kleiner is. Deze maand kun je goed waarnemen of je nog kale plekken hebt in je tuin. Tuinier daarnaast niet te netjes en verspreid tuinafval over de bodem of kies

voor een andere manier van mulchen met gesnipperd hout of compost. Je werkt dan aan die belangrijke humuslaag die er onder andere voor zorgt dat de bodem minder snel uitdroogt.

Planten met interessante vormen en waarnemingen

Herken je dat? Je hebt je best gedaan om een mooie border samen te stellen en verschillende kleuren, bloeiwijzen- en tijden en hoogtes met elkaar gecombineerd. Toch kan er soms nog net iets missen. Een aparte verschijning, een plant met bijzondere waarnemingen die de border laat opvallen. Gelukkig heb je er daar een heleboel van. Ik geef hier drie soorten die ik bijzonder vind om hun vorm en die meteen mijn aandacht trekken.

• *Asclepias tuberosa* (knolzijdeplant)

Deze knolzijdeplant bloeit in de zomermaanden met prachtige diep oranje schermen. Na de bloei maakt de plant langwerpige zaaddozen aan die recht omhoog groeien. Als je zo'n zaaddoos opentrekt komen er zijdeachtige draden tevoorschijn waar de zaden aan vast zitten. Deze *Asclepias* groeit op een zonnige of half beschaduwde plek tot zo'n 50 cm hoogte.

• *Sanguisorba officinalis* 'Tanna' (grote pimperl)

Sanguisorba officinalis 'Tanna', ook bekend als grote pimperl, zorgt voor leuke silhouetten in de border. De rode bolletjes op sierlijke stengels zijn te zien van juli tot oktober. De bijen vliegen graag op deze plant. Op een zonnige plek groeit deze pimperl tot zo'n 70 cm.

• *Oenothera stricta* 'Sulphurea' (teunisbloem)

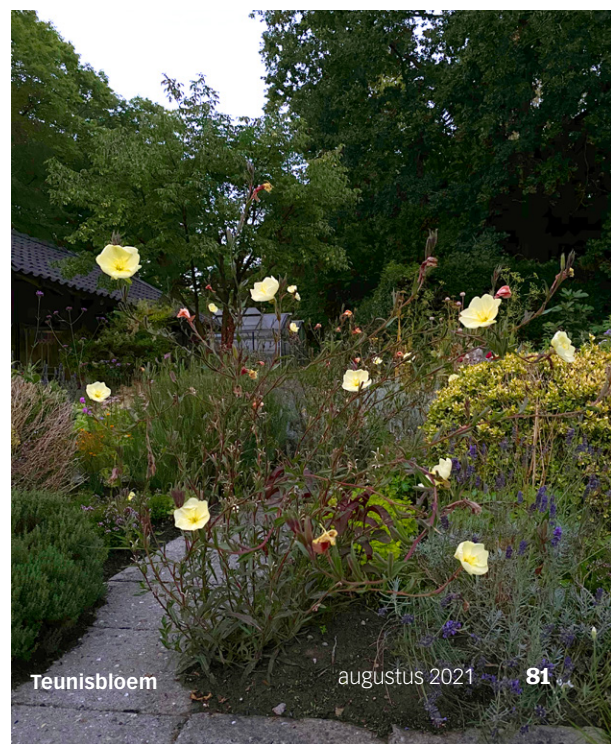
Deze teunisbloem is een vrij zeldzame verschijning die heel lang bloeit. Overdag is het wat mij betreft 'gewoon' een mooie plant, maar bij schemering komt de echte pracht tevoorschijn. De bloemen gaan dan open en geven bijna licht in het donker. Dat geeft een heel andere aanblik dan overdag.

Knolzijdeplant

Grote pimperl

Teunisbloem

Blikvanger

Voor mij is het pas écht zomer als de *Albizia julibrissin* – ook wel Perzische slaapboom genoemd – op de kwekerij in bloei staat. De bloei is uitbundig en ontgaat niemand. De boom heeft haar naam te danken aan het feit dat de bladeren zich sluiten bij schemering en weer openen na zonsopkomst. Bij nader onderzoek over deze bijzondere boom las ik dat de bast en bloemen in de Chinese geneeskunde worden gebruikt als anti-depressivum. Zij zien de boom als ‘boom van collectief geluk’ omdat hij vreugde en troost biedt. Dat begrijp ik wel.

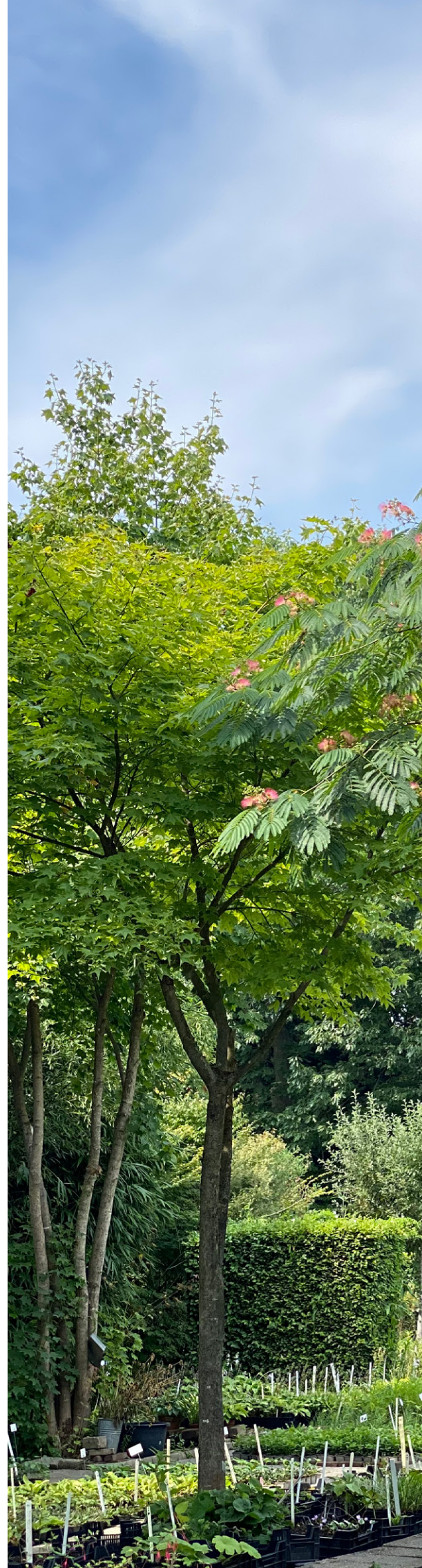

Tips voor de kleine dieren in je tuin

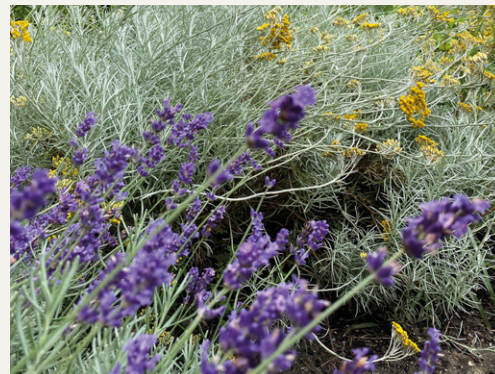
Met hete dagen mag je de insecten en andere dieren in je tuin best een handje helpen. In de zomermaanden zetten wij vaak schalen met water neer voor vogels, egels en insecten. De supermarkt of groenteboer heeft wel eens fruit over dat niet helemaal fris meer is. We leggen dit altijd in en rondom de waterschalen. De insecten smullen ervan. Ook de appels die te vroeg van de boom vallen, laten we lekker liggen.

Veel gewassen in de moestuin bloeien prachtig. Het doorschieten van je gewassen wil je vaak liever niet, maar her en der kun je misschien wel iets laten gaan. Rucola is bijvoorbeeld zo'n gewas waarvan je ook nadat de plant is doorgeschoten prima kunt blijven plukken. De insecten zullen je dankbaar zijn!

Sommige planten zijn in augustus uitgebloeid. Laat de uitgebloeide stengels staan. Ze geven mooie silhouetten in je tuin en maken het geheel interessant. Daarnaast nemen insecten als lieveheersbeestjes en pissebedden er graag hun intrek in.

Drie plantcombinaties voor zonnige plekken

Kerrieplant + lavendel

Deze combinatie brengt mij in vakantiesferen. Beide planten hebben grijsachtige stengels en bladeren. De diepe kleuren geel en paars contrasteren daar mooi bij. Daarnaast geuren ze heerlijk!

Lythrum (kattenstaart) + Campanula 'Loddon Anna' (klokjesbloem)

Dit zijn beide 'weelderige' planten waarvan de stengels sierlijk bewegen op de wind. Het zijn daarnaast echte insectenlokkers. Hoewel beide planten roze bloeien, contrasteren ze prachtig met elkaar.

Helenium (zonnekruid) + Panicum virgatum 'Heavy Metal'

Ik ben dol op de silhouetten van grassen, zoals deze *Panicum* 'Heavy Metal', zeker in de winter. Veel grassen bloeien zelf heel subtiel waardoor je ze prachtig kunt combineren met uitbundige bloeiers. Met een *Helenium* bijvoorbeeld waarvan de bloemblaadjes bijna beschilderd lijken te zijn.

Tijd om je tuin op te frissen

In deze tijd van het jaar kunnen tuinen wat inzakken. **Alan** laat zien hoe je borders en terrassen nieuwe energie geeft en voor kleur zorgt tot ver in de herfst.

Net als je denkt dat er in de tuin niets anders meer te doen is dan in het zonnetje zitten, valt je op dat de ooit zo spectaculaire zomerborders als een nachtkaaars beginnen uit te gaan.

De oorzaak is duidelijk. Datzelfde warme, droge zomerweer dat jou naar je tuinstoel lokt, trekt een zware wissel op de tuin, vooral op planten met ondiepe wortels en bloembakken die midden in de zomer de grootste blikvangers zijn. Maar met wat kleine ingrepen blijft je tuin er tot het eind van het seizoen fantastisch uitzien. Een paar goed gekozen planten zorgen de hele herfst voor kleur en je kunt je nazomertuin op een paar manieren meteen opfleuren.

Verwijder uitgebloeide bloemen om nieuwe bloei te stimuleren.

FOTO'S: SARAH CUTTLE

Ten eerste: wijd je nog ijveriger aan belangrijke routineklusjes. Wat je absoluut moet doen, is water geven, bemesten en koppen. Dat is essentieel om de gemiddelde zomerplant zo lang mogelijk aan de gang te houden. Alles droogt sneller uit bij warm, droog weer, vooral als er ook een briesje is, maar planten in potten of in volle bloei hebben topprioriteit: die hebben meer dan gewoonlijk te lijden. Geef voor het beste resultaat 's avonds laat water, zodat planten de hele nacht kunnen opnemen wat ze nodig hebben voor de zon weer opkomt.

Wieden is meestal geen groot probleem, omdat vaste planten in de late zomer de grond bedekken en al het gewone onkruid onderdrukken. Maar het kan geen kwaad de sterkere, vaste soorten onkruid in de gaten te houden, zoals haagwinde en zevenblad, die onder het gebladerte kunnen opkomen. Je kunt nu niet bij de wortels, maar als je ze regelmatig bij de grond uittrekt, blijven je borders er netjes uitzien en verzwak je het onkruid geleidelijk doordat ze hun ondergrondse reserves niet kunnen aanvullen. En als je toch eenjarig onkruid op een open plekje ontdekt, haal het dan weg voordat het zaad kan zetten. Dat gebeurt namelijk heel snel bij droog, warm weer.

Aanpassing aan het seizoen

Ten tweede: pas hoe je tuiniert aan aan het seizoen. De meeste mensen gaan de mist in met het gazon. Ofwel ze maaien het zo kort dat er slechts bruine stoppels overblijven, ofwel ze maaien helemaal niet omdat het gras niet groeit, waardoor onkruid zijn kans kan grijpen. Het beste is te kiezen voor de gulden middenweg.

Noteer waar je volgend jaar veranderingen wilt aanbrengen in je borders.

“ Datzelfde warme, droge
zomerweer dat jou naar je
tuinstoel lokt, trekt een
zware wissel op de tuin. ”

Alans favorieten voor kleur in augustus

Hedychium gardnerianum

Siergember. Mooie terras-kuiplant.

Bloei juli-september

Verzorging Droog de wortelstok in de herfst, overwinter onder afdekking. Laat vanaf maart weer groeien, houd binnen tot na de laatste vorst.

H x B 120-150 cm x 90 cm

Kaapse fuchsia (Phygellus)

Ideaal voor borders/potten.

Bloei juli-september

Verzorging Zon of lichte schaduw, goed doorlatende aarde. Sterft elke winter af, maar komt terug in de lente. Knip de vorm licht bij in het late voorjaar.

H x B 90 cm x 60 cm

Phlox

Winterhard en betrouwbaar.

Bloei juli-september

Verzorging Neutrale tot alkalische grond, volle zon of halfschaduw. Snoei in de herfst terug tot de grond.

H x B 80-120 cm x 60 cm

Tijgerbloem (Tigridia)

Vorstgevoelige bollen, felgekleurd.

Bloei juli-september

Verzorging Plant eind april in volle zon en goed doorlatende grond. Laat stengels afsterven en bewaar bollen droog.

H x B 30-45 cm x 15 cm

Zwarte ereprijs (Veronicastrum virginicum)

Ongewone, opvallende, hoge, kaarsrechte bloemen waar insecten dol op zijn.

Bloei juli-september

Verzorging Heeft vochtige maar goed doorlatende grond en veel organisch materiaal nodig, zon of lichte schaduw. **H x B** 150 cm x 60 cm

Haaklelie (*Crinum x powellii*)

Een geurende 'lelie' met exotisch uiterlijk.

Bloei Eind juli-september

Verzorging Kweek in potten en bedek in de winter. Zet op een warme, zonnige standplaats en geef ruim water bij droog weer. **H x B** 90 cm x 60 cm

Wat je vooral niet moet doen, is de tuinsproeier tevoorschijn halen. Als je daar eenmaal mee begint, wil het uitgeputte gras alleen maar meer water en dat is zonde van het kostbare water en je waterrekening rijst de pan uit. Het is nergens voor nodig. Verdroogde gazons herstellen zich snel als de najaarsregens arriveren. Tot die tijd blijven ze er prima uitzien als je op de juiste manier maait, en nog beter als er heel veel klaver in groeit: dat blijft groen, ongeacht het weer. Voor bedden en borders moet je een iets andere strategie toepassen.

Zelfs als je veel nazomerplanten hebt,

“ *Verspil geen tijd of water aan stukken die het niet echt nodig hebben.* ”

zoals dahlia's, kunnen die wat tegenvallen doordat ze door het warme, droge weer te vroeg en maar kort bloeien. Geef die planten dus wat extra aandacht. Geef ze in droge perioden royaal water en een snelle oppepper met vloeibare mest, en zorg er vervolgens met een mulchlaag van compost voor dat de wortels koel en vochtig blijven. Doe dit ook met clematissen, vooral als ze elk seizoen tweemaal bloeien, want rond deze tijd zijn ze toe aan hun tweede bloei. En geef voorrang aan alles wat in potten groeit. Maar verspil geen tijd of water aan het begieten van stukken die het niet echt nodig hebben.

Echte lampionplant (*Physalis alkekengi* 'Franchetii')

De oranje lampionnen zien er ook gedroogd mooi uit in herfststukjes.

Zaadpeulen juli-september

Verzorging Zon of lichte schaduw, snoei in de late herfst terug. **H x B** 60 cm x 90 cm

Geef bij het gieten prioriteit aan je potten en zorg dat je ze goed doordrenkt.

FOTOS: ALAMY/STEFFEN HAUSER (BOTANIKFOTO), FLORAPIX, EMMANUEL LATTES, REX MAY, JOHN RICHMOND, SARAH CUTTLE

Zet kleurig bloeiende planten in potten voor een onmiddellijk effect.

Zo geef je je tuin nieuwe energie

- ❶ Vul een grote pot met vaste planten die in de late zomer bloeien. Zo geef je het terras een welkome kleurexpositie of een gat in de border een mooie opvulling. De rest van de zomer kun je ze in de pot water geven en verzorgen. In het rustseizoen haal je ze uit de pot en plant je ze uit in de tuin, waar ze volgend jaar rond deze tijd voor de broodnodige kleur zullen zorgen.
- ❷ Kop rozen, dahlia's en alle vaste zomerplanten waar nog nieuwe bloemen aan komen. Doe dit ook regelmatig met eenjarige perkplanten, zodat ze geen zaad gaan vormen. Ze zullen daardoor krachtiger blijven bloeien, tot in de herfst.
- ❸ Besteed extra aandacht aan potten. Inmiddels zullen die vol wortels zitten, waardoor je de planten nog meer dan anders zult moeten voeden, begieten en koppen om ze er goed te laten uitzien. Wees onverbiddelijk als planten duidelijk hun beste tijd hebben gehad, vooral als ze ooit erg zijn uitgedroogd. Haal ze uit de pot en vervang ze door een nieuwe lading fuchsia's, pelargoniums of herfstviolen in nieuwe potgrond. Voeg watergelkristallen toe om het vocht te helpen vasthouden.
- ❹ Snoei planten zoals Zeeuws knopje, longkruid, slaphangende winterharde geranium en bonte Kaukasische vergeet-me-niet om meeldauw of verwilderde stengels te verwijderen en nieuw blad – en misschien zelfs nog een late bloei – te stimuleren. Geef ze vloeibare voeding en daarna water.
- ❺ Vul gaten op waar bijvoorbeeld bolplanten of Oosterse papavers staan die in de vroege zomer hebben gebloeid. Zet op strategische plekken potten met planten zoals lelies, terrasdahlia's, staande fuchsia's (of zelfs fuchsia's op stam) of hoge, late, vaste planten.

“ *Mulch elk voorjaar. Dit zorgt ervoor dat de bodem de hele zomer in optimale conditie blijft.* ”

Wat betreft het bemesten van bloembedden en borders in het algemeen: niet doen. Mensen denken vaak dat achterblijvende groei of andere zomersymptomen worden opgelost door een handje mestkorrels, terwijl de echte oorzaak watertekort is. In dat geval maakt voeding de situatie juist erger: ze onttrekt vocht aan de planten (exosmose) waardoor de wortels verschroeien. Bemest in plaats daarvan standaard in de lente en vul slechts een beetje aan in het begin van de zomer als de bodem vochtig is en er regen verwacht wordt, en maak er een gewoonte van in de lente te mulchen om de bodem de hele zomer in optimale conditie te houden. Als je de boot gemist hebt, doe het dan volgend jaar vroeg om problemen te voorkomen.

De lange termijn

Maar om je tuin echt zomerbestendig te maken, loont het de moeite om ook aan de langere termijn te denken. Dat betekent plannen in de winter en planten in de lente, maar je kunt nu al beginnen door foto's van je tuin te maken zodat je, als het winter is, weet waar verandering nodig is. Een echte metamorfose is misschien niet nodig. Als je huidige beplantingsplan er half of eind juli nog goed uitziet, zet dan her en der wat sterke 'nazomertoppers' tussen vroege bloeiers, en vorm groepjes op een paar uitgekende plekken. Hetzelfde geldt voor je terras. Vul een of twee kuipen met iets bijzonders voor de nazomer, zodat je ze als het nodig is in stelling kunt brengen.

Ik heb een paar nazomerfavorieten waar ik me altijd weer op verheug. Ze laten de 'vermoeidste' tuin weer stralen en creëren met hun opzichtige subtropische stijl meteen een vakantiegevoel. Ook zorgen ze voor een kleurrijke verlenging van het hoogseizoen.

Maar mensen vragen dan: "Is het wel de moeite waard als we in augustus met vakantie gaan?" Kort gezegd: ja. Als je het van tevoren goed organiseert, zal de tuin er als je terugkomt nog steeds geweldig uitzien. En als je in augustus thuis blijft, kun je lekker buiten scharrelen in een betoverende tuin die zo uit een chic tuinmagazine (*Gardeners' World!*) zou kunnen komen. Dus terwijl de tuinen van de vrienden en burens er futloos bij staan, krijgt die van jou een tien met een griffel.

Samen sta je groener

Ga samen met je buurtgenoten de strijd aan tegen
overtollig grijs in je straat.

INHOUD

90 Een mooie tuin begint in de bodem
Zonder leven in de bodem is er geen leven
boven de grond.

94 Vergroen je buurt
Geveltuintjes, boomspiegels en andere
oplossingen om je buurt te vergroenen.

Een mooie tuin **begint** **in de bodem**

De geuren en kleuren in de tuin waarvan we nu kunnen genieten, zijn letterlijk de beloning van vruchtbaar werk in het voorjaar. In dat jaargetijde leggen we immers de bodem voor een mooie tuinzomer. Alhoewel ... wist je dat het najaar ook een uitstekend jaargetijde is om te planten? Maar wanneer je ook plant, het begint altijd bij de bodem. Want zonder leven in de bodem is er geen leven boven de grond.

Tekst: Hans Bouwman

De bodem is misschien wel het belangrijkste onderdeel van jouw tuin: goede grond zit vol met leven en dat vormt weer de basis van een levende tuin. Ruim een kwart van de biodiversiteit op aarde leeft in de grond. En kleine bodembeestjes vormen weer het voedsel voor graag geziene tuinvogels en andere dieren. Door te zorgen voor een rijk bodemleven krijg je gezonde, vitale planten en (fruit)bomen in de tuin.

Dat de bodem belangrijk is voor de biodiversiteit is al langer bekend. Er wordt steeds meer onderzoek naar gedaan en ook de interesse voor het bodemleven neemt toe. Het is inmiddels wel duidelijk dat de bodem een bondgenoot is in de strijd tegen klimaatverandering en een belangrijke rol kan spelen bij het aanpassen aan alle veranderingen, bijvoorbeeld door het vastleggen van CO₂. Grond waar leven in zit kan water zuiveren en vasthouden, en dat is heel belangrijk nu we steeds vaker met periodes van droogte en stortbuien te maken krijgen.

Het gaat niet zo goed met de bodem

Het is helaas vaak niet goed gesteld met de bodem in Nederland. In de praktijk raakt de grond steeds meer verstoord, waardoor het minder water vasthoudt en minder koolstof opslaat. De natuur krijgt het daardoor ook steeds zwaarder.

Als je onlangs in een nieuwbouwwoning bent gaan wonen en wilt beginnen met de aanleg van de tuin, bedenk dan wel dat de grond die er ligt waarschijnlijk 'nieuw' is: om de bouwlocatie bouwrijp te maken is vaak bestaande grond afgegraven. De rijke, levende bodem die er misschien al vele tientallen of zelfs honderden jaren lag, heeft plaatsgemaakt voor nieuwe grond van elders. De bodem moet dus eerst weer helemaal opnieuw gaan ontstaan om een rijk, biodivers bodemleven te krijgen. Ook is de bodem op een nieuwbouwlocatie vaak verdicht door het vele vrachtverkeer, waardoor het water in je tuin vaak niet goed weg kan en de planten niet kunnen doorwortelen. Kortom: handen uit de mouwen en in de bodem steken!

Een plant neemt geen genoegen met elke bodem

Voor je enthousiast begint met het aanplanten van bomen en planten is het belangrijk dat je weet met welk type bodem je te maken hebt – klei, zand of veen – want de grondsoort bepaalt wat er op groeit. Niet alle planten zijn geschikt voor elke bodem. Nu zijn er wel 'bodenvage' planten, dat wil zeggen dat een plant genoeg neemt met vrijwel elke grondsoort. Het zijn sterke planten die je vaak ziet in parken, plantsoenen en ook wel in particuliere tuinen. Bekende voorbeelden

Deutzia heeft het liefst een zware voedselrijke bodem, zoals klei.

Herfstanemonen houden van vochtige grond.

zijn laurierkers, vlinderstruik, hult, liguster en sneeuwbes.

Maar uiteraard doet ook de bodemvage plant het nóg beter als de grondsoort overeenkomt met die van zijn oorspronkelijke habitat. Op de volgende pagina vind je daarom een overzicht van de diverse kleine bomen, heesters en vaste planten per grondsoort. Overigens is dit geen garantie voor succes, omdat er meer factoren een rol spelen bij het aanslaan van de plant of struik, zoals de hoeveelheid zon en neerslag.

Als je weet welke bodem onder jouw fraaie tuin zit, weet je ook dat je het water geven daarop moet afstemmen. Sommige planten wortelen diep en kunnen makkelijker bij water komen dan de ondiep wortelende soorten. Klei houdt water vast, maar zand bijvoorbeeld helemaal niet. Op een zandgrond moet je dus meer water geven dan op een kleigrond. Om te voorkomen dat je veel water moet geven is het noodzakelijk ervoor te zorgen dat de grond zoveel mogelijk vocht vasthoudt.

Gebruik de regenworm als hulpje in de tuin

Heb je er weleens bij stilgestaan dat regenwormen een grote hulp in de tuin zijn? Ze brengen organisch materiaal, zoals bladeren en compost, in de bodem en verteren het daar tot humus. De humus levert veel voedingsstoffen aan de bodem. Daarnaast werkt humus als een spons. De bodem bevat daarmee voldoende water bij droogte en kan tevens een teveel aan water afvoeren.

De gangetjes die wormen graven (evenals de wortels van planten en bomen) houden de grond lekker luchtig. Dit zorgt weer voor een goede afwatering. Naast de regenworm zijn er nog talloze kleine diertjes als larven, pissebedden, slakken, maar ook microscopisch kleine beestjes, meestal ongezien druk aan het werk. Ook ontelbare bacteriën en schimmels leveren hun cruciale bijdrage aan een gezonde bodem.

Door te investeren in een rijk bodemleven krijg je gezonde planten die het beter gaan doen en ook veel minder water nodig hebben. Je kunt bijvoorbeeld zelf compost maken van tuin- en keukenafval. Deze grond is het allerbeste voor een levende bodem en er zitten veel belangrijke mineralen en bacteriën in. Ook kun je blad- en snoeiafval in de borders laten liggen. Dit zorgt voor een mulchlaag tussen de planten, waardoor onkruid minder snel groeit

Wilde wingerd stelt weinig eisen aan de grond.

en vocht bovendien minder snel verdampt. Het grote voordeel is dat je dus minder hoeft te wieden en water te geven.

Je kunt beter geen tuinturf gebruiken. Het is een goede basisgrondsoort voor zuurminnende planten zoals rododendrons, heide, skimmia en hortensia's, maar er zit een nadeel aan. Tuinturf is een veensoort. Bij het opgraven van het veen komt veel CO₂ vrij en worden complete landschappen met al hun biodiversiteit vernietigd. En dat willen we uiteraard niet.

Struikheide houdt van volle zon en zure grond.

Licht zure grond is ideaal voor magnolia's.

Teveel aan water in de grond kan een probleem zijn

Als je toch met de bodem aan de slag gaat, denk dan ook eens na over de afwatering. Een teveel aan water in de grond kan een probleem zijn bij de aanleg van de nieuwe tuin. Oorzaak van veel water in de grond kan een uitzonderlijk hoge grondwaterstand zijn, harde lagen in de grond of het te langzaam wegzakken van het regenwater.

Harde lagen zijn te doorbreken en langzaam wegzakkend regenwater is met een goede drainage snel af te voeren. Bij een voortdurend hoge grondwaterstand moet de beplanting aangepast worden aan de vochtigheid van de grond. Overweeg in dat geval bijvoorbeeld een moerastuin.

Welk groen voor welke grond?

In Nederland zijn klei, zand en veen gangbare gronden. In de particuliere tuin is meestal grond opgebracht en dat is vaak een mengsel. Hier ter inspiratie een overzicht per grondsoort van twee vaste planten, twee heesters en een klein boompje die geschikt zijn.* Het zijn allemaal gangbare planten die bij veel tuincentra en kwekers te vinden zijn.

Klei

- herfstanemoon (*Anemone japonica*)
- bruidsbloem (*Deutzia*)
- pioenroos (*Paeonia*)
- roos (*Rosa*)
- sering (*Syringa*)

Zand

- krentenboompje (*Amelanchier*)
- hibiscus (*Hibiscus syriacus*)
- lavendel (*Lavandula*)
- boerenjasmijn (*Philadelphus*)
- hemelsleutel (*Sedum spectabile*)

Veen

- struikhei (*Calluna*)
- camelia (*Camellia*)
- leliegras (*Liriope muscari*)
- magnolia (*Magnolia*)
- rododendron (*Rhododendron*)

Planten die het op alle grondsoorten goed doen:

- herfstaster (*Aster*)
- kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*)
- wilde wingerd (*Parthenocissus*)
- smeewortel (*Symphytum*)
- weigela (*Weigela*)

*Deze lijst is samengesteld door Margareth Hop van Actifolia.

Boerenjasmijn vraagt om vochtige grond, maar hij houdt niet van natte voeten.

Weigela heeft een goede afwatering nodig, dus zanderige grond is prima.

Vetplanten kunnen goed tegen droogte.

Waarom niet in het najaar planten?

In het begin van het artikel las je al dat het najaar een goed jaargetijde is om te planten. Dat veel mensen vooral in het voorjaar planten in de tuin zetten, is iets van de afgelopen dertig jaar. Het is ontstaan door strenge winters, plantenteelt in containers en de interesse van jou, de consument, voor de lente. Stichting Steenbreek en NL Greenlabel hebben vorig jaar het initiatief genomen voor 'Het vergeten tuinseizoen' om van het najaar weer hét plantseizoen te maken.

De bodem is na de zomer nog warm en daardoor slaan de planten beter aan. Bomen, struiken, vaste planten en bollen kunnen makkelijker worden geplant of verplant omdat ze in 'slaapstand' zijn. De grond heeft meer tijd om aan de wortels te plakken en de wortels hebben meer tijd om zich te ontwikkelen. Zo kunnen ze makkelijker voeding en water opnemen op momenten dat het moeilijk wordt. Maar vergeet niet: het begint bij de bodem!

Onder het Maaiveld: werken aan de bodem

Een rijk bodemleven is voorwaarde om klimaatverandering en biodiversiteitsverlies in stad en land het hoofd te bieden. Om bodembeheer structureel op de agenda te zetten, is het driejarige programma 'Onder het Maaiveld' opgezet door de International Union for Conservation of Nature (IUCN NL), De Vlinderstichting, het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) en het Centrum voor Bodemecologie. Het doel is herstel van het bodemleven in Nederland. Meer informatie is te lezen op www.onder-het-maaiveld.nl. Stichting Steenbreek is een van de partners van het programma en zal de komende twee jaar tuinbezitters bewustmaken van een gezonde bodem. Meer informatie staat op www.steenbreek.nl/onder-het-maaiveld-tuinbezitters. Op de site van Steenbreek staan overigens ook allerlei andere handige tuintips.

Vergroen je buurt!

Wij mogen het als tuiniers onderling dan wel eens zijn over het belang van groen, bloemen, vogels en zoemende bijen, buiten onze paradijsjes komen we nog altijd heel veel tegels tegen. Wij van de *Gardeners' World*-redactie worden daar sip van en zouden dit graag anders zien. In buurten waar het groen is wordt meer buiten gespeeld en worden vaker bankjes neergezet om gezellig te buurten. En het is hard nodig voor de biodiversiteit en frisse lucht.

Omdat wij graag meer groen in de wijken zouden willen zien, hebben wij aan onze favoriete mede-vergroeners gevraagd hier samen met ons iets aan te doen. We slaan de handen ineen met **Sprinkl**, een jong en bevlogen bedrijf dat al duizenden vierkante meters wist te vullen met biologische planten door ze tot aan huis te verzenden en ook nog waardevolle tips te geven. Met de **Bijenstichting**, die samen met ons probeert ons land luid te laten zoemen. Met **Operatie Steenbreek**, die nu al jaren letterlijk stenen breekt om de biodiversiteit te redden. En met **Bio-Kultura**, dé leverancier voor alles wat je nodig hebt voor een gezonde bodem. Onze gezamenlijke hoop:

FOTO: SJON.NL

Geveltuintjes

Je transformeert een straat door tegels te wippen en de grond vol te planten met geurige bloemen, mooie klimmers en wuivende grassen. Hoe ga je te werk? Het is de eerste tegel die je er het moeilijkst uitgewipt krijgt. Gebruik een spade die je tussen de voegen steekt en probeer hem omhoog te krijgen. Gelukt? Dan gaat de rest makkelijker. Gooi de tegels niet meteen weg, die kun je goed gebruiken als borderrand. Je ziet onder de tegels scherp, geel zand liggen. Dit schep je weg en vervang je door tuinaarde. De biologische tuinaarde-compost van Bio-Kultura is hiervoor perfect. Check van tevoren bij jouw gemeente wat de voorwaarden zijn in jouw straat. De meeste (verstandige) gemeentes erkennen het belang van groen en zullen maar wat blij zijn met deze actie.

De herfst is hét perfecte moment om aan de slag te gaan: de grond is nog warm, de dagen worden korter en koeler. Resultaat: een plant concentreert zich volledig op rustig wortelen, waardoor hij in het voorjaar groot en sterk tevoorschijn komt.

Gratis vergroenen met het Oranje Fonds!

Het Oranje Fonds steunt sociale initiatieven en is er voor iedereen die iets goeds wil doen voor een ander. Ook met Burendag willen zij mensen dichterbij elkaar brengen. Daarom is het mogelijk een aanvraag tot € 400,- in te dienen bij het Oranje Fonds om je Burendagplan te kunnen uitvoeren. Tot en met 15 augustus is het mogelijk een financiële bijdrage aan te vragen. Wacht niet te lang, want op is op! Vergroenen valt onder de voorwaarden van een Burendagactiviteit.

**oranje
fonds**

Doe je mee?

Voeg bollen toe!

September is niet alleen het perfecte moment voor planten, ook bollen slaan nu heel goed aan! Onze favorieten? Alliums steken overal sierlijk hun kopjes bovenuit in het voorjaar. Zie je nog saaie stukken gras in jouw buurt? Bestel ook meteen een flinke zak krokussen en plant die eronder.

Bij de Bijenstichting bestel je biologische bollen die goed zijn voor bijen. **De Bijenstichting geeft je een korting van 15% op jouw bestelling. Gebruik de kortingscode VergroenjebuurtmetGW.***

dat onze groengevingerde Gardeners' World-lezers met dit nummer onder de arm buiten hun eigen tuinen aan de slag gaan.

Op 24, 25 en 26 september is het namelijk Burendag in Nederland; niet alleen een mooi moment hebt om elkaar weer eens te zien, maar ook om samen een activiteit te doen. En wat verbindt er nu meer dan groen? Bij het **Oranjefonds** is het mogelijk om subsidie aan te vragen hiervoor. En omdat wij snappen dat het nogal een klus is om de buurt te activeren aan de slag te gaan, hebben we het jou zo makkelijk mogelijk gemaakt. Samen met Sprinklr hebben we namelijk de perfecte pakketten gemaakt die je kant-en-klaar kunt bestellen.

* De kortingscodes bij de Bijenstichting en Bio-Kultura zijn geldig tot en met 25 september, Burendag.

Wie zijn Sprinklr?

Vijf jaar geleden begon Suzanne van Straaten (links) Sprinklr, uit frustratie en ongeloof over de meestal bespoten planten in tuincentra en het gebrek aan groen in steden. Haar missie: Nederland vergroenen met biologische planten, en dat op een toegankelijke manier. Via www.sprinklr.co bestel je in de webshop de beste onbespoten en biologische planten die goed zijn voor de biodiversiteit. Ze kreeg het voor elkaar een jonge, stedelijke achterban enthousiast te krijgen voor tuinieren, en veel tuinen en balkons, ook ver buiten de stad, zijn inmiddels gevuld met planten van Sprinklr. Je koopt er ook nog de meest duurzame kamerplanten (biologische kamerplanten zijn er helaas nog niet zoveel). Voor alles wat je koopt geldt: je krijgt er advies bij zodat de kans op mislukken minimaal is. Wij zijn fan! Ga voor meer informatie en het bestellen van de pakketten naar www.sprinklr.co/vergroenjebuurt.

Woon je in België en wil je aan de slag met de pakketten van Sprinklr? Ze zijn te bestellen door een mailtje te sturen naar info@sprinklr.co.

sprinklr

Samen met **Sprinklr** hebben we de **perfecte pakketten** gemaakt die je kant-en-klaar kunt bestellen.

Boomspiegels

Een boomspiegel is in de meeste gemeentes te adopteren. Je doet een aanvraag, en al snel wordt er bijvoorbeeld een vrolijk tegeltje geplaatst dat aantoont dat het van jou is. Als je deze aanvraag doet voor meerdere boomspiegels, of zelfs de hele straat, wordt het er straks onherkenbaar mooi! Direct planten in een boomspiegel is niet verstandig. De droge zandgrond die eromheen gestort is om onkruid te onderdrukken is ook geen voedingsbodem voor jouw planten. Schep daarom zoveel mogelijk zand weg zonder de wortels te verstoren, en vervang dit door biologische tuinaarde-compost. Hier heb je een laag van zo'n 8 cm voor nodig.

Bio-Kultura geeft je een korting van 10% op jouw bestelling. Gebruik de kortingscode *VergroenjebuurtmetGW*.*

BOOMSPIEGELPAKKETTEN

24 planten, goed voor 3 boomspiegels
prijs: € 119,95

Schaduw Boomspiegel	24	Type
<i>Aster divericatus</i>	3	Hoge bloeier
<i>Pulmonaria saccharata</i>	6	Bloeier
<i>Geranium phaeum</i>	3	Inheems
<i>Ajuga reptans atropurpurea</i>	6	Bodembedekker
<i>Verbascum blattaria</i>	6	Hoge bloeier

Halfzon Boomspiegel	24	Type
<i>Geranium 'Bevan's Variety'</i>	9	Bodembedekker & bloeier
<i>Salvia caradonna</i>	3	Hoge bloeier
<i>Luzula sylvatica</i>	6	Gras
<i>Solidago</i>	3	Hoge bloeier
<i>Stachys 'Wisley White' / alba</i>	3	Inheems

GEVELTUINEN

16 planten, goed voor 1 geveltuin
van +/- 4 meter breed prijs: € 99,95

Halfzon Geveltuin	16	Type
<i>Geranium 'Sue Cox'</i>	3	Lange bloeier
<i>Agastache foeniculum</i>	3	Lange bloeier, goed voor bijen
<i>Carex 'Ice Dance'</i>	3	Gras
<i>Alchemilla mollis robustica</i>	3	Bodembedekker
<i>Geum urbanum</i>	2	Hoge en vroege bloeier
<i>Clematis viticella</i>	2	Klimplant

Zon Geveltuin	16	Type
<i>Verbena bonariensis</i>	3	Hoge bloeier
<i>Nepeta 'Six Hills Giant'</i>	3	Wijds & lange bloeitijd
<i>Teucrium (roze)</i>	2	Lange bloeitijd
<i>Physostegia 'Bouquet rose'</i>	3	Inheems
<i>Pennisetum alopecuroides 'Hameln'</i>	3	Gras
<i>Clematis Miss Bateman</i>	2	Klimmer

Wil je dit artikel delen met de hele buurt zodat je niet met dit nummer onder de arm de hele straat door hoeft? Je vindt dit artikel ook op www.gardenersworldmagazine.nl/vergroen-je-buurt.

Wij willen maar wat graag zien hoe er vergroend wordt! Laat het ons weten als je aan de slag gaat, en wie weet kom je wel in ons magazine en op onze website als inspiratiebron voor anderen. Stuur je foto's en fimpjes naar redactie@gardenersworldmagazine.nl.

Blijf vergroenen!

Ben je geïnspireerd geraakt als vergroener en smaakt het naar meer? Neem dan contact op met Operatie Steenbreek. Zij zijn altijd op zoek naar vrijwilligers, helemaal als ze groene vingers hebben zoals jullie. Je kunt mailen naar: info@steenbreek.nl.

WIN!

Handboek voor buurtvergroeners

Dit inspirerende boek laat je zien hoe je je eigen buurt eenvoudig kunt vergroenen. Denk aan een tuin rond een boom, bloemen langs een gemeenteheg of een buurttuin. Met praktische tips en voorbeelden waarmee je jouw buurt mooier, gezonder en levendiger maakt. KNNV uitgeverij stelt vijf exemplaren van het fantastische boek van de Guerilla-gardeners beschikbaar! Je kunt het winnen door ons te mailen met een foto van jou bij het beoogde stukje dat je gaat vergroenen. Stuur je mail naar redactie@gardenersworldmagazine.nl onder vermelding van: *buurtvergroeners*.

Operatie Steenbreek heeft al veel ervaring met het vergroenen van buurten. Je hebt er al vaker over kunnen lezen in ons tijdschrift. Of lees bijvoorbeeld eens over het Nationale boomspiegelfeest: <https://steenbreek.nl/in-oktober>

De bodem is de basis:

Bio-Kultura

Bio-Kultura is onderdeel van een groen familiebedrijf met hart voor plant, mens, dier en milieu. Alle producten zijn ooit vanuit de praktijk ontstaan op biologische vasteplantenkwekerij van Houtum in Doorn. Vanuit ervaring weten zij dat een mooie en bloeiende tuin, of straat in dit geval, begint met een goede verzorging van de bodem. Met de producten van Bio-Kultura verbeter je het bodemleven van je tuin, waarmee je de basis legt voor een gezonde groei van je planten. Deze bodem is immers de basis!

Bio-Kultura
Potgrond Tuinaarde Organische bemesting

* De kortingscodes bij de Bijenstichting en Bio-Kultura zijn geldig tot en met 25 september, Burendag.

FOTO: SION.NL

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. En als je even niet oplet, loopt het in de groeimaanden al snel uit de hand. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

In deze rubriek

- 101** De maand van Monty
- 104** Bloemen in augustus
- 106** Houd je rozen gezond
- 107** In de kas
- 108** Groente & fruit
- 110** Algemene tuintaken

p. 101

p. 104

p. 106

p.108

Magazine gift.

HET LEUKSTE
CADEAU OM
TE GEVEN

Magazine
gift.

De mooiste magazines voor iedereen

Koop de cadeaukaart online op magazinegift.nl

meteen
in huis!

Omdat Monty twee speciale bedden voor snijbloemen heeft, kan hij naar hartenlust bloemen plukken voor in huis én genieten van zijn borders.

Monty's maand

In augustus is de Jewel Garden van Longmeadow op zijn mooist. Het fluwelige, weelderige palet van warme edelsteenkleuren komt goed tot zijn recht in het meer getemperde licht van de lager staande zon.

We halen die rijkdom graag in huis door veel van de bloemen te plukken, maar als je de spectaculairste bloemen kiest voor in de vaas, gaat dat ten koste van de pracht en praal van de borders. De oplossing is om

een bloembed helemaal te wijden aan snijbloemen.

We hebben twee van die snijbloembedden in de Cottage Garden, met alle vlamme kleuren van de Jewel Garden, ook al hebben alle vaste planten eromheen zachte pasteltinten. Een win-winsituatie, z gezegd: in de tuin behouden de borders hun volle glorie en binnen genieten we van al die weelde in een vaas. Of meerdere vazen.

Dahlia's koppen

We hebben bijna overal in de tuin dahlia's en allemaal zijn ze even mooi. Het zijn planten die kunnen bloeien van half juni tot eind november, maar alleen als je ze blijft koppen. Zo krijgen ze nooit de kans hun energie te besteden aan het produceren van zaad, wat altijd ten koste van nieuwe bloemen gaat. Eind augustus is dit een dagelijks klusje, want de planten snakken

ernaar zaad te zetten. Maar het is de tijd en de moeite echt dubbel en dwars waard.

Er zijn twee dingen waarop je moet letten bij het koppen van dahlia's. Ten eerste moet je zeker weten dat je een uitgebloeide bloem afknipt en niet een ongeopende knop, want op het eerste gezicht lijken die erg op elkaar. De makkelijkste manier om

ze uit elkaar te houden, is te kijken naar de vorm: een uitgebloeide bloem is kegelvormig en een knop rond of knoopvormig. Ten tweede moet je de stengel van de uitgebloeide bloem afknippen vlak boven het eerstvolgende blad. Dat stimuleert zijscheuten met meer bloemen – en je bent meteen die lelijke kale stengel kwijt die anders alleen maar uitdroogt.

Uitgebloeide dahlia's bloemen zijn altijd kegelvormig (links). Knip de stengel net boven een blad af om nieuwe, bloeiende uitlopers te stimuleren.

Oogst elk pepertje apart en knip het onderaan de stengel af.

Pluk regelmatig rijpe pepers en je planten zullen meer produceren.

Rijpe pepers oogsten

Ik ben verslaafd aan pepers. Dat betekent dat ik enthousiast grote hoeveelheden pepers kweek en er zo goed mogelijk voor probeer te zorgen. Tegen augustus rijpen de vruchten snel en hoewel ze er aan de plant spectaculair uitzien, is het belangrijk om ze te oogsten zodra ze rijp zijn. Als je ze te lang laat zitten, remt dat zowel de rijping van

andere vruchten als de ontwikkeling van een volgende ronde bloemen en vruchten.

Sommige pepers eet ik vers, met hun heerlijke, pittige smaak, maar de meeste vries ik los in een zakje in. Dan kun je ze de rest van het jaar pakken als je ze nodig hebt en ze smaken bijna even vers en pittig als wanneer je ze net geplukt hebt.

BASILICUM

Ik kweek elke zomer basilicum op uit zaad en de meeste planten gebruik ik om pesto te maken voor bij pasta, aardappelen en brood. Basilicum is het smakelijkst als het niet in zijn groei geremd is door kou of watergebrek. Dus zolang de planten genoeg water krijgen, is deze tijd van het jaar perfect om basilicum te oogsten.

Knijp jonge, malse takjes basilicum bovenin de uitlopers af en maak er heerlijke pesto van.

Checklist

- ☐ Snoei hagen breder aan de voet dan aan de top, zodat er meer licht bij kan.
- ☐ Bind pompoenen die je langs steunen laat groeien regelmatig aan.
- ☐ Knip alle zaadpeulen af als je je lathyrus kopt.
- ☐ Blijf blaadjes van pluksla plukken.

Gebruik een gieter zonder broes, zodat het water direct bij de wortels komt.

Geef gieten prioriteit

Hou je bloemen in de gaten en let op planten die uitdrogen en gaan hangen als de zon schijnt.

Vaak herstellen droge planten 's avonds, maar dat betekent niet dat je ze geen water hoeft te

geven. Planten die in potten staan of net aangeplant zijn, hebben de meeste dagen een flinke hoeveelheid water nodig.

Hoe vaak je de borders moet begieten hangt af van het weer en

de bodemsoort, maar geef ze om de paar dagen 's avonds langdurig water. Dan vormen ze diepe, droogtebestendige wortels. Maak altijd de grond rond de voet van de plant nat en niet het blad.

Checklist

- ☐ Blijf droogbloemen plukken om te drogen. Knip ze eerder af dan verse bloemen, want ze bloeien na het afknippen door.
- ☐ Deel baardirissen en zorg dat elke wortelstok uitlopers en wortels heeft.
- ☐ Ga op jacht naar groepen slakken in donkere hoekjes. Geef ze een plek waar vogels, egels of kikkers ze weten te vinden.
- ☐ Maak bloempotten die hun beste tijd hebben gehad leeg en schoon, klaar voor hergebruik.
- ☐ Verwijder gras dat uit je gazon de borders in kruipt.

Strooi mestkorrels rond de plant en geef ruim water.

Bemest zuurminnende planten

Strooi een handje mestkorrels voor zuurminnende planten rond de voet van je rododendrons en camelia's. Ze kunnen dit goed gebruiken en zo krijgen ze aan het eind van het seizoen een oppepper. Begiet met regenwater en bedek met een

mulchlaag van verteerde stalmest of compost.

Hou de planten in deze tijd van het jaar vochtig: de knoppen voor volgend jaar die zich nu ontwikkelen, vallen af als het aan het eind van het seizoen droog is.

STAP VOOR STAP

Perkplanten stekken

Neem stekken van de niet-bloeiende uitlopers van pelargoniums en andere vorstgevoelige planten voor meer planten volgend jaar. Pelargoniums wortelen goed als je de stekken eerst een paar uur laat drogen. Houd de stekken van fuchsia's, heliotropen en chrysanten vochtig en steek ze meteen in potgrond.

- 1 Snij net onder een bladpaar en knip voorzichtig de blaadjes eronder af zonder de stengel te beschadigen.

- 2 Zet de stekken met een plantboor langs de rand van een pot en druk de grond aan. Geef eenmaal water en laat steeds uitdrogen voor je weer water geeft.

TIP

Maak in deze tijd zo vaak mogelijk een rondje door je tuin. Door vaker en nauwkeuriger naar je tuin te kijken, zie je eerder wat er gedaan moet worden en of er problemen zijn die uit de hand kunnen lopen.

**20
MINUTEN
OVER**

Neem een paar foto's van je borders, want achteraf kun je je vaak moeilijk herinneren hoeveel ruimte je planten in volle zomerbloei innemen. Als je deze winter zaaiplannen maakt, heb je deze foto's als geheugensteuntje. De foto's hoeven er niet professioneel uit te zien, ze zijn alleen voor jezelf.

Onkruid is makkelijk uit te roeien als je het vroeg genoeg ontdekt.

Blijf wieden

Ga met een emmer en een troffel de tuin in en haal al het onkruid weg uit je borders, ook kleine zaailingen. Verwijder ze voordat ze zaad zetten of sterkere wortels krijgen voor ze in winterrust gaan. Hoe vaker je wiedt, hoe minder tijd het kost en hoe minder je planten hoeven te concurreren om voedingsstoffen, water, lucht en licht.

Blijf koppen

Haal verwelkte bloemhoofden weg, zodat je planten langer doorbloeien. Bloemen zijn het laatste stadium van de levenscyclus van een plant of de laatste prestatie voordat de plant in rust gaat. Door te koppen voordat zich zaadhoofden vormen, stimuleer je dus een langere bloei. Het blad krijgt zo ook wat meer

energie. Dit werkt voor zowel planten in potten als borderplanten. Laat aan planten als dropplant, zonnehoed en rudbeckia de zaadhoofden zitten. Die vormen mooie, architecturale elementen in de tuin en voorzien vogels in de winter, wanneer er weinig voedsel is, van de noodzakelijke zaden.

Koppen stimuleert nieuwe bloei en houdt de plant mooi.

Stop zaadhoofden in een papieren zak en laat ze drogen voor je ze opbergt.

Verzamel zaad

Oogst zaadjes uit de zaadhoofden van bloemen die in juni en juli hebben gebloeid – vooral alliums, riddersporen, geraniums en stokrozen. In de herfst kun je ze dan zaaien. Pluk voor een maximale oogst de hele stengel op een droge dag en leg hem op zijn kop in een papieren zak. In de loop van een paar dagen vallen de zaadjes naar beneden.

Pot spontane zaailingen op en krijg zo gratis nieuwe planten.

Pot uitgezaaide kiemplanten op

Haal zaailingen van planten die zich hebben uitgezaaid uit de grond. Graaf ze uit met een troffel en pot ze op in kleine potjes om verder te groeien. Plant ze volgend voorjaar uit waar je ze wilt hebben.

Zich uitzaaiende planten kunnen de borders overwoekeren als je ze hun gang laat gaan. Op deze manier houd je je beplantingsschema in evenwicht zonder kostbare bloemen te verliezen.

Rozen bijhouden

Knip verwelkte bloemen af, zodat je rozen langer bloeien. Veel rozen zijn doorbloeiend, maar sommige bloeien maar één keer in de zomer en ontwikkelen dan decoratieve bottels voor de winter. Door te koppen houd je de rozen in bloei en het is een mooie gelegenheid om te controleren op plagen en ziekten.

Rozen zijn er in allerlei vormen, dus kijk goed welke je hebt voordat je enthousiast aan het snoeien slaat. Bij de meeste, behalve klimrozen, kun je wachten tot het volgende voorjaar. Wilde takken die in de weg zitten kun je wel terugsnoeien.

Bij ramblers kun je een paar oude stengels wegsnoeien en nieuwe stengels aanbinden als vervanging. Knip ook de zijscheuten terug. De roos groeit nog wel een paar weken en zal dus tijdens het herstel nieuwe groei ontwikkelen.

Haal met de hand onkruid rond je rozen weg, zodat het geen voedingsstoffen en vocht aan de bodem onttrekt. Geef rozen bij droog weer wekelijks royaal water bij de voet van de plant.

Met een beetje onderhoud blijven rozen de hele zomer gezond en in bloei.

Vier manieren om je rozen gezond te houden

1

Blijf koppen, tenzij de roos mooie bottels vormt. Fatsoeneer ramblers door de oudste uitlopers weg te snoeien, stengels aan te binden en alle zijscheuten met een derde in te korten.

2

Controleer uitlopers regelmatig op ongedierte en pluk eventuele rupsen weg. Veeg luizen weg of was ze af met een zeepsopje, tenzij er lieveheersbeestjes zitten – die eten luizen.

3

Verwijder al het bladafval op de grond en knip blaadjes af die tekenen van sterroetdauw vertonen. De plant zal snel herstellen en zo heb je minder kans op herinfectie.

4

Doordrenk bij droog weer de wortels van je rozen met water, vooral als ze in potten staan. Strooi rozenvoeding rond de voet van de planten, zodat ze tijdens de lange bloei gezond blijven.

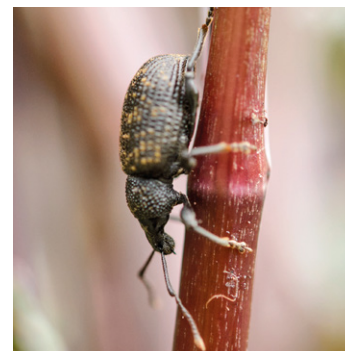
Van pluksla kun je oogsten wat je nodig hebt.

Oogst gewassen uit de kas

Pluk aubergines, komkommers, paprika's en tomaten. Als je meloenen kweekt, zijn die misschien ook al rijp. In dat geval ruiken ze zoet. Ondersteun de tomaten met je

handpalm en trek ze van de tros. Gebruik voor de andere genoemde gewassen een snoeischaar: ze blijven langer goed als ze een lang steeltje houden. Knip kruiden zoals

basilicum terug tot een groeiknop, vanwaaruit snel nieuwe uitlopers zullen groeien. Oogst de buitenste blaadjes van pluksla, zodat het hart blaadjes blijft produceren.

PAS OP VOOR Taxuskevers

Volwassen taxuskevers zijn een teken dat er larven in je potgrond zitten. Bestrijd ze met aaltjes voordat ze je wortels ruïneren.

Zaai peterselie

Zaai peterseliezaad in potten of modules, zodat je de hele winter een verse voorraad hebt. Vul de potten met universele potgrond, druk het oppervlak aan, strooi de zaadjes eroverheen en bedek ze met 1 cm potgrond of vermiculiet. Geef water en houd de potgrond vochtig, vooral bij warm weer. Zet de potten op een warme plek op de werkbank.

Heb geduld, want peterselie kan pas na drie weken ontkiemen.

Checklist

- ☐ Neem scheutstekken van fuchsia's en ooievaarsbek om de planten te laten overwinteren.
- ☐ Zaai voorjaarsbloeiende potplanten zoals broktaalbloom (*Salpiglossis*).
- ☐ Begin geprepareerde hyacintebollen voor te trekken voor de winter.
- ☐ Ruim dode blaadjes op, zodat daarin geen plagen en ziekten kunnen sluimeren.

Open ramen en deuren zodat de lucht kan circuleren.

Blijf goed ventileren

Open op zonnige dagen de ramen om de kas te ventileren. 's Nachts dalen de temperaturen, dus als de kas niet goed geventileerd is, ontstaan er vochtdruppels, waardoor

schimmels er goed kunnen gedijen. Een goede luchtstroom vermindert de vochtigheid, dus open de ventilatieramen als je 's ochtends water geeft.

Geef liever niet 's avonds water: dan staan je planten in koele, vochtige lucht. Sluit de ramen als het zonlicht minder wordt, zodat de planten warm blijven.

Kies een beschutte, zonnige plaats om wintersla te kweken.

Zaai buiten wat late sla

Hark een zaaibed waarvan je al geoogst hebt aan en zaai daarin late sla, zoals mizuna, mosterdsalade, roodlof, rucola en wintersla. Boerenkool en spinazie kun je ook als 'babyleaf'-gewas kweken.

In augustus is de grond nog zo warm dat zaad snel ontkiemt, dus ook rode biet, late wortelen en radijzen behoren tot de mogelijkheden. Kies wel planten die een beetje kou kunnen verdragen – veel ervan overleven de winter wel, vooral als je ze afdekt.

Zaai veel, want als je eenmaal geoogst hebt, groeien ze niet meer opnieuw aan, zoals plukgroenten dat in de zomer wel doen.

Controleer zoete mais

Check de bovenkant van maïskolven en test als de bloempluimen bruin worden of ze rijp zijn. Trek de bladschacht rond de kolf los en duw je nagel in een maïskorrel. Als het sap helder is, ontwikkelt de kolf zich nog; als het sap melkachtig is, is de kolf rijp. De laagste kolven zullen het eerst rijp zijn.

Oogst ze door de kolf krachtig langs de stengel omlaag te trekken.

Verwijder het blad rond de kolf en kook hem in zijn geheel om zo te eten of snij de korrels met een scherp mes los en voeg ze toe aan salades, warme gerechten en tafelzuur.

Steek je nagel in een maïskorrel om te controleren of de kolf rijp is.

Pluk peulen als ze sappig zijn, voordat de bonen gaan opzwellen.

Oogst bonen

Pluk pronk- en sperziebonen, voordat ze knobbelig en taai worden, zodat ze nieuwe vruchten vormen. Houd met één hand de tros vast en pluk de bonen die rijp zijn.

Zorg dat je ze allemaal oogst, anders vertraagt de groei van nieuwe vruchten. Vers zijn ze het lekkerst, maar als je ze eerst blancheert, kun je ze ook prima invriezen.

PAS OP VOOR Roest bij pruimen

Deze schimmelziekte herken je aan de oranje vlekken op het blad, die later in het seizoen donkerder worden. Roest ziet er lelijk uit, maar bestrijding is niet nodig: je pruimenoogst wordt er niet minder door.

Aardbeien doen het zowel in potten als in de grond goed.

Plant nieuwe aardbeien

Zet nieuwe aardbeienplanten in potten met potgrond of in een onkruidvrij bed, zodat je ze komende zomer kunt oogsten. Zorg dat de grond goed is aangedrukt en dat de wortelhals van de jonge plant net boven het oppervlak uitsteekt. Als je ze te diep plant, gaan ze rotten.

Knip eventuele uitlopers af, zodat de energie naar de hoofdplant blijft gaan. Daardoor krijgt de plant voor de winter een wortelstelsel dat sterk genoeg is voor een groei-explosie in het voorjaar en een rijke oogst in juni.

In het voorjaar geplante pootuien kun je aan het eind van de zomer oogsten, als het blad vergeelt en gaat hangen.

Oogst uien en maak ze klaar om te bewaren

Bedek de binnenkant van een grote bak met krantenpapier. Je kunt uien oogsten als het blad verwelkt en gaat hangen. Haal de uien uit de grond,

veeg alle aarde eraf en controleer ze op beschadigingen. Gebruik beschadigde uien meteen en leg de rest gespreid naast elkaar in de bak. Laat

ze bij heel zonnig weer buiten drogen. Verwijder na het drogen het oude blad en bewaar de uien in gaaszakken of hang ze op.

Checklist

- ☐ Spit groenbemesters door de aarde voordat ze bloeien.
- ☐ Snij zwarte aardappeltoppen die zijn aangetast door aardappelziekte af en gooi ze weg, maar niet op de composthoop.
- ☐ Oogst kruiden en conserveer ze voor de winter door ze te drogen of in te vriezen.
- ☐ Maak een plattegrond van je moestuin en bedenk nu alvast hoe je kunt schuiven met gewassen voor het volgende seizoen.

Oude stengels zijn bruin en dragen nog de resten van de vruchttakjes.

Snoei zomerframbozen terug

Snij de oude frambozenstengels af waarvan je halverwege het seizoen geoogst hebt. Snoei de oude stengels terug tot de grond. Kies van de nieuwe stengels die dit jaar

gegroeid zijn de sterkste voor volgend jaar (ongeveer 6-8 per plant) en bind ze aan de steundraden van de oude stengels. Haal de zwakkere stengels weg.

SNELLE OPLOSSINGEN

Voorkom dat muggen eitjes leggen in je regenton door wat olie aan het water toe te voegen. Larven kunnen dan niet ademen. Meng twee theelepels plantaardige olie met wat water in een plantspuit en sproei het mengsel over het oppervlak. Wees niet te scheutig met de olie; een beetje is genoeg.

Zaai herfstsla binnen

Wil je gedurende de hele herfst kunnen genieten van verse slablaadjes? Zaai dan nu in bakken en zet ze op een vensterbank of in een zonnige portiek. Vul een bak egaal met universele potgrond en druk aan.

Zaai de zaden niet te dicht op elkaar en bedek het zaad met een dun laagje potgrond. Begiet de bak met een gieter en gebruik daarbij een fijne broeskop.

Mizuna, mosterdsalade, rucola of tuinkers ontkiemen allemaal snel en geven salades en sandwiches extra smaak.

Bladsla is ideaal om binnen te kweken voor het najaar en de winter.

STAP VOOR STAP Snoei je haag

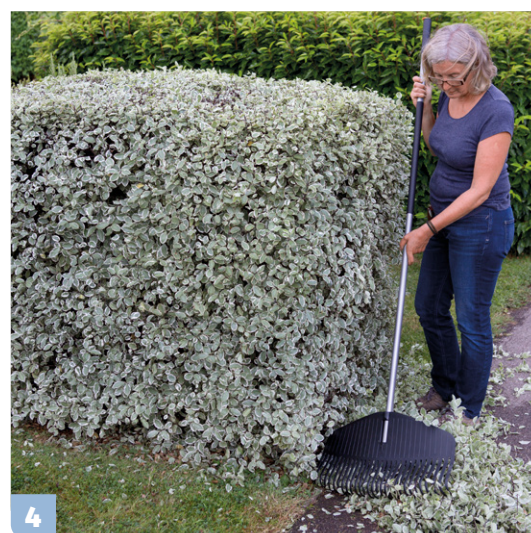
Snoei je haag met een elektrische heggen snoeier of -schaar. Kies voor dit karwei een dag met droog en zacht weer. Dat geeft de haag de minste stress. Het opruimen van het snoeisel achteraf gaat makkelijker als je daar waar je bezig bent een stuk zeil neerlegt.

1 Begin met het snoeien van de zij-kanten, van onderen naar boven. Maak grote, vegende bewegingen met de messen parallel aan de kant van de haag die je snoeit. Kijk regelmatig of je nog recht snoeit.

2 Snoei de bovenkant van de haag en veeg het snoeisel er regelmatig af. Als de haag hoog is, kun je werken vanaf een schraag of een platformladder.

3 Controleer met een stuk touw of vierkant frame of de bovenkant recht is. Snoei waar nodig bij en verwijder het laatste snoeisel.

4 Hark of raap het snoeisel bij elkaar en breng het naar de composthoop. De blaadjes en jonge stengels zullen verteren met de rest van het tuinafval.

Snoei bij een vormgesnoeide taxus eerst met een heggen-schaar de nieuwste groei weg en maak het karwei af met een snoeischaar.

De jaarlijkse taxussnoei

Volwassen taxussen groeien niet snel en hoeft je maar één keer per jaar te snoeien. Eind augustus is daarvoor een goede tijd. Snoei met een elektrische heggen snoeier eerst lichtjes de nieuwe groei terug, tot de oorspronkelijke vorm zichtbaar wordt. Daarna snoei je voorzichtig verder om scherpe, platte randen te maken. Snij dikkere, volwassen takken die een strak silhouet verstoren weg met een snoeischaar. Houd die ondersteboven voor een scherpere snede, die beter geneest.

Checklist

- ☐ Geef boerenkool en spruitjes nu een plantensteun om windschade in de komende weken te voorkomen.
- ☐ Trek stengels van het wilgenroosje uit de grond voordat de bloemen zaad zetten.
- ☐ Verplant muurbloemen die je in juni hebt gezaaid, zodat de wortels zich verder ontwikkelen.
- ☐ Klusjes voor het gazon deze maand: verticuleren, beluchten, repareren en bijzaaien.

Vul het water in je vijver bij

Vul met een tuinslang je vijver bij met kraanwater. In de zomer verdampt water van planten en het vijveroppervlak. Vers water zorgt dan voor de broodnodige zuurstof, vooral als je het op het oppervlak laat druppelen.

Doe het langzaam, zodat dieren zich kunnen aanpassen en voeg nooit meer dan een derde toe.

Bereid een nieuw gazon voor

Als je nu grond bewerkt om een nieuw gazon aan te leggen, kun je zaaien terwijl de grond nog warm is. Verwijder onkruid en eventuele grote stenen met een vork of schop.

De grond moet goed doorlatend zijn, dus spit hem zo nodig om of voeg een bodemverbeteraar toe. Hark de grond eerst vlak voordat je hem weer aanstamp of met een plank aandrukt.

Hark er tot slot wat beendermeel doorheen. Je hebt nu een egaal oppervlak met een kruimelige bovenlaag en een stevige ondergrond, klaar om ingezaaid te worden.

Wied met een vork onkruid waar je later gras wilt zaaien.

Knip jonge groei flink terug, maar snoei niet in het oude hout.

Snoei lavendel in vorm

Snoei je lavendel terug met een snoei- of heggenschaar. Knip alle oude bloemhoofden af en snoei de groei van dit jaar grotendeels terug tot een bolvorm.

Verzamel al het snoeisel en breng het naar de composthoop. Wied de grond rond de voet van de

plant, die je nu goed kunt zien. Nu snoeien betekent dat nieuwe groei deze herfst nog hard genoeg kan worden om de winter zonder schade te overleven. De bloei zal ook eerder beginnen.

Regelmatig gesnoeide lavendel blijft jarenlang een nette, lage bol.

SNELLE OPLOSSINGEN

Zorg dat onkruid zich niet kan uitzaaïen door bloemen en zaadhoofden meteen af te knippen. Je tuin zal er niet alleen meteen beter uitzien, maar in de toekomst zul je minder problemen hebben. Gooi onkruid niet op je composthoop.

Checklist

- ☐ Haal dode en verwelkende blaadjes en bloemen snel je vijver voordat ze gaan rotten.
- ☐ Noteer welke heesters of vaste planten door ziekte zijn aangetast, zodat je ze in de herfst kunt vervangen.
- ☐ Snoei jonge groei van de vuurdoorn terug tot aan de bessen en composteer het snoeisel.

Volgende maand

- ☐ Monty oogst zijn laatste tomaten van het jaar.
- ☐ Pluk je chrysanten.
- ☐ Blaas je gazon nieuw leven in met najaarsonderhoud.
- ☐ Oogst hoofdteeltaard-appelen en bewaar ze op een veilige plek.

Gardeners' World

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

www.gardenersworldmagazine.nl/contact

Telefoon

We zijn er maandag tot vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.

+31 (0)24-2027827

E-mail

Stel je vraag eenvoudig per e-mail aan een van onze service medewerkers.

**klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl**

Abonnementsinformatie

Gardeners' World kost € 5,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 59,40 en in België € 62,40 (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.fnlnl.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

Copyright

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World

Managing Director – Catriona Bolger
Editor-in-Chief – Lucy Hall
Deputy Editor – Kevin Smith

BBC Studios, UK Publishing

Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines - Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK Publishing Co-ordinator – Eva Abramik
uk.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

Immediate Media Co Ltd

Chairman – Martin Weiss
CEO – Tom Bureau
Director of International Licensing and Syndication – Tim Hudson
International Partners Manager – Molly Hope-Seton

Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Head of Content

Daan Jeuken

Hoofredactie

Anne Wiegers

Redactie

Jos Heijmans, Helga Kluitert
en Maurice Snijders

Met medewerking van

Berthe Bogers, Milly Born, Marcelle van Houtum, Jaap Molenaar, Sylvia van den Top, Stichting NL Bloeit!, Stichting Steenbreek en redactie Gardeners' World UK

Vormgeving

Nick Groenewold, Mylène Nales, Tom Gerrits, Susan Gerbrands-Derksen en Ellen Willemsen

Sales

Samantha van Broekhoven
+31 (0)24 24 04 266
svanbroekhoven@fnl.nl

Marketing

Tetske Peeters
+31 (0)24 24 04 585
tpeeters@fnl.nl

Drukkerij

Habo DaCosta bv, Vianen

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie?
redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl
of adresgegevens zie hieronder o.v.v.
F&L Media, redactie Gardeners' World

Bezoekadres F&L Media

Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

augustus Groeigids

Dit kun je allemaal zaaien en planten deze maand voor een smakelijke en gezonde oogst.

Planten/zaaien ■ Uitplanten ■ Oogsten ■

De beste keuzes voor augustus		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Andijvie Goede bron van ijzer, kalium en carotenoïden, die goed zijn voor de huid. Snij fijn en voeg toe aan wokgerechten of in plaats van sla in een (vegetarisch) broodje hamburger.												
	Tips Zaai gekrulde variëteiten nu en pluk jonge blaadjes in het najaar. Bescherm tegen slakken en hou goed nat tegen doorschieten. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 35 cm tussen rijen												
	Boerenkool Bevat folaat, vitamine K, ijzer en selenium. Niet te lang koken of eet rauw voor behoud van de meeste voedingsstoffen.												
	Tips Gebruik jonge blaadjes als plukgroente voor salades. Laat daarna de planten rijpen voor smakelijke wintergroenten. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 15 cm tussen rijen												
	Cichorei Heeft een bittere smaak en helpt bij de spijsvertering. Bevat betacaroteen, folaat en vitamine C.												
	Tips Verlangt een zonnige plek en vruchtbare grond. Geef vaak water tijdens warm weer om vroegtijdig doorschieten te voorkomen. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Kervel Met calcium voor stevige botten en kalium voor een gezond hart is kervel een heerlijk ingrediënt voor ometletten, lichte soepen en visgerechten.												
	Tips Kweek in vruchtbare, vochtige grond in halfschaduw. Haal planten in potten in het najaar naar binnen. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Koolrabi Net als andere kruisbloemige groenten bevat koolrabi stoffen die beschermen tegen kanker. Rijk aan vitamine B en C en blijft lang goed.												
	Tips Kweek paarse soorten nu, want die leveren een beter gewas op in het najaar. Oogst ze wanneer ze de grootte hebben van een tennisbal. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Mizuna Milde mosterdsalade die je salades een bite geeft. Bevat folaat, ijzer en vitamine C. Pluk de blaadjes wanneer je ze nodig hebt.												
	Tips Zaai deze maand de laatste reeks buiten, in de schaduw. Bewater flink tegen doorschieten en pluk de blaadjes regelmatig. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 25 cm tussen rijen												
	Paksoi Rijk aan mineralen en voedingsstoffen zoals calcium, folaat, vitamine C en zink. Lekker in salades, soepen en wokgerechten.												
	Tips Probeer de soorten met groene en paarse blaadjes. Geef vaak water en houd de grond continu vochtig. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 38 cm tussen rijen												
	Rucola Lid van de kruisbloemenfamilie en bevat dezelfde voordelen voor het immuunsysteem als broccoli. Voegt aan salades en broodjes een lichte, pepersmaak toe.												
	Tips Zaai nu om in het najaar en winter te oogsten. Zet ze vanaf het najaar in de kas of bedek buitenplanten met vliesdoek. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 15 cm tussen rijen												
	Waterkers Boordevol antioxidanten, zoals betacaroteen, vitamine C en E die goed zijn voor de huid. Bevat de antikankerstof isothiocyanaat.												
	Tips Kweek in potten, buiten in lichte schaduw of op een vensterbank met voldoende licht. Houd de potgrond vochtig en pluk regelmatig. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 5 cm uit elkaar, in een pot van 30 cm												
	Wintersla Hoe donkerder de blaadjes hoe meer voedingsstoffen, zoals folaat en vetoplosbare carotenoïden. Gebruik een dressing op oliebasis om hun opname te bevorderen.												
	Tips Zaai buiten of in de koude kas. Bescherm buitenplanten in de winter met een cloche of vliesdoek. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 25 cm tussen rijen												

Volgende editie ...

Het septembernummer ligt vanaf **24 augustus** in de winkel.

Het nieuwe tuinseizoen begint weer!

- Planten delen
- Kies de mooiste bollen
- Snoei en verjong

en nog veel meer ...

Zo geniet je het hele jaar door van je **zelfgekweekte gewassen**.

Alan laat zien hoe je slim omgaat met water.

De mooiste potten en bakken voor schaduwplekken.

FOTO'S: SARAH CUTTLE, PAUL DEBOIS, JASON INGRAM
*AANKONDIGINGEN ONDER VOORBEHOUD

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardeners' World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo
of bel gratis naar +31 (0)24 2027 827

Gardeners' World

Bewaar al je tuintips en inspiratie in een handige verzamelmap!

*Geschied voor een
complete jaargang
Gardeners' World*

Nu voor
€15,-

Exclusief €2,50
verzendkosten

Bestel nu de Gardeners' World verzamelmap op
www.gardenersworldmagazine.nl/verzamelmap
of bel naar **+31 (0)24 2027 827**

Hét groenfestival van Nederland

**22 t/m 26
september
2021**

**Buitenplaats
Den Alerdinck
bij Zwolle**

**Bestel je kaarten
online met
2,- korting!**

Ga voor meer informatie
naar www.gardenista.nl

